

Business Intelligence Club, o.z.

## Technika písania záverečných a špecializačných prác

**Katarína Zrubáková**



**©Autor: PhDr. Katarína Zrubáková, PhD.**

---

**Recenzenti:**

prof. PhDr. Mária Šupínová, PhD.

doc. PhDr. Jana Boroňová, PhD.

PhDr. Lukáš Kober, PhD. MPH

Za odbornú a jazykovú stránku zodpovedá autor.

Rukopis neprešiel redakčnou a jazykovou úpravou.

**ISBN 978-80-971388-8-2**

**EAN 9788097138882**

## ZOZNAM TABULIEK

<b>Tab. 1</b> <i>Počet strán a znakov v záverečných prácach</i>	15
<b>Tab. 2</b> <i>Spracovanie seminárnej, špecializačnej práce a ŠVOČ</i>	16
<b>Tab. 3</b> <i>Etapy prípravy záverečnej práce</i>	19
<b>Tab. 4</b> <i>Použité skratky</i>	42
<b>Tab. 5</b> <i>Inkluzívne a exkluzívne kritéria výberu respondentov</i>	67
<b>Tab. 6</b> <i>Zásady pre napísanie kvalitnej záverečnej práce</i>	95
<b>Tab. 7</b> <i>Časti prezentácie špecializačnej práce</i>	100

## ZOZNAM OBRÁZKOV

<b>Obr. 1</b> <i>Nastavenie strany v dokumente</i>	44
<b>Obr. 2</b> <i>Používanie tabulátora</i>	49
<b>Obr. 3</b> <i>Určenie počtu znakov</i>	52
<b>Obr. 4</b> <i>Vytváranie kapitol a podkapitol v obsahu</i>	54
<b>Obr. 5</b> <i>Vytváranie obsahu práce</i>	55
<b>Obr. 6</b> <i>Prezentácia grafov</i>	83
<b>Obr. 7</b> <i>Spracovanie slaidu</i>	83

## ZOZNAM SKRATIEK

AIS	Akademický informačný systém
CRZP	Centrálny register záverečných prác
Doc.	Docent
FZ	Fakulta zdravotníctva
ISBN	International Standard Book Number (Medzinárodné štandardné číslo knihy)
ISO	International Organization for Standardization
ISSN	International Standard Serial Number
JUDr.	Juris utriusque doctor (doktor práv)
KU	Katolícka univerzita
MMVS	Medzinárodné medziknižničné výpožičné služby
MVS	Medziknižničné výpožičné služby
PDF	Portable Document Format
PaedDr.	Paedagogicae doctor
PharmDr	Pharmaciae doctor
PhD.	Philosophiae doctor; uvádza sa za menom
PhDr.	Doktor filozofie, uvádza sa pred menom
RNDr.	Rerum naturalium doctor, doktor prírodných vied
SJ	Slovenský jazyk
SNK	Slovenská národná knižnica
STN	Slovenská technická norma
ŠVOČ	Študentská vedecká odborná činnosť
ThDr.	Theologiae Doctor
VP	Vnútorý predpis
VŠ	Vysoká škola

# OBSAH

<b>ÚVOD</b> .....	<b>8</b>
<b>1 ZÁVEREČNÁ PRÁCA, DEFINÍCIA, PRAVIDLÁ PÍSANIA ZÁVEREČNEJ PRÁCE</b> .....	<b>9</b>
1.1 Spolupráca študenta s vedúcim záverečnej práce .....	10
1.2 Zásady písania záverečnej práce .....	12
<b>2 JEDNOTLIVÉ TYPY ZÁVEREČNÝCH PRÁC, ŠTUDENTSKE A KVALIFIKAČNÉ PRÁCE</b> .....	<b>13</b>
2.1 Diplomová práca .....	13
2.2 Dizertačná práca .....	13
2.3 Kvalifikačné práce .....	14
2.4 Seminárna, ročníková práca a práca ŠVOČ .....	15
2.5 Odlišnosti jednotlivých typov prác .....	16
<b>3 PRÍPRAVA ZÁVEREČNEJ PRÁCE, OSNOVA ZÁVEREČNEJ PRÁCE</b> .....	<b>19</b>
<b>4 PRÁCA S LITERATÚROU</b> .....	<b>22</b>
4.1 Zdroje údajov .....	22
4.2 Najčastejšie typy textov .....	23
4.2.1 Nevhodné zdroje v záverečných prácach .....	24
4.3 Vyhľadávanie literatúry .....	24
4.3.1 Význam knižníc pri vyhľadávaní literatúry .....	26
4.4 Práca s literatúrou pri písaní práce .....	28
4.5 Výstup spracovanej literatúry .....	29
<b>5 CITOVANIE LITERATÚRY, BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM</b> .....	<b>30</b>
5.1 Dokument .....	30
5.2 Citujúci dokument .....	30
5.3 Citát .....	31
5.4 Citácia .....	31
5.5 Parafráza .....	32
5.6 Technika citovania .....	32
5.6.1 Technika priebežných poznámok .....	33
5.6.2 Technika 1. údaj a dátumu .....	35
5.6.3 Technika číselných odkazov .....	35
5.7 Bibliografický odkaz .....	36
5.8 Zoznam bibliografických odkazov .....	37
5.8.1 Príklady k bibliografickým odkazom .....	39

<b>6 FORMÁLNA ÚPRAVA PRÁCE</b> .....	<b>43</b>
<b>6.1 Formálna úprava záverečnej/specializačnej práce</b> .....	<b>43</b>
6.1.1 Nastavenie strany- okraje .....	<b>43</b>
6.1.2 Písmo- veľkosť a typ písma.....	<b>44</b>
6.1.3 Číslovanie strán, tabuliek obrázkov.....	<b>45</b>
6.1.4 Pravidlá usporiadania textu .....	<b>45</b>
6.1.5 Rozsah práce.....	<b>46</b>
6.1.6 Úprava povinných a nepovinných častí.....	<b>46</b>
<b>6.2 Praktické poznámky pre písanie textu</b> .....	<b>48</b>
<b>7 HLAVNÉ ČASTI ZÁVEREČNEJ PRÁCE</b> .....	<b>50</b>
<b>7.1 Úvodná časť</b> .....	<b>50</b>
7.1.1 Obal práce.....	<b>50</b>
7.1.2 Titulný list .....	<b>51</b>
7.1.3 Zadanie záverečnej práce .....	<b>51</b>
7.1.4 Vyhlásenie o počte znakov a poďakovanie .....	<b>52</b>
7.1.5 Poďakovanie.....	<b>53</b>
7.1.6 Abstrakt .....	<b>53</b>
7.1.7 Obsah.....	<b>54</b>
7.1.8 Zoznam ilustrácií, zoznam tabuliek, zoznam skratiek, značiek a slovník termínov.....	<b>55</b>
7.1.9 Úvod v záverečnej práci .....	<b>58</b>
<b>7.2 Pravidlá zostavovania teoretickej a praktickej časti práce</b> .....	<b>58</b>
7.2.1 Ilustrácie v záverečnej práci .....	<b>59</b>
7.2.2 Používanie skratiek v texte.....	<b>61</b>
7.2.3 Text práce .....	<b>62</b>
<b>7.3 Praktické rady pre zostavovanie textu práce</b> .....	<b>63</b>
<b>7.4 Praktická/empirická časť práce</b> .....	<b>64</b>
7.4.1 Úvod v empirickej časti.....	<b>65</b>
7.4.2 Definícia problému a cieľov .....	<b>66</b>
7.4.3 Prieskumný súbor .....	<b>67</b>
7.4.4 Metóda/y prieskumu .....	<b>68</b>
7.4.5 Priebeh a realizácia prieskumu .....	<b>70</b>
7.4.6 Výsledky prieskumu.....	<b>72</b>
7.4.7 Diskusia .....	<b>73</b>
7.4.8 Návrhy pre prax.....	<b>75</b>
7.4.9 Záver.....	<b>76</b>
7.4.10 Zoznam bibliografických odkazov .....	<b>76</b>

7.5	Resumé v slovenskom jazyku .....	78
7.6	Prílohy v záverečnej práci .....	78
7.6.1	Formálna úprava príloh .....	79
7.7	Sprievodný materiál .....	79
<b>8</b>	<b>OBHAJObA ZÁVEREČNEJ PRÁCE.....</b>	<b>80</b>
8.1	Príprava prezentácie .....	81
8.2	Formálna úprava prezentácie .....	82
8.3	Prezentovanie záverečnej práce .....	84
8.3.1	Priebeh obhajoby záverečnej práce .....	84
8.3.2	Technika prezentácie .....	84
8.4	Hodnotenie obhajoby záverečnej práce.....	85
<b>9</b>	<b>ETIKA A ZÁVEREČNÉ PRÁCE .....</b>	<b>87</b>
9.1	Etické zásady a princípy pri práci s literatúrou .....	87
9.2	Etické zásady pri vlastnej výskumnej činnosti a aplikácii metód .....	89
9.2.1	Dodržiavanie etických zásad pri aplikácii metód.....	90
9.3	Všeobecné etické princípy, týkajúce sa vedecko- výskumného procesu.....	94
9.4	Záverečné odporúčania pre autorov prác.....	95
<b>10</b>	<b>ZÁVEREČNÉ ŠPECIALIZAČNÉ PRÁCE .....</b>	<b>96</b>
10.1	Pravidlá písania špecializačnej práce .....	96
10.2	Povinné súčasti záverečnej špecializačnej práce.....	97
10.3	Formálna stránka práce .....	98
10.4	Odovzdanie špecializačnej práce.....	99
10.5	Prezentovanie špecializačnej práce.....	99

## ÚVOD

Nevyhnutnou podmienkou úspešného ukončenia štúdia (bakalárskeho, magisterského, ale aj špecializačného) je napísanie záverečnej práce. Pri jej písaní je dôležité, aby boli dodržané zásady uvedené v príslušných smerniciach, všeobecné pravidlá vedeckých a odborných textov a v neposlednom rade, aby text práce na seba nadväzoval a súvisel s hlavným cieľom práce.

Pre študentov, ktorí píšu záverečnú prácu prvý krát to môže byť náročné. Preto je veľmi dôležité, aby mali okrem aktuálnych informácií a praktických skúseností k téme práce, aj adekvátne vedomosti a informácie o písaní vedecko-odborného textu a ovládali základy aplikácie empirických metód. Podobne aj študenti v magisterskom štúdiu potrebujú správne nasmerovať ako realizovať výskum a spracovať získané údaje po obsahovej aj formálnej stránke.

Zámerom učebných textov je poskytnúť študentom prvého a druhého stupňa vysokoškolského štúdia v odbore Ošetrovatelstvo, prípadne iných príbuzných odborov, ako aj študentom špecializačného štúdia komplexné údaje k písaniu a prezentovaniu záverečnej práce.

Odborný materiál obsahuje 10 kapitol a 7 príloh, v ktorých sú spracované všetky potrebné informácie k napísaniu kvalitnej záverečnej práce. V prvých kapitolách charakterizujeme jednotlivé typy prác a ponúkame návod k systematickej práci pri ich koncipovaní. Zamerali sme sa na obsah práce- spracovanie povinných a nepovinných častí a formálnu úpravu bakalárskych, diplomových a záverečných špecializačných prác. Dve kapitoly sú venované práci s literatúrou- s odbornými a vedeckými dokumentami a pravidlám ich citovania a zápisu podľa ISO normy. V závere sú uvedené základné etické zásady a princípy, ktoré treba dodržať pri spracovaní textu, pri aplikácii metód a spracovaní výsledkov výskumu/prieskumu.

Posledná kapitola je určená priamo pre študentov špecializačného štúdia, pretože obsahuje všetky podstatné informácie pre spracovanie, ale aj prezentovanie špecializačnej práce.

Verím, že učebné texty budú pomôckou pre písanie práce, ako aj návodom pre prácu s textovým editorom.



# 1 ZÁVEREČNÁ PRÁCA, DEFINÍCIA, PRAVIDLÁ PÍSANIA ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Záverečná práca je dielo študenta, ktorým má preukázať schopnosť tvorivo pracovať v študijnom odbore, v ktorom absolvoval študijný program.

Záverečná práca v bakalárskych študijných programoch je bakalárska práca. Pripravuje sa v rámci pregraduálneho bakalárskeho vysokoškolského štúdia prvého stupňa.

Autorom záverečnej práce je študent vysokej školy. Záverečná práca je samostatnou prácou študenta. Jej obhajoba je súčasťou štátnej skúšky a je jednou z podmienok riadneho ukončenia štúdia. Škola archivuje prácu na príslušnej katedre a v knižnici, môže slúžiť ako študijný materiál. Práca prezentuje školu a katedru. Je nástrojom hodnotenia kvality.

Práca je nahrávaná do Centrálného registra záverečných prác. Od roku 2009 podľa novely zákona o vysokých školách, ktorá ukladá slovenským vysokým školám povinne využívať Centrálny register záverečných a kvalifikačných prác (CRZP) a Antiplagiátorský systém (systém na odhaľovanie plagiátov, systém na detekciu plagiátov, kontrola originality).

Uchováva sa v CRZP uchováva spolu s menom a priezviskom autora, názvom vysokej školy, ktorá prácu zaslala a ďalšími metadátami po dobu 70 rokov odo dňa registrácie v CRZP. Mieru originality prác v CRZP overuje Antiplagiátorský systém. Protokol o kontrole originality identifikuje časti textu predloženej práce totožné s časťami textov prác uložených v CRZP a s vybranými internetovými zdrojmi. Protokol o kontrole originality práce sa sprístupní skúšobnej komisii na vyhodnotenie a je súčasťou zápisu o záverečnej (štátnej) skúške. Práca je na základe licenčnej zmluvy prístupná pre ostatných záujemcov (<https://crzp.cvtisr.sk/online-katalog/>).

## **Bakalárskou prácou študent preukáže schopnosť:**

- pracovať s odbornou a vedeckou literatúrou,
- kriticky posúdiť preštudované vedecké a odborné publikácie,
- používať odbornú terminológiu,
- aplikovať získané teoretické vedomosti pri riešení konkrétneho problému v ošetrovateľskej praxi (s uplatnením Evidence Based Nursing EBN),
- aplikovať vlastné klinické skúsenosti do teoretickej a empirickej časti práce,
- tvorivého prístupu k riešeniu problémov v klinickej praxi,
- používať výskumné metódy- kvalitatívne, kvantitatívne,
- prezentovať výsledky svojej prieskumnej činnosti.

Podľa smernice o ukončení štúdia na Fakulte zdravotníctva Katolíckej univerzity v Ružomberku VP- FZ- 05 záverečnou prácou sa overuje zvládnutie základov teórie a odbornej terminológie, základných štandardných vedeckých metód a úroveň odborných vedomostí a zručností, ktoré študent počas štúdia získal. Študent ňou preukazuje schopnosť samostatnej odbornej práce z obsahového a formálneho hľadiska. V záverečnej práci študent spracúva určité špecifické problémy príslušného vedného odboru. **Záverečná práca nesmie vykazovať prvky plagiátorstva a nesmie narúšať autorské práva iných autorov.** Pri študijných odboroch ošetrovateľstvo, verejné zdravotníctvo a zdravotnícke vedy musí byť záverečná práca tematicky zameraná na oblasť daného študijného odboru.

Bakalárska práca môže mať prvky **pôvodnosti, sumarizácie aj kompilácie**<sup>1</sup>. Miera pôvodnosti je v nej spravidla nižšia. Bakalárske práce sú skôr prehľadové a môžu vychádzať z rôznych primárnych a sekundárnych zdrojov, ako aj z vlastného bádania a prieskumu.

**Pri písaní a spracovaní záverečnej práce je dôležité** identifikovať a charakterizovať problém, navrhnuť si časový plán bakalárskej práce (kedy bude realizovať informačný prieskum, akú metódu použije, spracovávať výsledky prieskumu/ výskumu, tvoriť prácu a konečne upravovať prácu), stanoviť si cieľ práce - čo chcem v práci predstaviť a spracovať, na čo poukázať, zistiť... Dôležité je zvoliť si správne metódy a techniky na spracovanie témy, realizovať praktickú časť práce, spracovať výsledky a odporúčať konkrétne návrhy týkajúce sa skúmanej oblasti, odlíšiť vlastné myšlienky a myšlienky prevzaté, tvorivo myslieť a vyjadrovať svoje myšlienky, syntetizovať teoretické vedomosti a praktické zručnosti. Napísať prácu **správne z jazykového a gramatického hľadiska.**

## 1.1 Spolupráca študenta s vedúcim záverečnej práce

Študent spracúva záverečnú prácu samostatne, vedúci záverečnej práce študenta usmerňuje. Vedúcim záverečnej práce je vysokoškolský pedagóg, ale aj odborník z praxe

---

<sup>1</sup> **Sumarizácia**- utriedenie, zhrnutie a zovšeobecnenie poznatkov úplne, alebo z väčšej časti prevzatých z iných dokumentov, vytvára sa nová hodnota.

**Kompilácia**- dielo vytvorené prevzatím cudzích poznatkov alebo s použitím výňatkov z cudzieho diela; zhromažďovanie, zostavovanie.

**Kompilát** alebo **kompilácia** je dielo, väčšinou vedecké, ktoré vzniklo skompilovaním viacerých iných diel- (na ktoré autor aj poukazuje).

**Pôvodnosť**- ak sa výskumom dopracujeme k tomu, čo sa ešte o probléme nevytvorilo, alebo sa autor pozrie na veci, ktoré sú známe novým pohľadom.

(sestra, lekár), podmienkou je, aby mal o jeden stupeň vyššie vzdelanie. V prípade bakalárskej práce je to vysokoškolské vzdelanie II. stupňa (Mgr., PhDr., MUDr...)

Frekvencia konzultácií, stretnutí závisí od iniciatívy študenta, malo by ísť spravidla o 5 stretnutí, ako je uvedené v „*Harmonograme konzultácií k záverečnej práci*“ (Príloha A).

Frekvencia stretnutí a aktivita študenta je v dokumente zohľadnená v časti hodnotenie vedúceho záverečnej práce a jeho odporúčaní k obhajobe práce.

**Úlohou vedúceho záverečnej práce** je pomôcť študentovi pri formulovaní názvu práce (resp. sám zverejní názov témy v AIS, ak ide o interného zamestnanca katedry), obsahom zameraní práce. Viest' ho k samostatnej a tvorivej činnosti. Usmerniť študenta pri zostavovaní osnovy záverečnej práce, upozorniť na nové zdroje informácií a racionálne využívanie relevantných literárnych prameňov, pomáhať orientovať sa v literatúre. Navrhnuť vhodnú metodiku spracovania témy, kontrolovať priebeh spracovania a upozorniť študenta na chyby a v neposlednej rade vypracovať posudok vedúceho záverečnej práce v AIS-e.

**Úlohou študenta** je prihlásiť sa u vedúceho záverečnej práce (ak je určený vedúci práce katedrou), osloviť pedagóga/odborníka z praxe<sup>2</sup> (ak si študent vyberá tému sám), pripraviť si osnovu a cieľ práce, vopred sa pripraviť na každú konzultáciu, dodržiavať harmonogram konzultácií, samostatne uvažovať o téme, jej spracovaní. Vyhľadávať informácie, konštruktívne diskutovať s vedúcim záverečnej práce, nečakať od neho kompletný návod. Vedieť spracovať rešerš, vyhľadávať cudzojazyčnú literatúru, pracovať s katalógom knižnej a časopiseckej literatúry v Univerzitetnej knižnici KU Ružomberok alebo v inej knižnici podľa miesta bydliska.

Po dohode s vedúcim záverečnej práce odovzdať spracované časti práce, prevziať zodpovednosť za úroveň práce, odovzdať finálnu verziu práce v stanovenom termíne, v predpísanom počte exemplárov na študijnom oddelení FZ KU, respektíve do dátumu uvedeného v Harmonograme akademického roku. Nahrať prácu do Akademického informačného systému.

---

<sup>2</sup> Ak je vedúcim záverečnej práce odborník z praxe, musí mať minimálne vysokoškolské vzdelanie 2. stupňa (Mgr.) pre študentov bakalárskeho študijného programu a 3. stupňa (PhD.), resp. rigorózne pokračovanie alebo absolvované doktorské štúdium (MUDr., PhDr., PaedDr.) pre študentov magisterskeho študijného programu.

## 1.2 Zásady písania záverečnej práce

K dôležitým úlohám študenta patrí dodržanie nasledujúcich zásad:

- vypracovať anotáciu práce,
- členiť text na jednotlivé, obsahovo kompaktné časti - kapitoly, podkapitoly, odseky, kde každý obsahuje určitú myšlienku a logicky nadväzuje na predchádzajúci text,
- usporiadať text práce tak, aby obsahoval vnútorné odkazy, prepojenia a spojovacie texty. Chybou je, ak v práci jednotlivé kapitoly tvoria samostatný celok a vzniká dojem, že navzájom spolu nesúvisia,
- pri príprave textu práce mať spracovanú predbežnú osnovu, inak hrozí odbočenie z kontextu a nelogickosť textu,
- pri vyjadrovaní názorov a predpokladov používať „plurál skromnosti“ - **v 1. osobe množného čísla**, napr. spracovali sme, prezentujeme, zistili sme...., vyjadrovanie v 1. osobe jednotného čísla je vhodné pre skúsenejších autorov a vedecké authority, hovoriť o sebe v 3. osobe, napr. „autor si myslí“ je dosť ťažkopádne,
- v práci je potrebné dodržiavať presný a kultivovaný jazykový prejav, odbornú terminológiu - práca je určená pre odbornú verejnosť<sup>3</sup>. Text písať jasne a zrozumiteľne, vyhýbať sa nadmerne dlhým súvetiam (stráca sa význam vety, prípadne vzniknú štylistické chyby),
- text nepísať hneď načisto, treba počítať s korekciami a redukciami textu, napísaný text predbežne konzultovať s vedúcim záverečnej práce,
- po napísaní celej práce sa odporúča vyhradiť si časovú rezervu na obsahovú, štylistickú korektúru a kontrolu gramatiky, respektíve interpunkcie,
- *„pri písaní záverečných prác sa neodporúča používať stredoškolské učebnice. Zdroje údajov majú byť čo najaktuálnejšie, staršie údaje a vedecké výsledky sa využívajú na porovnanie alebo kritické prehodnotenie a interpretovanie vo vzťahu k novším poznatkom.“*

---

<sup>3</sup> Autor práce by sa preto mal vyhnúť odporúčaniam, používaniu pracovného žargónu alebo terminológii, ktorá nie je uvedená v legislatíve (zdravotná sestra, obvodný lekár, primárna starostlivosť, rehabilitačná sestra a pod.)

## 2 JEDNOTLIVÉ TYPY ZÁVEREČNÝCH PRÁC, ŠTUDENTSKE A KVALIFIKAČNÉ PRÁCE

Podľa zákona o vysokých školách je súčasťou vysokoškolského štúdia podľa každého študijného programu aj záverečná práca, ktorá spolu s jej obhajobou tvorí jeden predmet a jej obhajoba je zaradená medzi štátne skúšky. Záverečná práca je školské dielo vytvorené študentom na splnenie študijných povinností vyplývajúcich z jeho právneho vzťahu k univerzite. K záverečným prácam patria bakalárska, diplomová a dizertačná práca. Bakalársku prácu sme charakterizovali v predchádzajúcom texte, preto uvádzame definície a charakteristiky iných typov prác.

### 2.1 Diplomová práca

Diplomová práca je záverečná práca odborného charakteru. Je nevyhnutnou podmienkou pre ukončenie druhého stupňa vysokoškolského štúdia v magisterskom, inžinierskom a doktorskom študijnom programe. Overuje sa ňou zvládnutie teórie a odbornej terminológie, aplikácia základných štandardných vedeckých metód a úroveň vedomostí, znalostí a zručností, ktoré študent získal počas štúdia ako aj jeho schopnosť používať ich pri riešení úloh študijného odboru. Študent preukazuje schopnosť samostatnej odbornej práce z obsahového a formálneho hľadiska. Diplomová práca môže mať prvky pôvodnosti, sumarizácie a kompilácie. Podľa smernice rektora *diplomová práca môže mať teoretický, experimentálno-výskumný alebo aplikačný charakter*. Absolventom sa udeľuje akademický titul magister - Mgr., inžinier - Ing. ...

### 2.2 Dizertačná práca

Dizertačnú prácu spracuje študent študijného programu tretieho stupňa (doktorandský študijný program). Dizertačná práca má charakter vedeckej práce, v ktorej doktorand na základe priebežného výskumu a s využitím bohatého dokladového materiálu, ako aj vedeckých metód preukazuje schopnosť a pripravenosť samostatne vedecky a tvorivo pracovať v oblasti výskumu alebo vývoja, resp. pripravenosť na samostatnú teoretickú a tvorivú umeleckú činnosť, na riešenie teoretických i

praktických problémov vedného odboru. Autor prácou preukazuje schopnosť spracovať zvolený odborný problém s medziodborovým prístupom a s vypracovaním záveru. Absolventom doktorandského štúdia sa udeľuje akademický titul doktor filozofie – PhD.

## **2.3 Kvalifikačné práce**

Kvalifikačné práce sú rigorózna alebo habilitačná práca. Kvalifikačná práca - špecializačná písomná práca, je aj súčasťou kvalifikačných skúšok v rámci systému ďalšieho vzdelávania.

### **Rigorózna práca**

Rigorózna práca je súčasťou rigorózne skúšky, ktorú môžu vykonať absolventi študijných programov, ak získali titul magister. Rigoróznou skúškou a obhajobou rigorózne práce má uchádzač na základe samostatného štúdia preukázať, že v študijnom odbore má hlbšie vedomosti v jeho širšom základe a je spôsobilý osvojovať si samostatne nové poznatky vedy a praxe a je schopný získané vedomosti aplikovať tvorivým spôsobom v praxi. Prístup k spracovávanej problematike má byť komplexný a má otvárať nový pohľad na spracovávanú tému. Po vykonaní rigorózne skúšky VŠ udeľujú akademický titul PhDr. resp. PaedDr., RNDr., PharmDr., JUDr., ThDr.

### **Habilitačná práca**

*Habilitačná práca je podľa § 76 ods. 3 a 4 zákona o vysokých školách podmienkou na získanie vedecko-pedagogického titulu docent. Habilitačnou prácou autor preukazuje schopnosť spracovať zvolený odborný problém s komplexným prístupom a závermi.*

V habilitačnom konaní môže prácu tvoriť monografia alebo monotematická práca, ktorá prináša nové vedecké poznatky alebo súbor publikovaných vedeckých prác doplnený komentárom. Obhajoba práce je jednou z podmienok úspešného absolvovania habilitačného konania a udelenia akademického titulu docent – doc.

### **Špecializačná práca**

Špecializačná práca je písomná práca, ktorú spracuje absolvent špecializačného štúdia v špecializačnom študijnom programe. Je súčasťou celkového hodnotenia. Jej obhajoba sa uskutočňuje počas záverečnej špecializačnej skúšky. V špecializačnej práci jej autor preukáže

schopnosť spracovať tému podľa zamerania špecializačného odboru. Obsahuje základné teoretické východiská k téme ako aj vlastnú tvorivú činnosť študenta, ktorou je prehľadne spracovaná praktická alebo empirická metóda.

## **2.4 Seminárna, ročníková práca a práca ŠVOČ**

### **Seminárna práca**

Seminárna práca je písomná práca alebo spracovanie informácií na určitú tému. Je súčasťou hodnotenia študenta. Seminárna práca môže obsahovať praktické projekty, programy, merania, prieskumy. Práca je písomne spracovaná a prezentovaná na seminároch, cvičeniach alebo hodnotená pedagógom. **Písomné seminárne práce sú kratšie- spravidla do 10 strán.** Týkajú sa úzkej témy alebo praktickej úlohy. Ide o odborný výklad, konšpekt základnej literatúry. Informačný prehľad, experiment, komentovanie názorov na určitú tému v závislosti od predmetu, ktorého sa týka. Povinnosťou študenta a zároveň predpoklad pozitívneho hodnotenia práce je akceptovanie pokynov pedagóga, ktoré sa týkajú obsahovej a formálnej stránky práce. Dôležité je aj dodržanie citačnej normy a správny zápis použitej literatúry. Seminárne práce sa archivujú na príslušnej katedre a sú prostriedkom hodnotenia kvality štúdia.

### **Ročníková práca**

Ročníková práca je medzistupeň medzi seminárnou prácou a záverečnou prácou. Cieľom ročníkovej práce je naučiť študentov písať odborné články, rozsiahlejšie práce, využívať literárne zdroje a správne z nich citovať. Tieto zručnosti využijú pri písaní bakalárskej práce, iných záverečných prác a publikačnej činnosti. Výhodou ročníkovej práce je to, že študent samostatne, prípadne s pomocou vyučujúceho spracuje tému do kapitol a podkapitol, v primeranom rozsahu, v logickom slede a s určitou výpovednou hodnotou.

### **Študentská vedecká a odborná činnosť**

Študentská vedecká odborná činnosť (ŠVOČ) predstavuje samostatnú vedeckú/odbornú prácu študenta nad rámec povinností vyplývajúcich z plnenia študijného programu. Prispieva k pripravenosti študenta na ďalšie povolanie, ako aj rozšíreniu poznatkov v špecifických oblastiach a následnej profesionálnej orientácie.

Zvolená téma, problematika zodpovedá osobným alebo profesionálnym záujmom študenta s cieľom definovať problém, vysvetliť určitý teoretický alebo praktický postup

riešenia a prezentovať vlastný názor na skúmanú problematiku. Autor by mal samostatne získať nové poznatky tvorivou aplikáciou teoretických vedomostí v rámci konkrétneho javu.

Štruktúra práce je rovnaká ako pri iných vysokoškolských prácach. ŠVOČ má význam pri spracovaní záverečných prác, pretože vedie študentov k prezentácii vlastnej výskumnej činnosti, k obhajobe výsledkov vlastného výskumného bádania pred kritickým publikom. Dáva možnosť zapojiť sa do výskumného projektu počas štúdia. Študenti získajú cenné skúsenosti z publikačnej činnosti.

Práce ŠVOČ sú prezentované na fakultách vysokých škôl, úspešné práce môžu postúpiť aj do celoslovenského kola ŠVOČ.

## 2.5 Odlišnosti jednotlivých typov prác

Uvedené práce sa odlišujú vo viacerých oblastiach patrí k nim:

- a) počet strán,
- b) časti práce,
- c) úprava, formálna stránka práce,
- d) stupeň náročnosti práce,
- e) dĺžka spracovania práce.

**Ad a)** Najmenší rozsah strán majú seminárne práce, pri ktorých je odporúčaný rozsah 5 - 10 strán alebo individuálne podľa požiadaviek pedagóga. Nasledujú ročníkové a špecializačné práce, ktorých rozsah je 25 - 30 strán. Práce ŠVOČ sa stranovo rovnajú bakalárskym prácam - 30 až 40 strán. Stranová norma je určená aj pri diplomových, dizertačných, rigorózných a habilitačných prácach- Tab. 1.

**Tab. 1** Počet strán a znakov v záverečných prácach

Typ práce	Počet strán	Počet znakov
Diplomová	50 až 70	90 000 až 126 000 znakov
Rigorózna	70 až 90	126 000 až 162 000
Dizertačná	80 až 120	144 000 až 216 000
Habilitačná	do 150 strán	216 000 až 270 000

**Ad b)** Seminárne práce obsahujú titulný list, úvod, vlastný text zameraný na tému práce, záver, zoznam bibliografických odkazov. Spravidla nemajú obsah. Ročníkové práce obsahujú titulný



list, zoznam skratiek, tabuliek, obrázkov (ak v práci sú) obsah, úvod, jadro práce, záver, zoznam bibliografických odkazov. Ostatné práce okrem uvedených častí majú v prednej časti obal a abstrakt, ktorý je pri záverečných prácach aj v cudzom jazyku, jadro práce je členené na kapitoly a podkapitoly, ktoré obsahujú výsledky samostatnej činnosti autora (prieskum, výskum, spracovanie praktickej metódy). Prípadne sú spracované systémom IMRAD (úvod-teoretický prehľad, metódy, výsledky, diskusia). Koncové časti obsahujú prílohy.

**Ad c)** Pri všetkých typoch prác je veľmi dôležitá ich formálna úprava. Študent by mal dodržiavať stanovený rozsah, poradie povinných častí, správne nastavenie strany, riadkovanie, veľkosť písma. Pri seminárnych prácach je nastavenie strany 2,5 cm a riadkovanie 2. V ostatných prácach sa odporúča 1,5 riadkovanie a nastavenie okrajov podľa rozsahu práce.

**Ad d)** Najnáročnejšie sú práce habilitačné a dizertačné, pri ktorých je dôležitá vlastná tvorivá práca autora a prezentovanie nových vedeckých poznatkov.

**Ad e)** Dĺžka spracovania práce je priamo úmerná náročnosti práce. V Tabuľke 2 je uvedený časový plán pre spracovanie seminárnej, špecializačnej práce a práce ŠVOČ. Časový plán pre bakalársku prácu prezentujeme v tretej kapitole – Tab.3. V prípade dizertačnej a habilitačnej práce je dĺžka spracovania minimálne 2 roky.

**Tab. 2** *Spracovanie seminárnej, špecializačnej práce a ŠVOČ*

Etapy	Oblasti zamerania	Dĺžka trvania		
		Seminárna práca	Špecializačná práca	ŠVOČ
<b>Voľba témy stratégia prípravy</b>	Názov práce, schválenie názvu a témy práce (špecializačná práca) Výber z odporúčaných možností (seminárna práca a ŠVOČ) Vytvorenie plánu aktivít Príprava na informačný prieskum	1 týždeň	1 mesiac	2 týždne-1 mesiac

<b>Práca s literatúrou</b>	Návšteva knižnice Rešerš Výber vhodných zdrojov Štúdium literatúry Kritické posúdenie textov	2 týždne	1 mesiac	1 mesiac
<b>Spracovanie práce</b>	Spracovanie jednotlivých častí, podľa typu práce Spracovanie výsledkov prieskumu (špecializačná práca, ŠVOČ) Spracovanie praktických metód (špecializačná práca)	1 týždeň	1 mesiac	2 mesiace
<b>Revízia práce</b>	Kontrola textu Kontrola spracovania povinných častí Oprava štylistických a gramatických chýb Skompletizovanie literatúry Kontrola techniky citovania a zápisu bibliografických odkazov podľa smernice	2 dni	1 týždeň	1 týždeň
<b>Konečná verzia práce</b>	Písanie čistopisu Definitívna revízia práce	1 deň	2 dni	1 týždeň
<b>Odovzdanie práce</b>	Odovzdanie práce v požadovanej forme (tlačaná, elektronická, obe možnosti)	1 deň		
<b>Obhajoba, prezentácia práce</b>	Spracovanie prezentácie PowerPoint (špecializačná práca, ŠVOČ)	-	1 deň	1- 2 dni

### 3 PRÍPRAVA ZÁVEREČNEJ PRÁCE, OSNOVA ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Ak chceme napísať dobrú písomnú prácu, musíme si prácu dobre zorganizovať a na to máme určitý čas. Pri každej práci, musíme absolvovať nevyhnutné etapy a kroky. Dôležitosť etapy závisí od druhu práce- teoretická, praktická.

Fázy, etapy a kroky predstavujú len všeobecný rámec. Nejde o prísne lineárnu postupnosť krokov. Autor môže postupovať podľa etáp, ale môže sa vrátiť k predchádzajúcim krokom (ak zistí, že niečo treba doplniť, aktualizovať, rozšíriť, preveriť).

#### 3.1 Základné etapy prípravy záverečnej práce

V odbornej literatúre sú najčastejšie uvádzané tieto etapy v príprave záverečnej práce:

1. Voľba témy a stratégia prípravy
2. Informačný prieskum, štúdium literatúry
3. Spracovanie výsledkov informačného prieskumu (teoretické východiská práce)
4. Výskum/prieskum, analýza údajov
5. Tvorba práce
6. Príprava dokumentácie
7. Konečná verzia práce
8. Odovzdanie práce
9. Obhajoba práce

V tabuľke 3 sú uvedené podrobné kroky v etapách práce.

**Tab. 3** *Etapy prípravy záverečnej práce*

Etapy záverečnej práce	Realizované intervencie
<b>1. Voľba témy a stratégia prípravy</b>	Voľba témy Vypísaná téma, písomné zadanie, alebo vlastný predmet záujmu. <sup>4</sup>

<sup>4</sup> Podľa smernice rektora z 2.10.2020 VP-KU-35 *školiace pracovisko zverejní do konca októbra aktuálneho akademického roka prostredníctvom AIS témy záverečných prác pre študentov predposledných ročníkov prvého alebo druhého stupňa*. Študent má právo písomne navrhnúť školiacemu pracovisku vlastnú tému a vedúceho záverečnej práce do konca novembra aktuálneho akademického roka. Navrhnutá téma by mala **zodpovedať záujmom autora**. Pramene nutné na spracovanie problematiky sú dostupné. Spracovateľnosť podkladov zodpovedá kultúrnej a vedomostnej úrovni autora Autor má aj metodologické predpoklady, vie pracovať s literatúrou, kriticky myslí.

	Príprava na informačný prieskum	Anotácia. Pracovná osnova, kapitoly, podkapitoly, literatúra, informačné zdroje.
<b>2. Informačný prieskum</b>	Bibliografický prieskum	Vyhľadanie dokumentov súvisiacich s témou práce.
	Návšteva knižnice	Vypožičiavanie dostupných dokumentov, vyhľadávanie v elektronických databázach. Rešerš.
<b>3. Spracovanie výsledkov - Pre teoretickú časť resp. pre teoretické východiská</b>	Štúdium	Štúdium zozbieranej literatúry, spracovanie predbežných zistení, stáže, konzultácie.
	Excerptovanie	Výpisky, vlastný text . Spracovanie jednotlivých kapitol teoretickej časti práce. Teoretické východiská práce.
<b>4. Výskum/prieskum</b>	Vlastná intelektuálna práca Používanie vybraných metód (administrácia dotazníka, realizácia rozhovorov, spracovanie prípadovej štúdie, štruktúrované pozorovanie, analýza dokumentov, aplikácia meracích a hodnotiacich nástrojov...). Spracovanie výsledkov výskumu/prieskumu.	
<b>5. Tvorba práce</b>	Definitívna osnova	Pomenovanie kapitol, podkapitol, členenie práce.
	Usporiadanie materiálu	Utriedenie podľa jednotlivých častí.
	Tvorba textu	Písanie práce, kompletizácia, úprava, konzultácie.

<b>6. Príprava dokumentácie</b>	Zoznam bibliografických odkazov	Skompletizovanie použitej literatúry, vytvorenie zoznamu literatúry podľa stanovenej normy.
	Citácie	Etika, technika citovania.
	Ilustrácie, tabuľky, prílohy	Formálna a obsahová stránka.
<b>7. Konečná verzia práce</b>	Písanie čistopisu	Úprava jednotlivých kapitol podľa inštrukcií vedúceho záverečnej práce. Vlastné kritické posúdenie textu.
	Záverečná redakcia	Kontrola formálnej úpravy práce podľa aktuálnej smernice rektora. Oprava gramatických a štylistických chýb. Príprava obalu práce (ak sa práca odovzdáva na študijnom oddelení).
<b>8. Odovzdanie práce</b>	Odovzdanie práce a sprievodných dokumentov na študijnom oddelení.	
<b>9. Obhajoba práce</b>	Zostavenie obhajoby práce podľa inštrukcii z predmetu Seminár k záverečnej práci a odporúčaní vedúceho záverečnej práce.	

## 4 PRÁCA S LITERATÚROU

Vyhľadávanie literatúry slúži na to, aby sa našlo čo bolo o zvolenej téme napísané, naučili sme sa myslieť rôznymi pojmami, ktorými sa dá definovať zvolená téma. Je to významné pre identifikovanie relevantnosti témy pre klinickú prax.

Práca s literatúrou umožňuje orientovať sa v problematike, ako aj spracovať tému v kontexte s existujúcimi údajmi a názormi. Informačná príprava je štúdium doteraz publikovanej literatúry alebo aj nepublikovaných zdrojov (prepis prednášky, zaslané materiály od pedagógov, konzultácie a pod.). Má význam pre teoretické uchopenie problematiky. Ale pomáha aj pri realizácii praktickej časti (formulácia cieľov, spracovanie otázok v dotazníku vlastnej konštrukcie, práca s pacientom v prípadovej štúdií, spracovanie diskusie a záveru).

### 4.1 Zdroje údajov

Zdroje údajov môžeme rozdeliť podľa pôvodnosti textu na **primárne a sekundárne** alebo podľa dostupnosti na **printové** (hmotné/papierové) **a elektronické**.

**Primárne** - získané priamo. Ide o práce autorov, ktoré vznikli ich tvorivým úsilím, originálne práce, vedecké štúdie, ale aj osobné údaje z dokumentácie pacientov. Ide o údaje, ktoré boli spracované osobou alebo výskumným tímom a prinášajú niečo nové, inovatívne.

**Sekundárne** - informácie získané prostredníctvom časopisov, prehľadových príručiek, učebníc, citačných registrov... Sú to informácie filtrované, sumarizované a reštrukturalizované v novom formáte.

**Všetka intelektuálna tvorba autorov je zostavená v rámci primárnych a sekundárnych informačných zdrojov.**

**Printové zdroje** sú najčastejšie knižné alebo časopisecké. Sú to tlačené materiály rôzneho rozsahu.

**Elektronické zdroje** v sebe zahŕňajú napríklad internetové stránky, elektronické časopisy, učebnice, zborníky edukačný materiál atď.

Je vhodné, aby autor pri písaní svojej práce vyvážene používal printové aj elektronické zdroje. Pokiaľ sa autorovi nepodarí získať relevantné printové zdroje, je možné ich nahradiť elektronickými časopismi, príspevkami, učebnicami...

Pri práci so zdrojmi je nutné zvažovať ich relevantnosť k téme, posúdiť hodnovernosť autorov, prípadne vydavateľstva, internetových stránok, na ktorých sa dané zdroje nachádzajú.

Pri práci s elektronickými zdrojmi (text, obrázky, tabuľky) rovnako platí autorské právo, technika bibliografického zápisu, ktorej sa venujeme v nasledujúcej kapitole.

## 4.2 Najčastejšie typy textov

### **K najčastejším typom dokumentov patria:**

- a) články v časopisoch - časopis je periodická publikácia, ktorá vychádza v pravidelných intervaloch, najmenej dvakrát ročne. Má špecifické zameranie a redakčnú radu. V záverečných prácach môžeme používať printové aj elektronické časopisy, musia byť však označené ako odborné, vedecko-odborné alebo vedecké<sup>5</sup> (Sestra, Ošetrovatel'stvo a pôrodná asistencia, Zdravotnícke štúdie, Kontakt, Geriatria...).
- b) Knihy, učebnice, skriptá - patria medzi dokumenty s väčším rozsahom. Používame len odborné knihy a učebnice, s názvom vysokoškolské učebnice. Skriptá sú učebné texty vysokých škôl, ide o textovú pomôcku pre študentov, v ktorej sú spracované kľúčové informácie z predmetu.
- c) Monografie - monografia je publikácia (alebo jej časť), ktorá komplexne spracováva jednu, zvyčajne úzko vymedzenú, špecializovanú problematiku. Spravidla sa jedná o vedecké dielo, ktoré je komplexne spracované jedným autorom (až troma autormi) na vedeckej úrovni. Pri rozsiahlejších monografiách je autorský kolektív, ktorý tvoria významní odborníci v danej oblasti (napr. Vnútorne lekárstvo, Farmakoterapia, Výživa a podobne).
- d) Záverečné a kvalifikačné práce - môžu sa používať bakalárske, diplomové, rigorózne, dizertačné, atestačné, špecializačné práce, ktoré sú dostupné v knižnici alebo aj cez Centrálny register záverečných prác - on-line katalóg CRZP v elektronickej podobe<sup>6</sup>. Ich všeobecná charakteristika bola uvedená v kapitole 2.
- e) Zborníky (tlačené, na CD, elektronické) - publikácie, ktoré prinášajú súbor samostatných vzájomne príbuzných textov. Jednotlivé časti/príspevky by mohli

---

<sup>5</sup> **Odborný časopis** obsahuje predovšetkým prehľadové práce alebo články bez údajov z vlastného výskumu autora/ov.

**Vedecký časopis** je periodikum, ktoré je zamerané na publikovanie výsledkov vedeckého výskumu. Jeho čitatelia sú hlavne vedci, resp. pracovníci, študenti vysokých škôl a vedeckého výskumu. Predstavuje najčastejšie miesto publikácie výsledkov výskumu vo vede, najmä v prírodných, humanitných vedách a v biomedicíne.

<sup>6</sup> <https://crzp.cvtisr.sk/online-katalog/>

existovať aj samostatne. Zborníky môžu byť konferenčné, nekonferenčné, jednorazové, kontinuálne.

- f) Vyhlášky, nariadenia, legislatívne dokumenty, ktoré súvisia s témou práce a sú v danej dobe spracovania práce platné a aktuálne. Všetky legislatívne dokumenty je dôležité citovať a parafrázovať priamo, nie z knižnej a časopiseckej literatúry (sekundárneho zdroja), kedy sa môže stať, že norma nemusí byť aktuálna. Platnosť normy sa môže overiť na adrese [www.zakonypreludi.sk](http://www.zakonypreludi.sk) alebo <http://eur-lex.europa.eu/collection/eu-law.html>.
- g) Medzinárodné dokumenty (najčastejšie štandardy a Guidelines).
- h) Edukačný materiál- brožúry, letáky- **materiál určený pre zdravotníckych pracovníkov** (NUTRICIA, B. Braun...).
- i) Relevantné materiály spracované pre potreby zdravotníckych zariadení.
- j) Audio, videozáznam a i., prípadne prepis osobnej konzultácie alebo odbornej diskusie s významným odborníkom z praxe...

#### 4.2.1 Nevhodné zdroje v záverečných prácach

K nevhodným zdrojom používaných v záverečných prácach patria:

- tlačené publikácie určené pre verejnosť alebo pre stredné školy (stredoškolské učebnice).
- [www.referaty.sk](http://www.referaty.sk) a podobné stránky.
- Wikipédia- <https://www.wikipedia.org/>.
- „Žurnalistické články“, populárno-náučná literatúru (Zdravie, Bedeker zdravia...).
- Texty z internetu s nejasným pôvodom, neznámy autor.
- Alebo diskusie pre laickú verejnosť- Modrý koník a pod.

#### 4.3 Vyhľadávanie literatúry

Vybrať vhodné literárne zdroje, ktoré použijeme v práci, pomôže aj osnova práce (členenie na kapitoly alebo jednotlivé časti- úvod, teoretická a praktická časť, záver).

**Naučiť sa rýchlo a efektívne využívať literatúru je podmienkou napísania práce.**

Pri vyhľadávaní pomáhajú knižnice, katalógy, databázy a internet. Najideálnejším riešením a možnosťou ako získať prehľad o publikovanej literatúre je dať si vypracovať rešerš- využívajú sa služby knižníc- školské/univerzitné, nemocničné a všetky väčšie knižnice.



## Rešerš

Rešerš znamená hľadanie, vyhľadávanie, prieskum, výťah, súhrn, prehľad. Má francúzsky pôvod (recherche) - výberová bibliografia, konkrétny dokument obsahujúci príslušné požadované bibliografické odkazy, niekedy aj hotové dáta. Rešerš je zhotovená knižnicou pre konkrétneho čitateľa, zhotovená na mieru objednávateľa. Ide o vyhľadanie údajov o danom probléme v knižnickej, časopiseckej literatúre a z internetových zdrojov (v printovej a elektronickej podobe).

Rešerš môže byť:

- Úplná, komplexná - úplný stav poznania k téme,
- Retrospektívna - spracovaná téma od minulosti po súčasnosť,
- Priebežná - na doplnenie informácii,
- Jednorazová,
- Orientačná,
- Doplnková - na doplnenie nových informácii,
- Jednodruhová - jeden druh dokumentu,
- Viacdruhová - viacej zdrojov,
- Autorská- vyhľadávanie podľa mena autora, ktorý v danej problematike vyniká (odporúčenie vedúceho práce).

Pri zadávaní rešerše je dôležité pomenovanie témy (uvádza sa názov práce, niekde aj typ práce) → výber kľúčových slov → určenie obdobia - ako staré by mali byť zdroje (5 prípadne 10 rokov) → určenie jazykov (angličtina, nemčina...) → určenie druhov dokumentov → výber vhodného informačného zdroja/databázy.

Jednou z najdôležitejších vecí pri zadávaní žiadosti o rešerš je **vypísanie správnych kľúčových slov/hesiel**. Pretože kľúčové slová sú zadávané pri vyhľadávaní informačných zdrojov a sú kľúčom ku kvalitnej rešerši.

Výsledkom rešerše je súpis bibliografických odkazov na danú tému- vytlačený alebo v elektronickej forme, môže sa zaslať aj mailom, uložiť na USB kľúč/externý Hardisk (externý pevný disk). Plné texty dokumentov - vytlačené alebo v elektronickej forme.

Rešerš môže byť zadáva priamo i nepriamo - elektronicky.

## PRÍKLAD

<b>Téma/názov práce:</b> Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s polytraumou
<b>Kľúčové slová:</b> Polytrauma, starostlivosť o pacienta s polytraumou, ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s polytraumou.
<b>Kľúčové slová v inom jazyku:</b> Polytrauma, nursing care of a patient with polytrauma.
<b>Zameranie rešerše</b> Typ práce Periodicita údajov (priebežné zasielanie, jednorázová rešerš)
<b>Zdroj</b> - knihy, časopisy, zborníky
<b>Jazyk</b> - slovenčina, čeština, angličtina...

### 4.3.1 Význam knižníc pri vyhľadávaní literatúry

Knižnice majú veľký význam pri vyhľadávaní literatúry, zvlášť ak sú súčasťou vysokej školy. Knižnice ponúkajú veľké množstvo odbornej a vedeckej literatúry. Akými dokumentmi disponujú môžeme zistiť podľa katalógov. Väčšinou ide o jednoduché vyhľadávanie cez on line katalógy kníh, časopisov alebo zahraničné súborné katalógy.

K dostupným knižniciam patria: Knižnica Katolíckej univerzity v Ružomberku alebo Slovenská národná knižnica, ktoré rovnako ponúkajú veľké množstvo služieb.

#### Služby knižnice KU v Ružomberku

Služby knižnice KU v Ružomberku sú výpožičné a konzultačné.

#### Výpožičné

- absenčné - výpožičky knižničných dokumentov mimo priestorov knižnice,
- prezenčné - výpožičky knižničných dokumentov v priestoroch knižnice.

#### Konzultačné

- katalógoch, fondoch a službách knižnice a ich využívaní,
- konzultácie pri využívaní informačných technológií,
- Inštruktážne videá.

Poskytuje aj medziknižničné výpožičné služby (MVS) a medzinárodné medziknižničné výpožičné služby (MMVS).

### **Medziknižničné služby**

Univerzitná knižnica KU poskytuje tieto služby **len učiteľom, doktorandom a študentom KU v Ružomberku** na základe písomnej žiadanky. Žiadanka MVS sa môže odoslať vyplnením elektronického formulára alebo osobne v Univerzitetnej knižnici KU vyplnením štandardného tlačiva. Služby MVS a MMVS sú platené. Všetky informácie sú v cenníku. **Výpožičná doba je 30 dní.** Požadovaná knižnica zároveň môže výpožičnú dobu upraviť v závislosti od typu dokumentu.

Čitatelia si najskôr musia overiť, či sa žiadaný dokument – kniha alebo časopis, z ktorého žiadajú kópiu článku nenachádza vo fonde Univerzitetnej knižnice KU (on-line katalóg, zoznam periodík na web stránke Univerzitetnej knižnice KU). Predpokladom úspešného vybavenia požiadavky na MVS je uvedenie presných bibliografických údajov žiadaného dokumentu.

Okrem uvedených služieb sú k dispozícii on-line katalógy, E- časopisy, prístup k CRZP, Virtuálna knižnica, kde sú k dispozícii externé databázy (Scopus, Web of Science, Wiley Online Library). Voľne prístupné elektronické informačné zdroje.

### **Slovenská národná knižnica**

Slovenská národná knižnica (SNK) dopĺňa, odborne eviduje, spracováva, uchováva, ochraňuje a sprístupňuje univerzálny knižničný fond s osobitným dôrazom na slovacikálne<sup>7</sup> dokumenty.

SNK okrem uvedených činností poskytuje:

- Medziknižničnú a medzinárodnú medziknižničnú službu.
- Rešeršné služby- osobne, on-line (s vyplnením žiadanky), emailom, telefonicky.
- Voľne prístupné elektronické informačné zdroje.
- Kopírovacie služby.
- Štúdium prezenčných dokumentov v študovni.
- Informačné a konzultačné služby - dostupné aj on-line.
- Informačnú výchovu používateľov.

---

<sup>7</sup> tlačená aj elektronická kniha, periodikum alebo iný druh dokumentu, vydaný na Slovensku, po slovensky, od slovenského autora či hovoriaci o Slovensku

## 4.4 Práca s literatúrou pri písaní práce

Literatúru, ktorú považujeme za relevantnú pre prácu, zhromaždíme a spracujeme. Môžeme zhotoviť xeroxovú kópiu, alebo výpisky. Prípadne si priamo píšeme do textového editora MS Word v osobnom počítači alebo v notebooku. Ale už aj v pracovnej verzii textu je dôležité označiť zdroj a priame citácie. Prípadne, ak sa chceme vyvarovať chýb pri práci s literatúrou, hneď si robíme pracovnú verziu zoznamu použitej literatúry. A budeme tak mať istotu, že sme si zapísali všetky spracované zdroje.

### PRÍKLAD

Geriatrickí pacienti sú vekovo najohrozenejšou skupinou, v zmysle omylov v starostlivosti s následkom smrti, stratou sebestačnosti, rastu nákladov na zdravotnú starostlivosť.

„Geriatrický pacient je multimorbidný, ošetrovateľsky náročný, prognosticky nejasný, preto i neoblúbený, krehký, ohrozený, diskriminovaný, medziodborový a prekvapivo iný, neznámy a z hľadiska klinického výskumu nedostatočne preskúmaný“ (Hegyí, Krajčík 2015, s.33).

#### Údaje o autoroch:

HEGYI, Ladislav, KRAJČÍK, Štefan, 2015. *Geriatría pre praktického lekára*. Bratislava: Herba. ISBN 978-80-89631-31-5.

Pri spracovaní informácii z výberových dokumentov je dôležité zhodnotiť respektíve kriticky posúdiť kvalitu textu. Pretože nie všetky dokumenty, ktoré sa pre prácu našli, sú vysoko kvalitné, niektoré z nich majú mnoho nedostatkov, ktoré oslabujú alebo rušia vyhlásenia urobené autorom.

Ak chceme identifikovať silu, slabosť dokumentu musíme:

- a) identifikovať dobrú kvalitu dokumentu vzťahujúceho sa na klinickú situáciu.
- b) Rozpoznať vierohodnosť materiálu, ktorý podporuje alebo je výzvou pre to, čo je aj našim názorom, ktorý sme získali racionálnou úvahou, intuíciou, vzdelaním alebo klinickými skúsenosťami.
- c) Diskutovať o texte so svojim vedúcim záverečnej práce.

### 4.4.1 Chyby pri práci s literatúrou

K základným chybám, ktorých sa dopúšťajú predovšetkým študenti v 1. stupni vysokoškolského štúdia patrí:

- povrchný prehľad o spracovávanej téme,
- nedostatočné pochopenie problematiky,
- nedostatočná, úzka orientácia v literatúre (práca s obmedzenými zdrojmi), používanie rovnakého zdroja v podkapitole práce,
- nesystematické spracovanie literatúry,
- zameranie sa len na slovenskú, prípadne českú literatúru,
- neporiadok v bibliografických odkazoch,
- mechanické výpisky (netvorivá kompilácia, spracovanie údajov bez ich logickej nadväznosti a prepojenia s vlastnými myšlienkami, opakovanie textu),
- skúmatel' zozbiera dáta, ale nevie ich dobre interpretovať.

**K závažným chybám patrí:**

- parafrázovanie iných autorov, bez uvedenia vlastného názoru a myšlienok,
- plagiátorstvo - vážne porušenie duševného vlastníctva a všetkých právnych noriem a úprav, ktoré duševné vlastníctvo definujú. Môže byť vedomé aj nevedomé, napr. neuvedenie príslušných bibliografických údajov pri citáciách alebo parafrázach.

## **4.5 Výstup spracovanej literatúry**

Výstupom spracovanej literatúry/dokumentov sú poznatky súvisiace s témou práce, posúdenie problému zo širšej teoretickej nadstavby, možnosti využitia skúmaného problému v praxi.

Hlavným výstupom sú jednotlivé časti práce, v ktorých autor tvorivou kompiláciou stručne prezentuje teoretické východiská k téme práce, resp. ich porovnáva s vlastnými výsledkami prieskumu/výskumu.

## 5 CITOVANIE LITERATÚRY, BIBLIOGRAFICKÝ ZÁZNAM

Pri spracovaní literatúry pracujeme podľa normy ISO 690, dodržiavame etiku a techniku citovania. Etika citovania odráža, či a ako autor práce dodržiava etické normy vo vzťahu k cudzím myšlienkam a výsledkom, ktoré sú obsiahnuté v iných dokumentoch<sup>8</sup>. Technika citovania spočíva v spôsobe spájania citovaného miesta so záznamami o citovaných dokumentoch uvedených v zozname bibliografických odkazov.

Rozlišujeme pojmy: **dokument, citujúci dokument, citát, citácia, citovaný dokument, parafráza, bibliografický odkaz, zoznam bibliografických odkazov.**

### 5.1 Dokument

Dokument je prostriedok ľudskej komunikácie tvorený množinou zmysluplne usporiadaných údajov alebo iných informácií a určený na ich prenos v čase a priestore. Je označovaný aj ako jednotka komunikácie a informačný prameň, výsledok ľudskej činnosti. Môže byť v rôznej podobe - monografie, učebnice, článku, edukačného materiálu, legislatívnych nariadení, zákonov a i.

Dokumenty delíme na:

- Osobné - denníky, listy, memoáre...
- Neosobné - správy, štatistické prehľady, úradné dokumenty.
- Oficiálne - zákony, vyhlášky...
- Neoficiálne - výraznejšia miera subjektivity - reklamné letáky.
- Primárne.
- Sekundárne.
- Printové, elektronické.

### 5.2 Citujúci dokument

Citujúci dokument je práca, ktorú autor píše a v ktorej interpretuje alebo doslovne preberá myšlienky prevzaté z iných zdrojov alebo odkazuje na existujúcu relevantnú literatúru k spracovávanej problematike, čiže na citovaný dokument.

---

<sup>8</sup> V našom prípade sú to všetky publikácie, zdroje, ktoré boli použité v práci.

### 5.3 Citát

Citát je doslovne prevzatý text. Mal by sa písať v úvodzovkách, resp. iným typom písma (kurzívou). V prípade dlhších citátov presahujúcich štyri riadky je vhodné citáty oddeliť od vlastného textu, odsadiť od ľavého okraja a uviesť ich kurzívou. Citáty píšeme v jazyku textu *citujúceho* dokumentu.

**Citát je i doslovne prevzatá tabuľka, obrázok, graf, preto je treba pod tieto ilustrácie uviesť zdroj !!! Podobne je to i s prevzatým materiálom v prílohách.**

**Cieľom citovania** je poukázať na argument v existujúcej literatúre, na čo nadviažeme vlastnými slovami. Alebo je to dôkaz z odbornej literatúry alebo výsledkov výskumu pre tvrdenie v našej argumentácii - (napr. v diskusii). Prípadne uvedenie a porovnanie existujúcich uhlov pohľadu alebo odvolávanie sa na vyššiu autoritu.

### 5.4 Citácia

Citácia je symbol alebo údaj, ktorý označuje citované miesto. Nachádza sa na mieste nasledujúcom po citáte alebo citovanom (parafrázovanom) texte, či odkaze na literatúru, popr. pred ním. Slúži na spojenie prevzatého textu so zoznamom bibliografických odkazov. Forma citácie závisí od techniky citovania.

#### PRÍKLAD

*„Operácie katarakty patria medzi najdokonalejšie operácie, pretože prinavracajú videnie na normálnu hodnotu a pacienti prakticky po operácii nemajú žiadne obmedzenia” (Hegyí, Krajčík 2015, s.499). Preto sú odporúčané aj v seniorskom veku. Senior je po stabilizácii stavu prepustený do domácej liečby, má odporúčenú ambulantnú kontrolu.*

**Citát je veta v úvodzovkách, citácia je text v zátvorke**

*Využitie citácii je v praxi mnohorozmerné. Vedecké a odborné práce citované v iných prácach nazývame ohlasy. Ohlas vyjadruje záujem odbornej alebo vedeckej komunity o citované práce. To nepriamo určuje aj ich dôležitosť a kvalitu pre daný odbor.*

## 5.5 Parafráza

Parafráza je upravená myšlienka iného autora, pričom zmysel tej myšlienky ostáva nezmenený. Parafráza môže byť kratšia alebo dlhšia než originál, môže obsahovať určité slová a výrazy ako originál alebo originálny text zatvoriť.

Parafrázujeme tiež nekvalifikované preklady cudzojazyčnej literatúry, ktorú používame vo svojich prácach.

### PRÍKLAD

Zmeny nastávajú aj v oblasti citového života. Vekom môže dochádzať k postupnému splošteniu emotivity. Oslabené sú predovšetkým vyššie city, znižujú sa city sociálne a estetické (Jarošová 2016).

*Pri písaní textu v záverečnej práci používame častejšie parafrázovanie a citát zriedka.*

Pri častom použití citátov môže vzniknúť dojem, že autor práce nemá vlastný názor k uvedenej problematike a nevie dostatočne rozvíjať kritické myslenie. Práca môže pripomínať netvorivý kompilát.

## 5.6 Technika citovania

Technika citovania je spôsob, ktorým sa prepájajú citácie so zoznamom bibliografických odkazov. Technika (metóda) citovania má vplyv na **formu citácie** a vyžaduje aj úpravu zoznamu bibliografických odkazov.

Pri citovaní môžeme použiť tri techniky:

1. Techniku priebežných poznámok.
2. Techniku 1. údaja a dátumu (tzv. harvardský systém).
3. Techniku číselných odkazov (tzv. numerický systém).

Napriek tomu, že máme rôzne techniky citovania, v texte sa musí používať len jedna.

**V celej záverečnej i špecializačnej práci treba používať rovnakú techniku citovania!!!**

Odporúča sa tá najprehľadnejšia- Technika 1. údaja a dátumu.



### 5.6.1 Technika priebežných poznámok

Za každým citovaným alebo parafrázovaným textom sa zapisujú číslice v hornom indexe, ktoré sa vzťahujú k číselne radeným poznámkam pod čiarou. V rámci jednej poznámky sa môže citovať aj viac dokumentov oddelených bodkočiarkou. *Prvá citácia musí obsahovať dostatočné údaje na identifikáciu dokumentu, aby zabezpečila presné spojenie medzi citáciou a citovaným dokumentom. Opakovaná citácia toho istého dokumentu sa môže skrátiť.*

Ak sa nejaký dokument cituje viackrát, nasledujúce citácie dostávajú odlišné čísla!

## PRÍKLADY ZÁPISU DOKUMENTU PRI PRVOM A OPAKOVANOM CITOVANÍ

### **Kniha, monografia**

*Schéma prvej citácie:*

PRIEZVISKO, M. *Názov* [druh nosiča]. Miesto vydania: Vydavateľstvo, rok vydania, citované strany.

LACKO, A. a kol. *Klinická propedeutika*. Ružomberok: Verbum, 2017, s. 32.<sup>9</sup>

*Opakovaná citácia*

LACKO, *Klinická propedeutika*, s.45.

### **Kniha, monografia (na internete)**

*Schéma prvej citácie:*

PRIEZVISKO, M. *Názov* [online]. Miesto vydania: Vydavateľstvo, rok vydania, citované strany [Dátum citovania]. DOI: číslo/Dostupné na internete: adresa URL

DIMUNOVÁ, L. a kol. *Dietológia a liečebná výživa I* [online]. Košice: Lekárska fakulta, 2018, s. 54 [20.4.2021]. Dostupné na internete:<https://unibook.upjs.sk/img/cms/2018/1f/dietologia-a-liecebna-vyziva-web.pdf>

*Opakovaná citácia*

DIMUNOVÁ a kol., *Dietológia a liečebná výživa I*, s. 73

### **Príspevok v zborníku, kapitola v monografii, heslo v slovníku, článok v encyklopédii (tlačené)**

*Schéma prvej citácie:*

---

<sup>9</sup> LACKO, A. a kol. *Klinická propedeutika*. Ružomberok: Verbum, 2017, s. 32.

PRIEZVISKO, M. Názov príspevku. In: PRIEZVISKO, M. ed. *Názov dokumentu* [druh nosiča]. Miesto vydania: Vydavateľstvo, rok vydania, citované strany.

KAČALOVÁ, K. Vývoj domácej ošetrovateľskej starostlivosti na Slovensku. In: KOŽUCHOVÁ, M. ed. 20 rokov ADOS na Slovensku. Kežmarok: Asociácia ADOS, 2014, s. 10.

*Opakovaná citácia*

PRIEZVISKO, Názov príspevku, citované strany. KAČALOVÁ, Vývoj domácej ošetrovateľskej starostlivosti na Slovensku, s.13.

### **Príspevok v zborníku, kapitola v monografii, heslo v slovníku, článok v encyklopédii (elektronické)**

*Schéma prvej citácie:*

PRIEZVISKO, M. Názov príspevku. In: PRIEZVISKO, M. ed. *Názov dokumentu* [online]. Miesto vydania: Vydavateľstvo, rok vydania, citované strany [Dátum citovania]. DOI: číslo/Dostupné na internete: adresa URL

HERINKOVÁ, A., ZRUBÁKOVÁ, K. Fakty a mýty o výžive onkologického pacienta. In: HUDÁKOVÁ, Z. Rodina- Zdravie- Choroba [online]. Ružomberok: Verbum, 2014, s. 234 [13.4.2021]. Dostupné na internete:[https://www.prohuman.sk/files/Rodina\\_zdravie\\_coroba-2014.pdf](https://www.prohuman.sk/files/Rodina_zdravie_coroba-2014.pdf)

*Opakovaná citácia*

HERINKOVÁ, ZRUBÁKOVÁ, Fakty a mýty o výžive onkologického pacienta, s. 235.

### **Príspevok v časopise (tlačený)**

*Schéma prvej citácie:*

PRIEZVISKO, M. Názov príspevku. In: *Názov časopisu* [druh nosiča]. Rok vydania, číslovanie, citované strany.

MAGERČIAKOVÁ, M. Edukácia pacienta v chirurgii. In: *Sestra*. 2018, roč. 12, č. 1-2, s. 33.

*Opakovaná citácia:*

PRIEZVISKO, Názov príspevku, citované strany.

MAGERČIAKOVÁ, Edukácia pacienta v chirurgii, s. 35.

### **Príspevok v časopise (elektronický)**

*Schéma prvej citácie:*

PRIEZVISKO, M. Názov príspevku. In: *Názov časopisu* [online]. Rok vydania, číslovanie, citované strany [Dátum citovania]. DOI: číslo/Dostupné na internete: adresa URL

MOKRÝ, J. Probiotiká v gerontológii. In: *Via practica* [online]. 2020, č. 6, s. 45 [3.4.2021]. číslo/Dostupné na internete:

[https://www.solen.sk/storage/file/article/VIA\\_6\\_2020\\_final%20%E2%80%93%20Mokry.pdf](https://www.solen.sk/storage/file/article/VIA_6_2020_final%20%E2%80%93%20Mokry.pdf)

Opakovaná citácia: PRIEZVISKO, Názov príspevku, citované strany.

MOKRÝ, Probiotiká v gerontológii, s. 47.

### 5.6.2 Technika 1. údaj a dátumu

Je preferovanou metódou citovania v texte vysokoškolskej a kvalifikačnej práce podľa normy ISO 7144 **citovanie podľa mena a dátumu**. Pri tejto metóde uvádzame tri podstatné údaje - autor, rok, strana. Najčastejšie sú údaje v zátvorke za citovaným textom, ale môže sa, napr. na začiatku vety uviesť autor a v zátvorke za jeho priezviskom rok a strana - pozri príklad.

#### PRÍKLAD

*K hlavným úlohám sestry pri ošetrovaní zomierajúceho pacienta patrí:*

- *kvalitné posúdenie – znamená dôsledné určenie a rozpoznanie ošetrovateľských problémov, ktoré vznikajú kvôli nenaplneniu jednotlivých potrieb,*
- *stanovenie ošetrovateľských diagnóz a ich riešenie – prostredníctvom ošetrovateľských intervencií,*
- *profesionálna komunikácia a empatický prístup*

(Poledníková , Slamková 2013, s.33).

Podľa Holmerovej a kol. (2016, s. 18) *ergoterapia podporuje jemnú motoriku, posilňuje sebestačnosť, má pozitívny vplyv na psychiku človeka.*

### 5.6.3 Technika číselných odkazov

Technika číselných odkazov umožňuje identifikovať citované dokumenty na základe priradenia vlastného poradového čísla ku každému citovanému titulu. Patrí k preferovaným metódam citovania vo vedeckých a vedecko-odborných článkoch. V závere dokumentu sa uvedie zoznam citovanej literatúry, ktorý nie je v abecednom poradí. Jednotlivé dokumenty sa uvádzajú podľa čísel - pozri príklad.

## PRÍKLAD

Neoddeliteľnou súčasťou multidisciplinárneho paliatívneho tímu je sestra, ktorá poskytuje paliatívnu ošetrovateľskú starostlivosť o nevyliciteľne chorých a zomierajúcich (3). Činnosti sestry sú zamerané na včasné posúdenie, rozpoznanie symptómov, potrieb pacienta i rodiny, stanovenie ošetrovateľských diagnóz, naplánovanie ošetrovateľských intervencií u umierajúceho pacienta, prevenciu utrpenia, zbytočných komplikácií, ktoré môžu mať dopad na kvalitu života pacienta (4, 5).

### ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

1. PAICE, JA et al. Palliative Nursing Summit: Nurses Leading Change and Transforming Primary Palliative Care: Nursing's Role in Providing Pain and Symptom Management. In: *Journal of Hospice and Palliative nursing*. 2018, Vol. 20, n. 1, p. 30-35. ISSN 1539-0705.
2. TARK, A. et al. Palliative care and infection management at end of life in nursing homes: A descriptive survey. In: *Palliative medicine*. 2020, Vol. 34, n.5, p. 580-588. ISSN 1096-6218.
3. MARKOVÁ, M. *Sestra a pacient v paliatívni péči*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing a.s. 2010, 128 s. ISBN 978-80-247-3171-1.
4. KMEŤOVÁ, G., SLAMKOVÁ, A., FABIÁNOVÁ, Z. *Komplexný ošetrovateľský manažment pacienta v paliatívnej starostlivosti* [online]. Ministerstvo zdravotníctva Slovenskej republiky, 1.1. 2019, 33 s. [vid.2021-10-17]. Dostupné z: file:///C:/Users/POUZIV~1/AppData/Local/Temp/KOM\_pacienta\_v\_paliativnej\_starostlivosti\_u\_dospelych.pdf.

### Označenie parafrázy

Text, kde sme využili informácie z rôznych typov dokumentov označíme tak, že zaň dáme jednu z 2-och techník citovania (techniku priebežných poznámok alebo 1. údaj a dátumu), ale už nemeňme sklon písma ani nepoužívame úvodzovky.

### 5.7 Bibliografický odkaz

Bibliografický odkaz je skrátený záznam o citovanom dokumente v zozname bibliografických odkazov, ktorý slúži na jeho presnú identifikáciu. Jeho štruktúru (výber identifikačných prvkov, ich formu a poradie) určuje štandard ISO 690 (2010), resp. STN ISO 690 (2012). Štandard obsahuje predpísané časti popisu.

## 5.8 Zoznam bibliografických odkazov

Zoznam bibliografických odkazov je množina odkazov na citované dokumenty nachádzajúca sa na konci textu. Ide o všetky dokumenty, ktoré sme v práci použili. Môžu to byť- knihy, učebnice, informačný materiál, ústna prednáška, konzultácia, nepublikovaný materiál a i. Nezabúdame ani na dokumenty, s ktorých sme využili len ilustračný materiál alebo boli použité v prílohách.

Pri zápise bibliografického odkazu treba používať **jednotný systém interpunkcie**. Každý prvok v odkaze musí byť zreteľne oddelený od nasledujúceho prvku interpunkčným znamienkom (bodka, čiarka, dvojbodka a pod.).

### Odporúčané interpunkčné znaky:

- Na oddeľovanie prvkov sa používa bodka a medzera (Osveta. ISBN).
- Ak nasleduje za prvkom hranatá zátvorka [] bodka sa nedáva.
- Na oddelenie viacerých autorov sa dáva čiarka a medzera (ŽIAKOVÁ, Katarína, NEMCOVÁ, Jana).
- Preklad názvu sa dáva do hranatých zátvoriek.
- Miesto vydania a vydavateľ sa oddelia medzerou, dvojbodkou a medzerou (Martin : Osveta).
- Čísla strán v rozpätí sa uvádzajú spojovníkom (s. 16 -19).

Všetky dokumenty usporiadame pod seba v abecednom poradí, bez uvádzania poradového čísla (pozri Kapitola 7).

### Zásady písania bibliografických odkazov

Pri písaní bibliografických odkazov používame normu ISO 690. Od roku 2012 sú odporúčané zmeny:

1. **Autori** - PRIEZVISKO, Meno oddelené čiarkou. Ak je viac autorov prvý autor, zostavovateľ a potom sa uvádza a kol., et al. Maximálny počet autorov sú traja hlavní autori. Neznámy autor, ANON. - ANONYM.
2. **Rok vydania sa uvádza iba raz, za autorom/mi diela.**
3. **Počet strán sa pri knižnej publikácii neuvádza**, jedine pri odkaze na kapitolu, časť monografie (pri kapitole v monografii alebo vysokoškolskej učebnice sa dáva rozsah strán od-do, z ktorých bol text citovaný alebo parafrázovaný).
4. Dvojbodky In: (bez medzery, In: *Sestra*).

5. Názov informačného zdroja písať kurzívou, pri popise monografie je to názov monografie, pri popise článku z časopisu je to názov časopisu.
6. Pri práci s literatúrou, ktorá je písaná v inom grafickom systéme (najč. azbukou), využívame transliteráciu. To znamená grafický prepis cudzojazyčného textu, nahradzujúci písmená jednej abecedy písmenami druhej abecedy. Preklad uvádzame v hranatej zátvorke Паліативне лікування [Paliatívna liečba].
7. **Online dokumenty** - poskytnúť informácie na identifikáciu a lokalizáciu pôvodného prameňa. Používame termín Dostupné na: Dátum citovania [cit. 15.11.2020]. **Na konci zápisu sa neuvádza bodka.**

Ak v zdrojovom dokumente chýbajú údaje, používame skratky:

- Nie je miesto vydania - skratka [s.l.] sine loco (bez miesta vydania).
- Nie je vydavateľstvo - [s.n.] sine nomine (bez názvu vydavateľstva).
- Nie je rok vydania - [s.a.] sine anno.

### **Zásady pre elektronické dokumenty**

K hlavným zásadám pri zápise elektronických dokumentov patrí:

- na informácie v elektronickej forme a súbory sa vzťahuje autorské právo rovnako ako na iné zdroje,
- informácie o zdroji treba zaznamenať tak, aby ho bolo možné znovu vyhľadať,
- ten, kto sa na informáciu odvoláva zodpovedá za jej verifikovateľnosť, preto by si mal urobiť kópiu použitého prameňa v elektronickej alebo papierovej forme, príp. presvedčiť sa o spoľahlivosti systému, ktorý daný súbor archivuje,
- články z časopisov, ktoré majú tlačенú aj elektronickú formu popisujeme rovnako bez ohľadu na to, či ich máme k dispozícii v elektronickej alebo tlačenej forme,
- články z časopisov, ktoré sú iba v elektronickej forme popisujeme tak, ako články z tlačenej formy, údaje však doplníme url adresou.

Pri citovaní a odkazoch je dôležité, aby:

- odkaz presne identifikoval zdroj, aby ho bolo možné bez ťažkostí opäť vyhľadať,
- bolo dodržané poradie údajov,
- bola použitá rovnaká technika citovania.

### 5.8.1 Príklady k bibliografickým odkazom

#### **Kniha, monografia, skriptá**

PRIEZVISKO, Meno, rok vydania. *Názov. Podnázov* [druh nosiča]. Vydanie. Miesto vydania: Vydavateľstvo. Názov a číslo edície. ISBN.

KURUCOVÁ, Radka, ŽIAKOVÁ, Katarína, NEMCOVÁ, Jana, 2018. *Vybrané kapitoly z paliatívnej ošetrovateľskej starostlivosti*. Martin: Osveta. ISBN 978-80-8063-457-5.

#### **Kniha, monografia, skriptá- elektronická**

PRIEZVISKO, Meno, rok vydania. *Názov. Podnázov* [online]. Vydanie. Miesto vydania: Vydavateľstvo. Dátum aktualizácie/revízie [Dátum citovania]. Názov a číslo edície. ISBN. DOI: číslo/Dostupné na internete: adresa URL

RAKOVÁ, Jana a kol., 2019. *Dietológia a liečebná výživa II* [online]. 1. vyd. Košice: Lekárska fakulta. [cit. 31.3.2021]. ISBN 978-80-8152-818-7. Dostupné na internete: <https://unibook.upjs.sk/sk/lekarska-fakulta/1291-dietologia-a-liecebna-vyziva-ii>

#### **Knižná publikácia- časť, zborník**

PRIEZVISKO, Meno, rok vydania. Názov príspevku resp. heslo. In: PRIEZVISKO, Meno. ed. *Názov dokumentu* [druh nosiča]. Vydanie. Miesto vydania: Vydavateľstvo, číslovanie, rozpätie čísel strán. Názov a číslo edície. ISBN.

ČÁP, Juraj, 2009. Kvalitatívne metódy. In: ŽIAKOVÁ, Katarína et. al. ed. *Ošetrovateľstvo teória a vedecký výskum*. 1.vyd. Martin: Osveta, s. 124-130. ISBN 80-8063-131-X.

alebo

PALENČÁR, Marián, 2015. Človek medzi osamelosťou a komunikáciou. In: VIŠŇOVSKÝ, Jozef. Ed. *Rozumieme ľudskej komunikácii?* 1. vyd. Bratislava: Veda, s. 53-60. ISBN 80-224-0436-5.

#### **Kapitola v monografii, príspevok v zborníku, heslo v slovníku alebo encyklopédii (na internete)**

PRIEZVISKO, Meno, rok vydania. Názov príspevku resp. heslo. In: PRIEZVISKO, Meno. ed. *Názov dokumentu* [online]. Vydanie. Miesto vydania: Vydavateľstvo, číslovanie, rozpätie čísel strán. Dátum aktualizácie/revízie [Dátum citovania]. Názov a číslo edície. ISBN. DOI: číslo/Dostupné na internete: adresa URL

HERINKOVÁ, Anna, 2014. Fakty a mýty o výžive onkologického pacienta. In: HUDÁKOVÁ, Zuzana. Ed. *Rodina- Zdravie- Choroba* [online]. Ružomberok: Verbum, s. 46- 49. [cit.

4.4.2021]. Dostupné na internete: <https://www.prohuman.sk/zdravotnictvo/zbornik-z-konferencie-rodina-zdravie-choroba-2014>

### **Časopis**

PRIEZVISKO, Meno, rok vydania. Názov príspevku. In: *Názov časopisu* [druh nosiča]. Vydanie, číslovanie, rozpätie čísel strán. ISSN.

MOKREJŠOVÁ, Lýdia, 2020. Rodina v paliatívnej péči. In *Sestra*. Roč. 21, č. 10, s. 50-52. ISSN 1210-0404.

### **Príspevok v časopise (na internete)**

PRIEZVISKO, Meno, rok vydania. Názov príspevku. In: *Názov časopisu* [online]. Vydanie, číslovanie, rozpätie čísel strán. Dátum aktualizácie/revízie [Dátum citovania]. ISSN. DOI: číslo/Dostupné na internete: adresa URL

ŠIMOŇÁKOVÁ, Lucia, 2019. Vybrané komunikačné úskalia geriatrickej paliatívnej starostlivosti. In: *Paliatívna medicína a liečba bolesti* [online]. Roč. XII, č. 1, s. 14- 22 [cit. 14.4.2021]. ISSN 1339-4193. Dostupné na internete: [https://www.solen.sk/storage/file/article/PALMED\\_1\\_2019\\_final.pdf](https://www.solen.sk/storage/file/article/PALMED_1_2019_final.pdf)

### **Legislatívne dokumenty**

*Schéma odkazu:*

*Označenie a číslo LD/rok publikovania a skratka dokumentu Názov.*

Vyhláška MZ SR č.95 z 12. marca 2018, ktorou sa určuje rozsah ošetrovateľskej praxe poskytovanej sestrou samostatne, samostatne na základe indikácie lekára a v spolupráci s lekárom...

### **Vedecko-kvalifikačné práce**

PRIEZVISKO, Meno, rok vydania. Názov práce. Druh práce. Miesto vydania: Názov univerzity.

NOVÁKOVÁ, Katarína, 2021. Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s malnutríciou. Bakalárska práca. Ružomberok: Katolícka univerzita.



## **Zápis nepublikovaného materiálu**

### **Osobná komunikácia**

KUCIANOVÁ, Anna, 2021. Osobitosti ošetrovateľskej starostlivosti pri úrazoch a ochorenia očí [osobná komunikácia]. 6. 5. 2020, Univerzitná nemocnica, Martin.

### **Ústna prezentácia**

MIKUŠOVÁ, Dana, 2020. *Informácie o projekte Zdravý úsmev v Trenčianskom kraji* [Prednáška v rámci projektu Zdravý úsmev]. 15.9.2020, Trenčín.

### **Elektronická komunikácia**

ZRUBÁKOVÁ, Katarína, 2021. *Práca s literatúrou* [elektronická pošta]. 1.10.2021, Fakulta zdravotníctva KU<katarina.zrubakova@ku.sk. E-mail:silvia.mihalikovaedu@ku.sk

*Alebo*

MATULA, Bohumil. pafsro@gmail.com. 28.8.2020. *Ergometria v ambulancii pneumológa* [E-mail adresátovi Martina Pallová < martinapallova.dszs@gmail.com >].

### **Telefonická komunikácia**

ADAMCOVÁ, Katarína, 2021. Najčastejší pôvodcovia nozokomiálnych nákaz [telefonická komunikácia] 21.9.2021. ÚVN SNP Ružomberok FN.

## **Iný špecifický materiál**

### **Guidelines**

ACFAS - Foot Health Facts, 2020. *Diabetes Foot Care Guidelines* [online]. [cit. 12.11.2020]. Dostupné na internete: <https://www.foothealthfacts.org/conditions/diabetic-foot-care-guidelines>

### **Článok na internete**

ANDELOVÁ, Jana, 2019. *Využitie lariiev pri liečbe diabetickej nohy* [online]. [cit. 12.11.2020]. Dostupné na internete: <https://www.alphamedical.sk/casopis-invitro/vyuzitie-lariiev-pri-liecb-diabetickej-nohy>

Pri zápise literatúry je dôležité dodržiavať odporúčané skratky. V tabuľke sú zapísané skratky v anglickom a slovenskom jazyku.

**Tab.4** Použité skratky

<b>Slovenské</b>		<b>Anglické</b>	
Roč.	<b>ročník</b>	Vol.	<b>volume</b>
č.	<b>číslo</b>	n.	<b>number</b>
s.	<b>strana</b>	p.	<b>Page</b>
vyd.	<b>vydanie</b>	Is.	<b>Issue</b>
Ed.	<b>Editor, zostavovateľ</b>	Ed.	<b>Edition</b>

## 6 FORMÁLNA ÚPRAVA PRÁCE

Pri písaní každej práce treba dbať na **formálnu stránku** - dodržiavať určité vopred stanovené podmienky a **obsahovú stránku** práce- rozdeliť prácu na kapitoly podľa logickej nadväznosti.

Všetko, čo súvisí s vizuálnym stváraním práce, sa dá naučiť, vyžaduje si to čas, skúsenosti. Súčasťou práce je text, ale i kresby, tabuľky, schémy, grafy, ilustrácie, obrázky. Text je čierno-biely, dopĺňajúce údaje môžu byť farebné, ale dostatočne kvalitné. Celá textová časť práce by mala byť vytlačená na jednom druhu tlačiarne. **Napísaná jedným typom písma.**

Na úpravu textu všetkých prác možno použiť rôzne štýly, znaky a ďalšie prvky príslušného textového editora. **Znaky** sú jednotlivé písmená, medzery, interpunkčné znamienka, čísla a symboly. **Písmo** - je súbor písmen, čísel, symbolov a interpunkčných znamienok s charakteristickým vzhľadom, dôležité, aby bolo čitateľné a dalo sa bez problémov tlačiť.

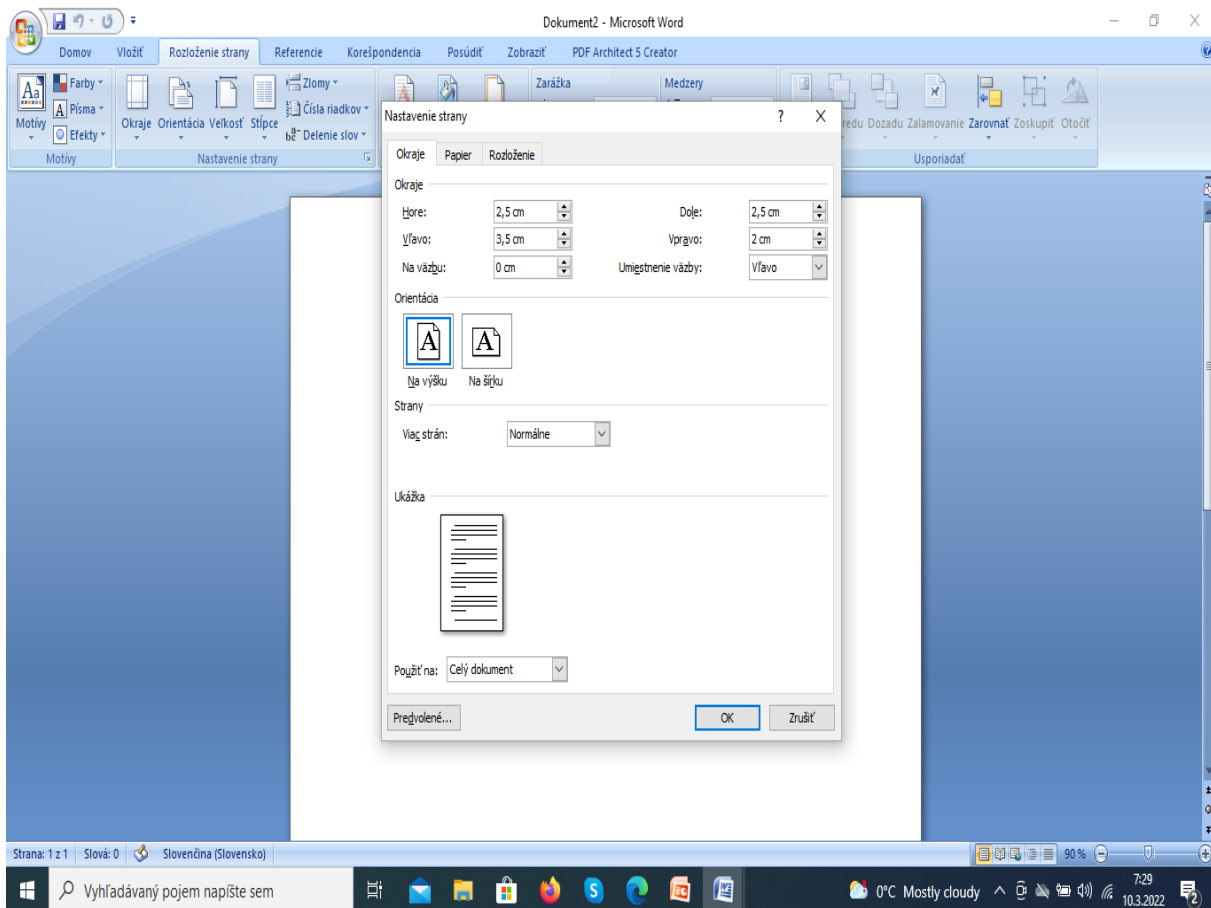
### 6.1 Formálna úprava záverečnej/špecializačnej práce

Úprava záverečnej práce pozostáva z nasledovných krokov:

- Nastavenie strany.
- Nastavenie písma.
- Číslovanie.
- Rozsah práce (viac kapitola 1,2).
- Súčasti práce (viac kapitola 7).
- Úpravy povinných a nepovinných častí.
- Tlač práce.

#### 6.1.1 Nastavenie strany- okraje

Pri nastavovaní okrajov textu si volíme tieto číselné údaje: vnútorný okraj 3,5 cm, vonkajší okraj 2 cm, zhora a zdola 2,5 cm, päta dole 1,25 cm, záhlavie 1,25 cm, odsadenie prvého riadku v odseku 1,25 cm, zarovnávanie do bloku.



**Obr. 1** Nastavenie strany v dokumente

Riadkovanie nastavíme na 1,5. V poznámkach pod čiarou používame jednoduché riadkovanie.

**Pri špecializačnej práci** sa navolí číslo 2,5 na vnútorný, vonkajší, horný i dolný okraj práce.

### 6.1.2 Písmo- veľkosť a typ písma

#### Veľkosť písma

Pre text v práci i v prílohách 12 bodové písmo, názvy kapitol 16 bodové písmo. Názvy podkapitol prvej úrovne (1.1) 14 bodové a druhej úrovne 12 bodové (1.1.1).

Text pod čiarou alebo popis v obrázkoch 10 bodové písmo. Číslo strany - 12 bodové písmo.

## Typ písma

Odporúčaným typom písma je Times New Roman, Palatino Linotype. Nastavené písmo sa musí jednotne používať v celom texte, aj pri označení strán.

### 6.1.3 Číslovanie strán, tabuliek obrázkov

Strany sa číslujú priebežne arabskými číslicami v tvare základných čísloviek bez pomlčiek (-5-). Číslo strany sa umiestňuje v záhlaví alebo v päte strany na vonkajších alebo vnútorných okrajoch alebo v horizontálnom strede textového stĺpca. Ako už bolo uvedené, čísla majú byť rovnako veľké, ako je písmo textu (12 bodov). Čísľuje sa úvod a do rozsahu sa počíta (prvá číslovaná strana, ale nemá číslo jeden, pretože sa počítajú aj strany pred ňou, okrem obalu).

Úvodné strany a prvá strana sa nečíslujú (Titulný list, Vyhlásenie o počte znakov...). Tabuľky a obrázky sa číslujú priebežne arabskými číslicami. Označenie tabuľky, napríklad Tabuľka 1 (alebo Tab.1) sa spravidla uvádza nad tabuľkou. Označenie obrázkov, napr. Obrázok 2 ( Obr. 2) sa píše spravidla pod obrázok vľavo.

#### 6.1.3.1 Číslovanie hlavných častí práce

Hlavné časti - názvy kapitol, sa číslujú priebežne začínajúc číslom 1, napr.

##### 1 DEMENCIA.

Číslo sa opakuje na začiatku každej časti v rámci danej kapitoly, za samostatným číslom- pri názve kapitoly **sa nedáva bodka**, bodka sa nedáva ani pri podkapitolách na konci. ÚVOD, ZÁVER a ani ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY nemajú poradové číslo.

Pri číslovaní častí práce je dôležité zachovať rozumnú mieru. Číslovanie nesmie sťažiť čítanie práce. Príliš veľké množstvo podkapitol z neprehľadní i obsah práce.

#### 6.1.4 Pravidlá usporiadania textu

Pri písaní práce musíme dodržiavať poradie povinných i nepovinných častí práce:

- a) úvodná časť,
- b) hlavná textová časť,
- c) prílohy a registre - tieto časti sú nepovinné.

Ak sa používajú prílohy - označiť- príloha 1 alebo A.

Každá časť práce (kapitola) na novej strane. Snažíme sa, aby bola posledná strana kapitoly aspoň na pol strany (pôsobí rušivo, ak je väčšina strany prázdna - v takom prípade skrátiť text alebo dopísať).

### 6.1.5 Rozsah práce

Odporúčaný rozsah bakalárskej práce je 30 až 40 strán. 54 000 až 72 000 znakov vrátane medzier. Do rozsahu rátame ÚVOD a poslednú stranu ZOZNAMU LITERATÚRY. Výrazne prekročiť odporúčaný rozsah práce sa neodporúča, znižuje jej hodnotenie.

Odporúčaný rozsah diplomovej práce je 50 až 70 strán 90 000 až 126 000 znakov vrátane medzier.

Odporúčaný rozsah špecializačnej práce je 30 strán.

### 6.1.6 Úprava povinných a nepovinných častí

Názov kapitoly aj všetkých nadpisov v práci sa píše veľkými písmenami a zvýrazní sa tučným písmom- **Bold (1 DEMENCIA)**. Podkapitoly sa píše rovnako tučným písmom, ale veľké je len začiatkové písmeno (**1.1 Diagnostika demencii**). Pod hlavným nadpisom sa vynecháva 1 riadok, rovnako aj pod jednotlivými podkapitolami.

Pri názvoch kapitol používame 16 bodové písmo. Nadpisy a číslované časti sa nepodčiarkujú, nedáva sa za nimi žiadne interpunkčné znamienko - bodka, čiarka, dvojbodka.

Podkapitoly prvej úrovne sa píše 14 bodovým písmom názov je zvýraznený. Podkapitoly druhej a tretej úrovne (**1.3.1 Farmakologická liečba demencii**)<sup>10</sup> píšeme 12 bodovým, tučným písmom. Medzi číselným označením a nadpisom príslušnej kapitoly alebo podkapitoly sa vynechávajú dve medzery.

Každý nadpis vystihuje obsah textu, ktorý je pod ním. V texte je dobré striedať súvislý text, ktorý je tvorený parafrázami a citáciami z použitej literatúry, s vlastnými myšlienkami autora. Hlavné myšlienky práce alebo začiatkový text v kapitolách a podkapitolách odsadíme od ľavého okraja. Každá podkapitola, by mala mať minimálne päť riadkov textu.

---

<sup>10</sup> V niektorých odborných textoch sa používanie podkapitol tretej úrovne príliš neodporúča, preto treba zvážiť členenie práce a hlavne rozsah príslušnej podkapitoly.

## PRÍKLAD

### 1.1 Poruchy výživy

Príjem potravy a stav výživy ovplyvňujú viaceré faktory, ktoré môžu pôsobiť pozitívne, ale aj negatívne. Pri negatívnom pôsobení sa môžu u jednotlivcov objaviť ťažkosti a problémy spojené so stravovaním a výživou (Tomagová, Bóriková 2018).

Najčastejšie ide o problémy s množstvom prijatej stravy- obezita, malnutrícia, respektíve nedostatočná hydratácia.

### Úprava textu

Pri koncipovaní textu používame citáty, parafrázy, výpisky, spojovacie texty. Ich zdroj sa musí zaradiť do zoznamu bibliografických odkazov. Text je prehľadný. Používame vety, súvetia, odseky, obrázky, tabuľky...

### Prehľadnosť textu

Prehľadnosť práce možno zvýšiť zdôraznením dôležitých častí textu, niekoľkými spôsobmi.

Text sa môže zvýrazňovať:

- a) podčiarkovaním, zvýrazníme dôležité myšlienky v texte, nie príliš veľa textu.

**Podčiarkujú sa:** cudzie slová, ktoré nie sú bežné, vedecké názvy, odborné termíny, celé vety - ak uvádzajú kľúčové myšlienky práce.

**Nepodčiarkujú sa:** citácie iných autorov, text, ktorého dĺžka presahuje 2-3 riadky.

- b) veľkými písmenami (názvy kapitol),  
c) úvodzovkami (citovaný text),  
d) zmenou rezu písma - tučné, kurzíva (nadpisy, citovaný text),  
e) zmenou druhu písma (odporúča sa len v prílohách).

Prehľadnosť textu zabezpečí aj používanie odrážok. V záverečných prácach sa odporúča používanie malých písmen abecedy (a, b, c)... alebo klasických odrážok (pomlčky, bodky...). Neodporúča sa však ich veľká variabilnosť. Vhodné je zvoliť si jeden, maximálne dva typy odrážok. Pri odrážkach nepoužívame arabské čísla - tie využívame pri číslovaní kapitol a strán. Číselné označenie odrážok zneprehľadní text.

Ak chceme v práci použiť text s odrážkami, nikdy nie hneď pod názov kapitoly alebo podkapitoly. Pod nadpisom alebo názvom podkapitoly vždy umiestňujeme úvodnú vetu - Príklad.

### PRÍKLAD

Správne	Nesprávne
<p><b>2.1 Delenie malnutricie</b></p> <p>Malnutriciu rozdeľujeme na energetickú a proteínovú.</p> <p>a) Energetická malnutricia jej príčinou je znížený príjem potravy.</p> <p>b) Proteínová malnutricia je spôsobená predilekčným využívaním svalových proteínov následnom zvýšenej glukoneogenézy pri chronických chorobách (Krajčík a kol. 2018).</p>	<p><b>2.1.1 Rizikové faktory malnutricie:</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- nevhodná potrava, jednostranná výživa, nevhodná príprava jedla,</li> <li>- neprijímanie potravy - viac ako 10 dní,</li> <li>- zlá ekonomická situácia, nízky rozpočet na jedlo,</li> <li>- somatické ochorenie,</li> <li>- osamelosť,</li> <li>- psychosociálne faktory,</li> <li>- nauzea, vracanie, hnačka,</li> <li>- /alkoholizmus,</li> <li>- užívanie liekov.</li> </ul>

### Papier

Papier formátu A4, biely nepriehľadný s hrúbkou 80g/m<sup>2</sup>, hladký, ktorý umožňuje bezproblémovú tlač, čítanie a kopírovanie všetkých údajov.

Tlačí sa len na jednu stranu, orientácia na výšku.

### 6.2 Praktické poznámky pre písanie textu

Pri písaní textu záverečnej alebo špecializačnej práce by sme sa mali riadiť nasledovnými odporúčaniami:

- zosumarizovať si všetky odporúčania a postupy od vysokej školy, fakulty, týkajúce sa písania záverečných prác (najdôležitejšie sú smernice k písaniu záverečných prác, študijný poriadok...).
- Nepoužívať Enter na konci riadku v rámci odstavca, používame ho len na jeho konci.



- Nepoužívať Enter na vloženie prázdneho riadku alebo viacerých riadkov.
- Nepoužívať ručné delenie slov na konci riadku (pomlčku).
- Odsadiť prvú vetu odseku od okraja.
- Medzeru medzi jednotlivými odsekmi dávať iba, ak si to vyžaduje kontext (v prípadoch, keď nasledujúci odsek priamo nenadväzuje na predošlý, ale je dôležitý pre špecifikáciu témy, ktorú text analyzuje).
- Na odsadenie textu využívať tabulátor (Obr. 2).



**Obr. 2** Používanie tabulátora

- Na vytváranie stĺpcov nepoužívať medzerníky, používa sa tabulátor, alebo sa do textu vloží tabuľka a do nej sa umiestnia príslušné hodnoty alebo text<sup>11</sup>.
- Na úpravu práce vždy použiť automatické nastavenia, ktoré slúžia na formátovanie štýlov. Formátovanie si nastaviť pred začatím písania, autor práce, tak bude mať reálnu predstavu o rozsahu textu a ušetrí si čas pri finalizácii práce, lebo sa nebude zdržiavať formálnymi úpravami textu.
- Pre lepšiu kontrolu textu (chyby, zarovnanie ...) je potrebné vytlačiť a prečítať si prácu a označiť si chyby, následne ich upraviť v elektronickej verzii.

<sup>11</sup> Aby tabuľku nebolo vidieť, zrušíme orámovanie

## 7 HLAVNÉ ČASTI ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Ako už bolo v predchádzajúcom texte uvádzané medzi hlavné časti záverečnej práce patria:

- a) úvodná časť,
- b) hlavná textová časť (tzv. jadro práce),
- c) resumé v slovenskom jazyku (povinné iba v prípade, ak je práca vypracovaná v inom ako štátnom jazyku),
- d) prílohy a registre (nepovinné).

### 7.1 Úvodná časť

Úvodnú časť záverečnej práce tvorí:

- Obal
- Titulný list
- Zadanie záverečnej práce
- Vyhlásenie o počte znakov
- Poďakovanie (nepovinné)
- Abstrakt v štátnom jazyku
- Abstrakt v anglickom, resp. inom svetovom jazyku (podľa sekundárneho jazyka v Zadaní záverečnej práce)
- Obsah
- Zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek (ak v práci sú, povinné)
- Zoznam skratiek a značiek (ak v práci sú, povinné)
- Slovník termínov (nepovinné)

#### 7.1.1 Obal práce

Záverečná práca má predný a zadný obal. Obal je v pevnej väzbe. Farba písma ani pevnej väzby nie je štandardne určená, podstatné je čitateľnosť písma a dodržanie poradia údajov a veľkosti písma. Prvky na obale sa môžu rozmiestniť podľa kľúča 5 – 10 – 15 - 25 cm (to znamená, že názov školy sa napíše vo vzdialenosti asi 5 cm od horného okraja).

Na obale je uvedený:

- názov vysokej školy, názov fakulty, na ktorej je študent zapísaný,

- názov práce, označenie záverečnej práce,
- meno, priezvisko, akademické a vedecko-pedagogické tituly autora práce,
- rok predloženia práce (Príloha B).

### 7.1.2 Titulný list

Titulný list je prvou stranou práce (počíta sa do stránkovania, ale číslo sa na ňom nepíše). Obsahuje presne stanovený počet údajov, ktoré sú uvedené v Smernici o záverečných prácach príslušnej vysokej školy. Smernice vychádzajú z legislatívnych noriem napr. Metodické usmernenie č. 56/2011 o náležitostiach záverečných prác, ich bibliografickej registrácii, uchovávaní.

Titulný list obsahuje nasledujúce údaje:

- názov vysokej školy, názov fakulty, na ktorej je študent zapísaný,
- názov práce, označenie záverečnej práce,
- meno, priezvisko, akademické a vedecko-pedagogické tituly autora práce,
- názov študijného programu,
- názov študijného odboru,
- meno, priezvisko, akademické a vedecko-pedagogické tituly vedúceho záverečnej práce<sup>12</sup>,
- názov školiaceho pracoviska,
- miesto a rok predloženia práce (Príloha C).

### 7.1.3 Zadanie záverečnej práce

Zadanie je povinnou časťou práce, je vygenerované v akademickom informačnom systéme (AIS). Obsahuje nasledovné časti:

- meno, priezvisko a tituly študenta,
- študijný program,
- študijný odbor,
- typ záverečnej práce,
- jazyk záverečnej práce,
- sekundárny jazyk,
- názov záverečnej práce,
- meno, priezvisko a tituly vedúceho záverečnej práce,

---

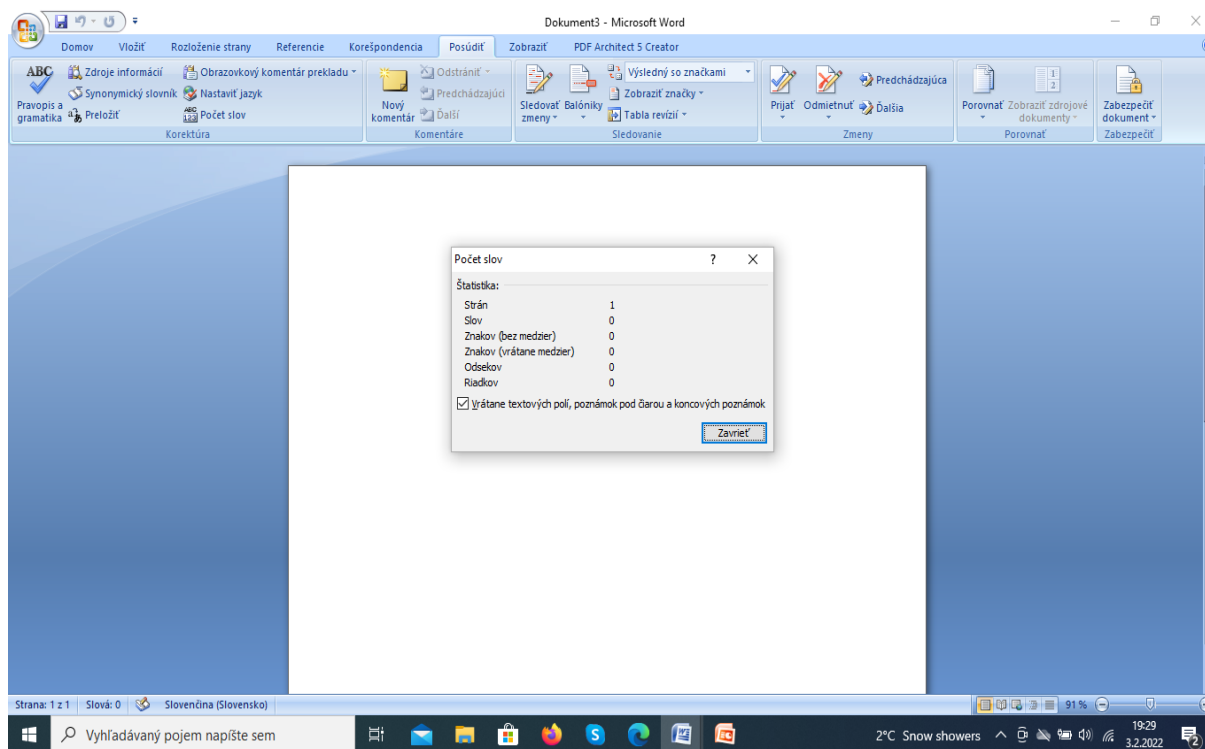
<sup>12</sup> Pri písaní bakalárskej alebo diplomovej práce spolupracuje študent s vedúcim záverečnej práce, školiteľ a má študent až pri písaní dizertačnej práce

- názov školiaceho pracoviska,
- meno, priezvisko a tituly vedúceho školiaceho pracoviska (názov katedry, resp. ústavu),
- dátum schválenia zadania,
- podpisy vedúceho školiaceho pracoviska, vedúceho záverečnej práce.

Do záverečnej práce sa viaže vytlačené zadanie s vlastnoručnými podpismi vedúceho záverečnej práce a vedúceho katedry. V elektronickej verzii záverečnej práce sa umiestni sken zadania.

#### 7.1.4 Vyhlásenie o počte znakov a pod'akovanie

**Vyhlásenie o počte znakov** sa umiestňuje v dolnej časti strany, do počtu sa rátaajú znaky od úvodu po poslednú stranu zoznamu použitej literatúry. Odporúčaný počet znakov je: 54 000 až 72 000 znakov, vrátane medzier. Počet znakov zistíme, ak klikneme na hornej lište na Posúdiť a potom odklikneme Počet slov získame tabuľku, ktorú vidíte na Obr. 3.



**Obr. 3** Určenie počtu znakov

Pri koncipovaní textu autor práce uvedie svoje meno a vyhlásenie koľko znakov vrátane medzier jeho práca obsahuje. Vyhlásenie ukončí vlastnoručným podpisom (podpísané vyhlásenie je vo všetkých verziách- tlačenej, elektronickej a exemplároch práce).

## Pod'akovanie

Pod'akovanie je nepovinnou časťou práce. Autor tu pod'akuje osobám, ktoré mu pomohli pri spracovaní práce. Text sa opäť umiestňuje v dolnej časti práce, na samostatnej strane (Príloha D).

### 7.1.5 Abstrakt

Abstrakt patrí medzi povinné časti záverečnej práce. Umiestňuje sa za vyhlásenie o počte znakov (resp. pod'akovanie) na samostatnú stranu. Obsahuje základné informácie o práci a textovú časť. Abstrakt je výstižná charakteristika celej práce. Má štruktúrovanú formu. Na začiatku pod textom abstraktu sa uvedie slovo ABSTRAKT, nasleduje prázdny riadok a potom bibliografická identifikácia:

PRIEZVISKO, Meno: *Názov práce*. [Bakalárska práca] / Meno Priezvisko - Katolícka univerzita v Ružomberku. Názov fakulty; Názov školiaceho pracoviska. - Vedúci záverečnej práce : Titul Meno Priezvisko - Stupeň odbornej kvalifikácie : Bakalár. - Ružomberok : skratka fakulty, rok predloženia. Počet s<sup>13</sup>.

Po vynechaní riadku nasleduje textová časť abstraktu, v ktorej sú zakomponované **informácie o cieľoch práce a jej stručnom obsahu**. V závere abstraktu sa charakterizuje splnenie cieľa, výsledky a význam celej práce. Text abstraktu sa píše súvisle ako jeden odsek a jeho **rozsah je spravidla 100 až 500 slov**. Text abstraktu nesmie byť totožný s Úvodom práce.

Súčasťou abstraktu je **3 - 5 kľúčových slov**. Kľúčové slová vyjadrujú tému, vecný obsah práce. Ide o jednoslovné alebo viacslovné výrazy. Každé samostatné slovo, slovné spojenie sa začína veľkým písmenom. Jednotlivé kľúčové slová sú oddelené bodkou.

### Abstrakt v cudzom jazyku

Abstrakt v cudzom jazyku je v bakalárskej i diplomovej práci povinný. Najčastejšie odporúčaný jazyk je anglický, nemecký, španielsky a pod. Abstrakt sa umiestňuje na

---

<sup>13</sup> **Napríklad:**

KRÁSNA, Margaréta: Ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s ochorením očí [Bakalárska práca] / Margaréta Krásna – Katolícka univerzita v Ružomberku. Fakulta zdravotníctva; Katedra ošetrovateľstva. –Vedúci záverečnej práce: PhDr. Alžbeta Nová, PhD. – Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár. – Ružomberok: FZ, 2021. Počet 38 s.

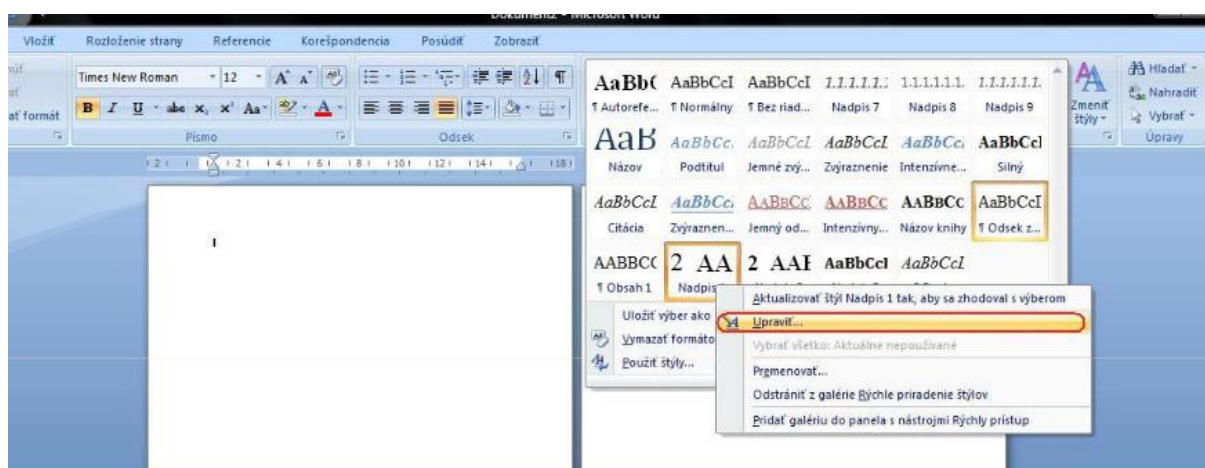
samostatnej strane, ale nie je chybou, ak sa dá na rovnakú stranu ako abstrakt v SJ. Text abstraktu musí byť totožný so slovenskou verziou. Hodnotí sa aj kvalita prekladu (Príloha E).

### 7.1.6 Obsah

Obsah je povinnou časťou práce, píše sa na novú stranu. Obsahuje názvy hlavných častí - kapitol a podkapitol, príloh a údaje o ich umiestnení. Umožňuje orientovať sa v práci. Prostredníctvom obsahu máme informáciu o jednotlivých témach, ktoré práca prezentuje. Do obsahu sa dávajú všetky odporúčané/povinné časti práce (Príloha F).

V elektronickej verzii obsahu je vhodné, ak sa dokážeme kliknutím na kapitolu/podkapitolu dostať na určený text. V tlačenej verzii musia sedieť čísla strán uvedené v obsahu s konkrétnou stranou práce.

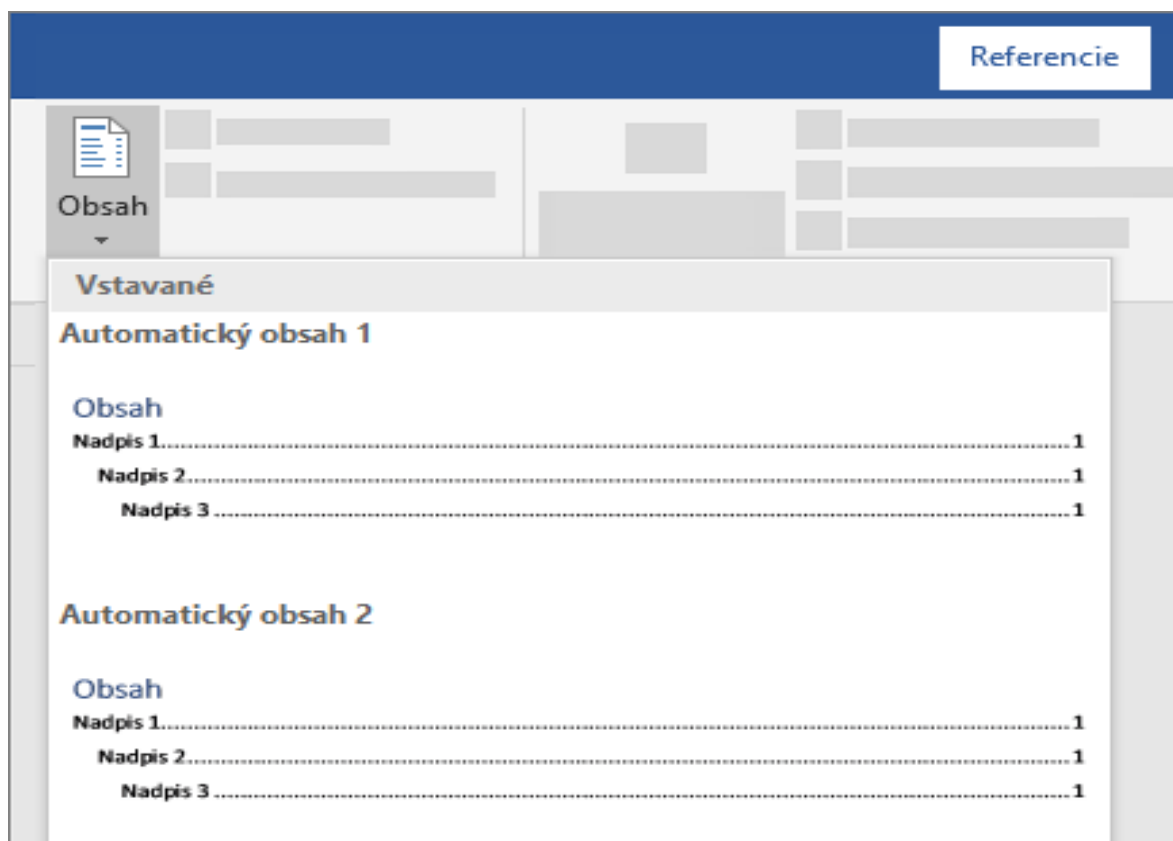
Na Obrázku 4 je uvedený návod ako vytvárať kapitoly a podkapitoly (vždy označíme požadovanú úroveň nadpisu- Nadpis 1, Nadpis 2 prípadne Nadpis 3).



**Obr. 4** Vytváranie kapitol a podkapitol v obsahu

Pri označení jednotlivých kapitol a podkapitol v práci ľahko vytvoríme obsah. Postačí len dodržať nasledovné inštrukcie:

1. Umiestniť kurzor na miesto (stranu v prednej časti práce), kam chceme obsah pridať.
2. Prejsť na položky **Referencie** > **Obsah** a vybrať automatický štýl (Obr. 5).
3. Ak sa v dokumente vykonajú zmeny, ktoré ovplyvnia obsah, aktualizovať obsah kliknutím pravým tlačidlom myši na obsah a výber položky **Aktualizovať pole**.



**Obr. 5** Vytváranie obsahu práce

### 7.1.7 Zoznam ilustrácií, zoznam tabuliek, zoznam skratiek, značiek a slovník termínov

#### Zoznam skratiek

*„Ak sa v práci nachádzajú skrátené názvy, označenie jednotiek, značky a iné termíny, ktoré nie sú bežné, hneď zrozumiteľné, musia byť vysvetlené v časti “ZOZNAM SKRATIEK“.*

Zoznam sa umiestňuje v prednej časti práce, na samostatnej strane, bez čísla strany. Skratky sa vkladajú v abecednom poradí. Zoznam obsahuje- skratku a celý názov (jednoslovný, viacslovný). Názov musí korešpondovať so skratkou, to znamená, ak je skrátený výraz v cudzom jazyku, musí sa aj celý názov uviesť v tomto jazyku (napríklad BMI- Body Mass Index, nedávame Index telesnej hmotnosti).

V samostatnom texte sa každá skratka musí vysvetliť pri prvom výskyte. Pri zozname je dôležitá aj forma zápisu- pozri príklad.

Pri písaní textu sa neodporúča vymýšľať si vlastné skratky a rovnako nevhodné je používať skratky pri názvoch kapitol.

## PRÍKLAD

### ZOZNAM SKRATIEK

MR	Magnetická rezonancia
MMSE	Mini Mental State Examination
NANDA	North American Nursing Diagnosis Association
NCMP	Náhla cievna mozgová príhoda
PET	Pozitrónová emisná tomografia
PVT	Príjem a výdaj tekutín
SZO	Svetová zdravotnícka organizácia

### Zoznam ilustrácií a zoznam tabuliek

Keď sú v práci obrázky a tabuľky, uvádza sa zoznam a ich názov tak, ako sa použili v práci. V zozname obrázkov a tabuliek sa uvádza číslo strany, na ktorej sa nachádzajú.

Pri zostavovaní zoznamu uvádzame nasledovné poradie údajov Tabuľka alebo len skratka Tab., jej poradové číslo a číslo strany (podobne sa zapisuje aj zoznam grafov a obrázkov).

## PRÍKLAD

### ZOZNAM TABULIEK

Tab. 1 Vek respondentov	24
Tab. 2 Pracovisko	24
Tab. 3 Dĺžka praxe	25
Tab. 4 Vedomosti o ochorení	25
Tab. 5 Dodržiavanie preventívnych opatrení	26

### ZOZNAM GRAFOV

<b>Graf 4</b> Počet seniorov pripadajúcich na jednu sestru počas pracovnej doby	32
<b>Graf 5</b> Výskyt etických problémov ovplyvňujúce starostlivosť o seniorov	33
<b>Graf 6</b> Výskyt etických problémov ovplyvňujúcich starostlivosť o seniorov	34
<b>Graf 7</b> Najčastejšie narúšané etické princípy	35



## Slovník termínov

Slovník termínov dávame v vtedy, ak text obsahuje termíny, ktoré nie sú bežne známe. Umiestnime ho v prednej časti práce. Zoznam nepatrí medzi povinné časti záverečnej práce, je na autorovi, či ho uvedie vo svojej práci.

## PRÍKLAD

<b>SLOVNÍK TERMÍNOV</b>	
<b>Hypertonická dehydratácia</b>	sa objaví, ak je strata vody vyššia ako strata elektrolytov.
<b>Izotonická dehydratácia</b>	nastáva ak je strata vody úmerná strate elektrolytov.
<b>Sarkopénia</b>	ubúdanie svalovej hmoty v starobe.
<b>Afázia</b>	porucha schopnosti porozumieť významu vnímaných znakov.
<b>Agnózia</b>	neurologická porucha zmyslového poznávania, schopnosti chápať.
<b>Apatia</b>	nezáujem ľahostajnosť, nečinnosť, oslabenie reakcií voči prichádzajúcim podnetom.
<b>Apraxia</b>	neurologická porucha charakterizovaná neschopnosťou vykonávať naučené pohyby na povel, aj keď je príkaz pochopený a existuje vôľa vykonať daný pohyb.
<b>Ataxia</b>	degeneratívne ochorenie nervového systému, príznaky ataxie napodobňujú príznaky opitosti, ako napríklad nezmyselná reč, zakopnutie, pád a zlá koordinácia.
<b>Biografia</b>	detailný opis života človeka.

### 7.1.8 Úvod v záverečnej práci

Úvod je orientovaný na konkrétnu tému je vecnejší, špecifickejší, zameraný dovnútra témy alebo problému. V úvode je spracovaná charakteristika stavu poznania, ale netreba zachádzať hlbšie do teórie, stručne sa popíše obsah kapitol a použitá metóda, cieľ práce. Autor spresní informačné zdroje. Úvod nemá poradové číslo, uvádza sa len názov ÚVOD, 16 bodovým písmom. *V úvode autor stručne a výstižne charakterizuje stav poznania alebo praxe v oblasti, ktorá je predmetom záverečnej práce a oboznamuje čitateľa s významom a cieľmi práce.* Úvod obsahuje informáciu o obsahu a štruktúre práce, zhodnotenie použitých zdrojov a zdôvodnenie použitých metód. Autor v úvode môže uviesť, prečo je práca dôležitá a prečo sa rozhodol spracovať danú tému. Pri študijných programoch prvých dvoch stupňov (bakalársky a magisterský študijný program) je **rozsah úvodu spravidla 1 strana.**

Osnova úvodu:

- Základné informácie o téme práce.
- Dôvod výberu témy.
- Cieľ práce.
- Členenie práce.
- Metodológia.
- Kľúčové zdroje údajov.

#### Cieľ/e práce

V cieľi práce sa autor vyjadří jasne a vecne v niekoľkých bodoch o tom, na čo sa v práci zameria, prípadne čo chce zistiť. Cieľ práce sa môže zaradiť do úvodu. Ak autor má potrebu ciele zvýrazniť, uvádza ich na osobitnej strane. Ciele bývajú formulované v neurčitku.

## 7.2 Pravidlá zostavovania teoretickej a praktickej časti práce

**Teoretická časť** obsahuje teoretické východiská, ktoré sprehl'adnia problematiku - tému práce. Prvým krokom je vytvorenie osnovy práce. Osnovu si pripraví autor a odsúhlasí ju vedúci záverečnej práce. Osnovu musí priniesť študent k prvej konzultácii (uvedené inštrukcie sú obsiahnuté v Harmonograme konzultácii a Študijnom poriadku príslušnej fakulty a univerzity).

Pri tvorbe osnovy študent vychádza z názvu práce a hlavného cieľa. Teoretická alebo úvodná časť musí obsahovať len podstatné a podľa možností najaktuálnejšie informácie k téme práce<sup>14</sup>.

Pri zostavovaní záverečnej práce treba pamätať na logickú následnosť jednotlivých kapitol predovšetkým v teoretickej časti. Vyhýbame sa nepodstatným údajom, ako anatómia a fyziológia postihnutého orgánu alebo rozpisovaniu všeobecných informácií (charakteristika ošetrovateľstva, modelov, teórii...). Podstatné je spracovať dostatok textu, ktorý je venovaný problematike vedného odboru.

V teoretickej časti preukážeme zvládnutie teoretického poznania vo vzťahu k zvolenej téme. Spracujeme poznatky z odbornej literatúry. Ide o **tvorivú kompiláciu**, prepojenú s vlastnými myšlienkami. Preto je dôležité riešiť/vybrať si tému, s ktorou má autor práce skúsenosti z klinickej praxe.

Teoretická časť je delená do kapitol a podkapitol. Kapitola- prvá úroveň, obsahuje základné poznatky informácie, ďalšie úrovne- rozvíjajú tému podrobnejšie. Jednotlivé kapitoly na seba logicky nadväzujú a súvisia s názvom práce. Najrozsiahlejšia musí byť kapitola, ktorá úzko súvisí alebo nadväzuje na praktickú/empirickú časť práce.

Teoretická časť môže obsahovať obrazový materiál - ilustrácie (obrázky, tabuľky, grafy, fotografie).

Pri písaní diplomových, dizertačných a iných typoch vedeckých prác sa odporúča používať formát IMRAD<sup>15</sup>, kde sú kapitoly nahradené aktuálnymi teoretickými východiskami. *Autor uvedie, aký konkrétny problém rieši, ohraničí, špecifikuje ho a uvedie z čoho vychádzal.*

Teoretický rámec by mal ponúkať aktuálny stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.

### **7.2.1 Ilustrácie v záverečnej práci**

Ilustrácie sa číslujú od začiatku do konca práce (v teoretickej i v praktickej časti). Obrázky, grafy, ktoré súvisia s témou len okrajovo sa zaradia do príloh. Všetky obrázky, tabuľky, grafy sú označené Obr.1, Tab.1 a pomenované - pozri zoznam obrázkov a tabuliek. Ak je obrázok a tabuľka prevzatá z použitej literatúry, dôležité je uviesť zdroj a prípadne text doplňujúci obrázok (text obsahuje doplňujúce údaje, ktoré sa píše 10 bodovým písmom).

---

<sup>14</sup> Čím je zdroj novší a aktuálnejší, tým sa znižuje možnosť jeho citovania v iných prácach. Pri kontrole práce v Centrálnom registri záverečných prác, tak nebude vysoké percento zhody.

<sup>15</sup> I- Introduction (úvod), M- Methods (metódy), R- Results (výsledky), A- and , D- Discussion (diskusia)

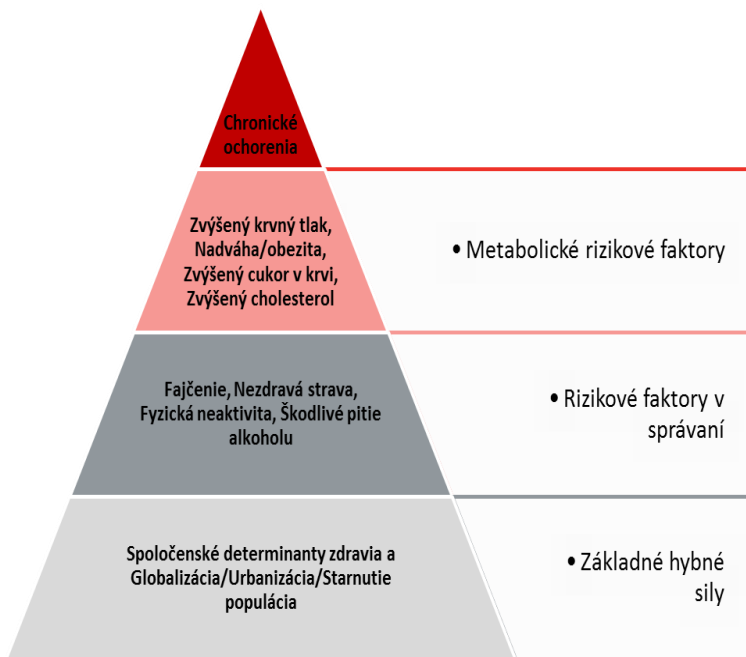
## Obrázky

Obrázok je uvedený za textom, kde je spomenutý prvýkrát, ideálne na tej istej strane. Ak sa obrázok cituje v texte, uvádza sa slovo Obrázok a číslo alebo jej skrátene ekvivalent (Obr.1).

Obrázok je umiestnený v strede strany, môže byť farebný a musí byť zreteľný a dobre čitateľný (ak ide o sken alebo kópiu z originálneho zdroju).

### PRÍKLAD

Na obrázku 1 môžeme vidieť ako ovplyvniteľné rizikové faktory výrazným spôsobom vplyvajú na kvalitu života klienta, ďalej sa premostujú s metabolickými rizikovými faktormi ako zvýšený krvný tlak, nadváha/obezita, vysokým cholesterolom a zvýšenou hladinou cukru v krvi.



**Obr. 1** Vplyv ovplyvniteľných rizikových faktorov na kvalitu života  
(Bóriková 2014)

## Tabuľky

Tabuľky sú v práci veľmi dôležité, vysvetľujú, prehľadne znázorňujú myšlienky autora, prípadne výsledky štatistického spracovania (štatistický prehľad z použitej literatúry alebo výsledky vlastnej práce).

Vyhotoveniu tabuliek treba venovať pozornosť, tabuľka má obsahovať údaje, ktoré súvisia s hlavným textom.

Tabuľka sa umiestňuje bezprostredne za textom, má mať svoje označenie a názov. Má byť prehľadná a logická. Názov tabuľky sa umiestňuje nad tabuľku. Citovaný zdroj pod tabuľku.

### PRÍKLAD

Podľa výsledkov klinického výskumu zameraného na poskytovanie dlhodobej starostlivosti v ústavných zariadeniach a domácom prostredí v Slovenskej republike, je aktuálne v jednotlivých krajoch nedostatočný počet mobilných hospicov (Križanová 2019). V Tab. 3 uvádzame zistené čísla.

**Tab. 3** Počet hospicov podľa krajov

Kraj	Počet mobilných hospicov
Bratislavský	3
Trnavský	1
Trenčiansky	1
Žilinský	1- Ružomberok, Mobilný hospic Charitas
Nitriansky	1
Banskobystrický	0
Košický	0
Prešovský	0

Spracované podľa Križanová (2019)

#### 7.2.2 Používanie skratiek v texte

Pri používaní skratiek v záverečnej práci sa musíme riadiť určitými pravidlami. Všetky skratky použité v práci, okrem bežne používaných skratiek, majú byť v Zozname skratiek. Používame len odporúčané skratky, nie vlastné. Prvýkrát použijeme slovné spojenie celé a uvedieme v zátvorke jeho skrátенý výraz. Skratky by sme nemali používať v názvoch kapitol.

## PRÍKLAD

Ošetrovateľská starostlivosť v domácom prostredí sa realizuje prostredníctvom agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti (ADOS). Cieľom ADOS je poskytnúť komplexnú ošetrovateľskú starostlivosť jednotlivcom a rodine v prirodzenom prostredí vlastného domova.

### 7.2.3 Text práce

Pri zostavovaní hlavného textu používame:

- citáty,
- parafrázy,
- výťahy, ktoré doplníme vlastnými poznatkami z praxe. Platí tu pravidlo, ktoré bolo uvedené v kapitole 5.

#### **Iné súčasti textu**

Do práce môžeme umiestniť aj verše (výroky významných osobností z vedy a literatúry).

Verše treba odlišiť od ostatného textu. Verše by mali byť odsadené od ľavého okraja a treba ich od predchádzajúceho a nasledujúceho textu oddeliť prázdny riadok. Zdroj, z ktorého sú verše prebrané treba uviesť na konci veršov.

Verše sa umiestňujú v prednej časti práce alebo sa môžu dať na záver.

Ak si vyberáte verše alebo citáty, mali by súvisieť s témou práce. Pri ich umiestnení v úvode sa dávajú ešte nad nadpis do pravého rohu.

Pre prácu je vhodný jeden, maximálne dva verše/ citáty, dávať ich ku každej kapitole je nevhodné.

## PRÍKLAD

*Telesné choroby vieme liečiť liekmi,  
ale jediným liekom na samotu,  
zúfalstvo a beznádej je láska.  
Veľa ľudí na svete zomiera  
pre kúsok chleba, ale oveľa viac ich  
zomiera od túžby po troške lásky.“*  
Matka Tereza

### ÚVOD

Človek počas života, plného vitality, entuziazmu a plánov do budúcnosti nerozmýšľa nad smrťou. Neráta s ňou, nerozmýšľa nad ňou. Ťažko ju akceptuje, aj keď je prirodzenou súčasťou života...

### 7.3 Praktické rady pre zostavovanie textu práce

Každá kapitola má mať primeraný rozsah a členenie. Názvy kapitol a podkapitol treba presne vymedziť. Nerozdeľujte si jednu tému na viacero častí, ak chcete prezentovať informácie o ochorení, tak do kapitoly uveďte základnú charakteristiku ochorenia, jeho výskyt v populácii, diagnostiku, rizikové faktory vzniku, prejavy ochorenia, liečbu, komplikácie a prípadne prevenciu (údaje veľmi nerozvádzajte pre prácu to nie je kľúčové). Vždy sa riadte pravidlom, že do teoretickej časti sa dávajú len najpodstatnejšie údaje k téme, nakoľko sme limitovaní rozsahom (12-15 strán).

Text si po sebe čítajte, prípadne ho dajte prečítať aj niekomu inému, **opravovať gramatické a štylistické chyby nie je úlohou vedúceho práce**. Vyhýbajte sa beletristickému spracovaniu problematiky, hovorovým výrazom a zdobneninám. Prácu nepíšete ako návod alebo radu a ani adresne (odporúčania pre pacientov, rodičov, opatrovateľov). Nepíšete príručku, ale kvalifikačnú prácu (vedecko- odborný text).

V teoretickej časti práce by ste mali mať primeraný počet kapitol, aby ste neprekročili rozsah práce a dodržali pomer (40:60, resp. 30:70). Ideálne je, ak bakalárska práca má dve, maximálne tri kapitoly.

Prvá kapitola tak môže obsahovať tzv. *medicínske údaje* (informácie o ochorení, syndróme alebo akútnej príhode) a ďalšia kapitola/y informácie o ošetrovateľskej starostlivosti.

Ak sa venujete témam ako kvalita života, uspokojovanie potrieb, edukácia pacienta, prevencia... tak prvá kapitola bude zameraná na všeobecnú charakteristiku kvality života, potrieb, edukácie v ošetrovateľstve... A druhá bude opisovať konkrétne intervencie, je to vlastne pomôcka pre realizáciu prieskumu/výskumu. Prepájate teóriu s výsledkami prieskumu a vlastnou aktivitou. Ak máte s riešenou problematikou vlastné skúsenosti, môžete ich využiť pri písaní textu, aby práca nebola len tvorivým kompilátom.

V práci sa vyhýbame opisovaniu textov alebo ich kopírovaniu z dokumentov bez logickej nadväznosti. **Autor práce by mal vyjadriť čo najkoncentrovanejšie a najúspornejšie vlastné myšlienky a nemal by sa snažiť bez úprav a kritického hodnotenia vložiť do textu všetky poznámky, ktoré si v procese spracovania práce zaznamenal.**

Prácu nerobíme pod tlakom, v časovom strese. Vždy je potrebné akceptovať odporúčania vedúceho záverečnej práce.

Pri čítaní prvých strán záverečnej práce musí byť zrejmé, z akého študijného odboru je práca spracovaná.

Pri písaní diplomovej práce môžeme postupovať rovnakým spôsobom. Ak sa pracuje v systéme IMRAD- Úvod/ Introduction obsahuje popis súčasného stavu poznania v danej oblasti. Ako aj informácie, čo v k danej téme je známe a čo nie, aké sú medzery v súčasnom poznaní a aké existujú konsenzusy alebo rozpory v záveroch predchádzajúcich výskumov.

## 7.4 Praktická/empirická časť práce

**Praktická/empirická časť** je súčasťou hlavného textu a v záverečnej práci **je najpodstatnejšia**. Jej úlohou je prezentovať vlastné praktické skúsenosti a výsledky prieskumu/výskumu<sup>16</sup>

Praktická časť poskytuje **primárne informácie o probléme**, ktorým sa práca zaoberá. Jej písomné spracovanie poskytne obraz o autorovej schopnosti pracovať s vybranými teoretickými a empirickými metódami.

---

<sup>16</sup> V bakalárskych prácach, sa používa prieskum- krátkodobé, izolované mapovanie úzko ohraničeného problému. Nevyžaduje sa pri ňom testovanie hypotéz a pracuje sa s menším súborom respondentov, dôležité je, ale formulovanie otázok prieskumu.

V diplomových a dizertačných prácach autor realizuje výskum, rieši vedecký problém s vedeckým prístupom, musí mať nezávislé a závislé premenné, stanovuje hypotézy, ktoré štatisticky verifikuje.



Autor si volí metódu, s ktorou dokáže pracovať, rozumie jej a je vhodná pre získanie objektívnych informácií, zároveň je aj v súlade s cieľom práce. K najčastejším metódam patrí: dotazník, rozhovor, kazuistika, analýza dokumentov.

**V bakalárskych prácach sa nepoužívajú praktické metódy ako je plán starostlivosti, edukačný plán, štandard ošetrovateľskej starostlivosti a mapy starostlivosti** (neboli by samostatným dielom študenta).

Základom pre spracovanie empirickej časti práce je ovládanie metodológie ako aj dostatok vlastných a prevzatých informácií o téme, ktorej sa autor venuje.

Empirická časť je samostatná kapitola, má svoje časti a pod časti. Rozsah empirickej časti musí byť väčší ako je rozsah teoretickej časti. Pomer 40: 60, resp. 30:70 (riadime sa smernicou vysokej školy).

Po formálnej stránke je označená ako kapitola, vhodné je ak má názov, ktorý súvisí s témou resp. názvom práce. Neoznačujeme len stroho napr. **3 EMPIRICKÁ ČASŤ**. Rovnako sa nepoužíva číslovanie II empirická časť.

Praktická časť má mať požadovanú štruktúru. Dodržiavame poradie:

1. Úvod - oboznámenie s témou, miestom realizácie.
2. Definícia problému, čiastkových problémov.
3. Ciele práce.
4. Použitá metóda.
5. Prieskumný súbor, opis prípadu.
6. Priebeh a realizácia prieskumu.
7. Výsledky prieskumu.

#### **7.4.1 Úvod v empirickej časti**

Autor v ňom popisuje oblasť zamerania práce, prípadne približuje miesto realizácie prieskumu, môže stručne charakterizovať zariadenie (jeho zameranie v rámci liečebno-preventívnej starostlivosti). Rozsah úvodu nie je stanovený, podstatou je, aby bol predstavený nasledujúci text.

## PRÍKLAD

Dôležitú úlohu v snahe o dobrý zdravotný stav a kondíciu seniora zohráva stav dostatočnej hydratácie. Úlohou sestier je potrebu hydratácie u pacienta podporovať, zabezpečovať a správnu edukáciou motivovať seniora k starostlivosti o túto oblasť jeho zdravia.

Aj predkladaná bakalárska práca je venovaná dodržiavaniu pitného režimu vo vyššom veku ako i problémov s tým súvisiacich. Za týmto účelom bol realizovaný prieskum v Nemocnici s poliklinikou v Považskej Bystrici, Fakultnej nemocnici Trenčín a v ÚVN SNP Ružomberok-FN. Bol realizovaný na oddeleniach, kde sa najčastejšie sestry stretávajú s pacientmi vo vyššom veku- 65+. Jednotlivé výsledky a zistenia uvádzame v nasledujúcom texte.

### 7.4.2 Definícia problému a cieľov

Presné definovanie problému umožní zvoliť také postupy, ktoré pomôžu získať skutočne potrebné dáta/ údaje. Získame spätnú väzbu - potvrdenie nášho predpokladu, doplnenie informácii. Ide o identifikáciu situácie skutočnej a ideálnej. Problém je formulovaný jasne, jednoznačne, exaktne, najčastejšie v podobe otázky. Problém má viesť k empirickému overovaniu.

*Výskumný/prieskumný problém je určitá ťažkosť, konkrétna úloha, ktorú je potrebné vyriešiť. Je to to, čo dáva výskumu/prieskumu špecifickejšie zameranie. V rámci každej témy je obyčajne možné stanoviť viacero problémov. Je na výskumníkovi, ako ich dokáže vystihnúť a naformulovať.*

V časti cieľ/ciele práce autor jasne, presne výstižne charakterizuje predmet riešenia. Súčasťou sú aj čiastkové ciele, ktoré pomáhajú k dosiahnutiu hlavného cieľa.

Ciele vychádzajú z problému a špecifických otázok. Musia byť konkrétne, jasné, presné a mali by smerovať k riešeniu výskumného problému. Sú neoddeliteľnou súčasťou záverečnej práce. **Formulujú sa v neurčitku.** Pomáhajú pri voľbe a spracovaní metódy. Napríklad pri dotazníku vlastnej konštrukcie sú osnovou pre zostavenie a vytvorenie poradia položiek. Podobne je to aj pri štruktúrovanom a polo štruktúrovanom rozhovore Ale aj v ďalších empirických metódach pri ich aplikácii a spracovaní musíme vychádzať z cieľov práce.

V záverečnej práci formulujeme hlavný cieľ a čiastkové ciele. V bakalárskej práci ich musí byť primeraný počet (maximálne 4).

**Cieľom realizovaného prieskumu je *preskúmať* daný stav, získať základný obraz o problematike (nie zisťovať jeho hlbšie príčiny alebo súvislosti, alebo rozdiely), je to prvotné skúmanie, na ktoré môže nadviazať výskum.**

### PRÍKLAD

Vychádzajúc z faktu, že pre naozaj holistický prístup k človeku je nevyhnutné pracovnú zložku biografie zakomponovať do celkovej starostlivosti o seniora, čím sa zabezpečí kvalita aplikácie metód (Procházková, 2019) sme definovali tieto ciele:

- Zistiť ako je využívaná biografia v ošetrovateľskej starostlivosti o seniorov.
- Zistiť pri ktorých nefarmakologických metódach sa biografia využíva.
- Zistiť ako hodnotia sestry používanie biografie v dlhodobej starostlivosti o seniorov.

#### 7.4.3 Prieskumný/výskumný súbor

Opisujeme tu výberový súbor - osoby, ktoré sa konkrétne zúčastnili na prieskume/výskume. Počet závisí od typu problému, určujúcich kritérií, zvolenej metódy a od toho, či ide o kvalitatívny alebo kvantitatívny prieskum/výskum. Dôležité je dodržať etické zásady - informovanie osôb o priebehu skúmania, zámere prieskumu/výskumu. Zaručiť sa osobám alebo organizácii, že nebudú zverejnené dôverné informácie a porušená anonymita. Zároveň je dôležité poskytnúť osobám, resp. osobe získané a spracované informácie.

Pri výbere respondentov je dôležité si určiť inkluzívne a exkluzívne kritéria - Tab. 5.

**Tab. 5** *Inkluzívne a exkluzívne kritéria výberu respondentov*

Inkluzívne (zarad'ovacie)	Exkluzívne (vyrad'ovacie)
Súhlas s realizáciou prieskumu/výskumu, s vyplnením dotazníka...	Nesúhlas
Vek	Neschopnosť porozumieť danej metóde
Ochorenie, skúsenosť...	Ochorenie
Úroveň kognitívnych funkcií	Nedostatok skúseností
Prax v zdravotníckom zariadení	Prax menej ako 1 rok

Písomné spracovanie opisu súboru obsahuje:

- počet osôb (reálny počet osôb, uvádza sa v absolútnych číslach),
- spôsob výberu, kritéria pre výber,

- demografické charakteristiky (môžu byť doplnené o tabuľky, prípadne grafy),
- pri kazuistike aj údaj o informovanom súhlase pacienta alebo zákonného zástupcu.

### PRÍKLAD KAZUISTIKA

Výber respondentov bol zámerný. Kritériom výberu bolo diagnostikovaná porucha kognitívnych funkcií u gerontopsychiatrických pacientov v začiatočnom, pokročilom alebo neskoršom štádiu, ktorým sa poskytujú nefarmakologické aktivizačné postupy.

Na spracovanie praktickej časti sme si vybrali dve pacientky, u ktorých bola diagnostikovaná demencia. Obom pacientkam je poskytovaná zdravotno-sociálna starostlivosť v zariadeniach sociálnych služieb (DSS), prvej pacientke v Českej republike v Brne a druhej pacientke v Slovenskej republike v Likavke.

Údaje boli spracované so súhlasom zákonných zástupcov pacientov.

### PRÍKLAD DOTAZNÍK

Výskumný súbor tvorilo 126 sestier. Predpokladom pre výber bola práca v zdravotníckom alebo sociálnom zariadení a poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti pacientom vyššej vekovej kategórie. Počet sestier v jednotlivých zariadeniach je uvedený v Tab. 1.

#### 7.4.4 Metóda/y prieskumu/výskumu

V záverečnej práci využívame teoretické, empirické metódy a metódy spracovania údajov.

Teoretické metódy sa uplatnia pri spracovaní získaných informácií z primárnych a sekundárnych zdrojov a pri porovnávaní údajov v diskusii.

Pre zber údajov v empirickej časti práce sa využívajú kvalitatívne alebo kvantitatívne výskumné metódy- dotazník, rozhovor, analýza dokumentu, pozorovanie alebo kazuistika. Pri spracovaní číselných údajov sa využívajú štatistické metódy.

Charakteristika obsahuje popis metódy a jej zameranie. Pri štandardizovanom dotazníku aj zdroj, prípadne, ak sa dá i súhlas zostavovateľa, vlastníka práv. Pri dotazníku vlastnej konštrukcie uvedieme počet položiek, ich základnú charakteristiku (počet zatvorených, polootvorených a otvorených položiek, prípadne môžeme použiť aj iné typy položiek priame, nepriame, filtračné, kontrolné...). Môžeme využiť i škály- Likertove škály (súhlas-nesúhlas),

Bipolárne škály (protiklad introvert-extrovert), Intervalové škály (1 veľmi zaujímavý- 5 nezaujímavý).

Ak sú používané meracie a hodnotiace nástroje (Barthelovej test, Mini Nutritional Assessment a pod.)- rovnako je dôležitý ich popis a zdroj (z akého dokumentu boli získané).

Pri metóde rozhovor, uvedieme typ rozhovoru - štruktúrovaný alebo polo štruktúrovaný, priamy, telefonický prípadne online rozhovor, počet otázok, kategórie otázok a spôsob zaznamenávania otázok (zápis, nahrávanie<sup>17</sup>).

Ak je hlavnou metódou kazuistika uvedieme typ kazuistiky, jej jednotlivé súčasti (anamnéza, katamnéza, analýza, interpretácia, diskusia) a charakterizujú sa doplňujúce metódy. V prípadovej štúdií môžeme použiť analýzu dokumentu, pozorovanie, rozhovor, ale aj hodnotiace nástroje (Barthelovej test, Vizuálnu analógovú škálu, Mini Mental State Exam a pod.).

### PRÍKLAD

Pri spracovaní bakalárskej práce a na dosiahnutie nášho cieľa sme využili komplexnú kazuistiku. Kazuistika pochádza z latinského slova kázus, čo v preklade znamená prípad, udalosť. Je to špecifická kvalitatívna metóda, kde ide o výskum jednej osoby alebo situácie - prípadu. Je to súhrnný opis prípadu s údajmi o jeho začiatku, vývoji a priebehu sledovaného fenoménu. Komplexná kazuistika obsahuje 5 častí: anamnézu, katamnézu, analýzu, interpretáciu a diskusiu. Kazuistika je vhodná na prezentovanie daného prípadu. Doplňujúcimi metódami boli neštruktúrovaný rozhovor, pozorovanie a obsahová analýza dokumentov.

**Rozhovor** - zvolili sme si ako doplňujúcu metódu pri získavaní informácií. Je nenahraditeľný v tom prípade, ak sa výskum nedá realizovať inými metódami. V našej praktickej časti sme realizovali rozhovor s pacientom, u ktorého je diagnostikované onkologické ochorenie a je mu poskytovaná paliatívna starostlivosť. Rozhovor bol neštruktúrovaný a retrospektívny. Na základe rozhovoru sme získali informácie o pacientovom zdravotnom stave a jeho individuálnych potrebách.

**Pozorovanie** - ide o vedeckú metódu, ktorá je zameraná na pozorovanie činností, vlastností, prejavy denného cieľa, ktorý pozorujeme (Farkašová 2005). Pozorovaním sme sa zamerali na pacientov zdravotný a psychický stav, prejavy bolesti, správanie, pocity, postoje, sebestačnosť, čiže na bio-psycho-sociálne a spirituálne potreby.

<sup>17</sup> Ak je rozhovor nahrávaný, je dôležitý súhlas respondenta. Rovnako má práva vedieť a vidieť, ako boli jeho slová v práci zapísané, použité.

**Obsahová analýza dokumentov** – zameriava sa na objektívnu analýzu informácií akéhokoľvek druhu. Na analýzu sme využili zdravotný záznam, ktorý pozostával z denného záznamu lekára a sestry, teplotnej tabuľky, záznamu bilancie tekutín, príjme potravy, záznamu o ošetrovaní rán, výsledkov laboratórných vyšetrení a informovaného súhlasu pacienta s hospitalizáciou.

#### **7.4.5 Priebeh a realizácia prieskumu/výskumu**

Pred prezentovaním výsledkov prieskumu/výskumu sa ešte opíše ako prebiehal a ako bol organizovaný. Autor konkretizuje dĺžku trvania prieskumu/výskumu (od, do), kto sa na aplikovaní metód zúčastnil (napríklad dotazník môže byť administrovaný priamo samotným študentom alebo nepriamo pomocou zaškolených spolupracovníkov), ako boli zozbierané a spracované údaje.

Súčasťou je aj informácia o schvaľovaní prieskumu/výskumu etickou komisiou príslušného zdravotníckeho zariadenia. Súhlas etickej komisie- nemusí byť súčasťou práce (sú tu uvedené osobné údaje o autorovi práce), treba ho priniesť a ukázať pri obhajobe.

#### **PRÍKLAD**

Celkovo sme distribuovali 73 dotazníkov do Agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti v mestách Ružomberok, Dolný Kubín, Liptovský Mikuláš, Žilina, Poprad, Revúca, Rimavská Sobota, Lučenec, Gemerská Poloma a Hnúšťa. Zber údajov prebiehal v mesiaci január 2022. Na vyhodnotenie údajov sme použili program Microsoft Office Excel a Microsoft Office Word, výsledky získaných údajov sme vyjadrili v absolútnych číslach a percentách, ktoré odpovedajú počtu opýtaných respondentov.

#### **Alebo**

Prieskum sme realizovali na Klinike radiačnej a klinickej onkológie UVN SNP FN Ružomberok v priebehu mesiacov august, september 2021. Získané informácie sme vyhodnotili slovne podľa už spomínaných kategórií, ako vzor pre ich vytvorenie nám slúžil Spiritual Assessment Tool: FACT (LaRocca- Pitts, 2012), Spiritual Transcendence Scale STS (moje spirituálne vedomie, ľudské spolucítenie, spojitosť s prírodou) (Reker 2003).

Zvolili sme si tabuľkovú formu zápisu, jednotlivé odpovede sme prepísali do pripravených tabuliek (Tabuľka 3). Tabuľka mala 2 časti- základné údaje o respondentovi (vek, dĺžka praxe, vierovyznanie) a prepísané odpovede, ktoré sa dali zaradiť k jednotlivým

kategóriám. K niektorým sme doplnili údaje, ktoré v základnej verzii rozhovoru neboli, ale vyplynuli zo situácie a momentálnych pocitov respondentov.

**Tab.3. Prepis rozhovoru do kategórii**

<b>Komunikant 1</b> <b>Dátum realizácie:</b>	vek: dĺžka praxe: vierovyznanie:
<b>Interpretácia rozhovoru podľa stanovených kategórií</b>	Všeobecné chápanie spirituality:
	Uspokojovanie spirituálnych potrieb na pracovisku, práca pre pacienta:
	Význam spirituality vo vlastnej existencii:
<b>Poznámky:</b>	

### **Alebo**

Prieskum sme realizovali v domácom prostredí u klienta, ktorý bol v starostlivosti ADOS Charitas Ružomberok. Zber údajov prebiehal v januári 2021. Na základe definovaných určujúcich kritérií sme si vyhl'adali pacienta, vysvetlili sme mu ako budú naše stretnutia prebiehať a následne sme mu dali podpísať informovaný súhlas. Získavanie údajov prebiehalo podľa vyššie uvedených metód. Pacient bol oboznámený, že zozbierané údaje budú výhradne len v bakalárskej práci a že dodržiavame dôvernosc' a anonymitu údajov.

Výsledky sú spracované slovne- opis, nakoľko sme využili kvalitatívnu metódu- komplexnú kazuistiku. Výsledky použitých nástrojov pre zisťovanie údajov o funkčnom stave pacienta sú uvedené v číslach s pomenovaním údaju.

#### 7.4.6 Výsledky prieskumu/výskumu

V záverečných prácach sú najčastejšie aplikovanými metódami dotazník (vlastnej konštrukcie alebo štandardizovaný dotazník), komplexná kazuistika, analýza dokumentu a štruktúrovaný alebo polo štruktúrovaný rozhovor.

Výsledky v bakalárskej práci sú spracované v absolútnych číslach a percentách, doplnené grafmi alebo tabuľkami<sup>18</sup> (Príklad). Pri každej položke dotazníka alebo otázky z rozhovoru je uvedený aj stručný slovný komentár. Výsledky kvalitatívnych metód sú spracované slovne, v podobe opisu, doplnené tabuľkami napríklad pri použití meracích nástrojov alebo pri popise štruktúrovaného pozorovania, ktoré je súčasťou kazuistiky - (Príklad).

#### PRÍKLAD

**Otázka č.12.** Monitorujete u seniora nežiaduci účinok liekov ?

**Tab. 10** Monitorovanie nežiaducich účinkov

Odpovede	Absolútna početnosť	Relatívna početnosť (%)
Áno	47	86%
Nie	8	14%

Každá farmakoterapia prináša so sebou riziko, s ktorým musíme počítať, hlavne u rizikových seniorov, ktorí majú väčšie množstvo liekov. Preto monitoring nežiaducich účinkov je veľmi dôležitý. Aj v našom prieskumnom súbore väčšia časť respondentov 86% označila možnosť áno, 14% označilo možnosť nie.

#### PRÍKLAD

V tabuľke porovnáваме hodnotenie defektov v prvý a piaty deň pozorovania. Hodnotili sme veľkosť, exudát, zápach z rany, stav kože.

Hodnotenie defektov	1.deň (Štvrtok)		5. deň (Streda)	
	EDK	PDK	EDK	PDK

<sup>18</sup> Pri prezentovaní výsledkov si vyberáme len jednu možnosť, výsledky usporiadame do tabuľky - ako v uvedenom príklade alebo použijeme stĺpcový alebo koláčový graf/grafy.



<b>Veľkosť</b>	väčší defekt 40x30x1 mm, 8 menších defektov cca 10x8x1 mm	2 väčšie defekty, jeden 50x30x1 mm a druhý 10x10x1 mm, 7 menších defektov cca 8x6x1 mm	Pôvodné defekty bez zmeny. Sú prítomné novovzniknuté defekty.	Defekty bez zmeny.
<b>Exsudát</b>	stredná sekrécia, serózny charakter, slamová farby, vodnatá konzistencia	stredná sekrécia, serózny charakter, slamová farby, vodnatá konzistencia	stredne silná sekrécia, serózny charakter, slamová farba, vodnatá konzistencia	bez sekrécie
<b>Zápach</b>	neprítomný	neprítomný	neprítomný	neprítomný
<b>Stav kože</b>	pigmentácia žltej farby	pigmentácia žltej farby	bez zmeny	bez zmeny

Pri spracovaní výsledkov výskumu (diplomové práce) využívame štatistické metódy - nástroje deskriptívnej a induktívnej štatistiky. Pri **deskriptívnej (popisnej) štatistike** využívame charakteristiky polohy - priemer, medián, modus, charakteristiky variability - rozptyl, smerodajnú odchýlku, kvantily; absolútne a relatívne početnosti, ktoré sú doplnené o koláčové, pruhové a stĺpcové grafy. Pri **induktívnej štatistike** prostredníctvom testov overujeme hypotézy. Najčastejšie je aplikovaný Studentov test, chí kvadrát test, ANOVA test.

#### 7.4.7 Diskusia

Diskusia predstavuje druhú najdôležitejšiu časť záverečnej práce. Je jej povinnou súčasťou. Môže byť podkapitolou pri výsledkoch práce alebo tvorí samostatnú kapitolu. **Výsledky práce a diskusia** tvoria spravidla 30 až 40 % záverečnej práce.

V diskusii poukazujeme na to ako sme naplnili ciele. Autor v nej prezentuje svoju schopnosť pracovať s výsledkami a s materiálom získaným z použitej literatúry. Obsahuje komparáciu vlastných údajov a výsledkov iných výskumov a prehľadových prác.

Autor záverečnej práce by však nemal v diskusii uvádzať nepodložené závery a tvrdenia, ktoré nevyplývajú z vlastných výsledkov.

Dôležitá je štylistika a práca s citovaným a parafrázovaným textom. Rozsah diskusie je minimálne dve strany, benefitom práce je, ak je diskusia rozsiahlejšia. Rovnako pozitívne sa hodnotí, ak autor pri vyhodnotení cieľa porovnáva vlastné výsledky s viacerými dokumentmi, výsledkami výskumov, metaanalýz.

Podľa odbornej literatúry by sa mala vnútorná obsahová štruktúra diskusie orientovať na:

1. Analýzu hlavných výsledkov.
2. Silné a slabé stránky práce.
3. Klinický a teoretický význam práce.

#### **Ad 1**

Zhrnúť najdôležitejšie výsledky prieskumu/výskumu, poskytnúť k nim možné vysvetlenie na základe teoretického modelu (sú naše výsledky v súlade s doteraz známymi poznatkami v danej oblasti, alebo sme zistili niečo iné?), porovnať s výsledkami iných výskumov, môžeme spomenúť aj alternatívne vysvetlenia našich výsledkov.

#### **Ad 2**

Uviesť možné metodologické obmedzenia a slabiny prieskumu/výskumu, ale aj jeho silné stránky z metodologického hľadiska. Zamerať sa aj na to, ako mohli metodologické nedostatky ovplyvniť výsledky prieskumu/výskumu, ich presnosť, tiež internú a externú validitu.

#### **Ad 3**

Má prieskum/výskum nejaké klinické alebo teoretické implikácie? Môže korigovať chyby v iných prácach, prípadne priniesť úplne nový pohľad na riešenú problematiku.

## **PRÍKLAD**

### **4.5 Diskusia**

Pri poskytovaní ošetrovateľskej starostlivosti geriatrickým pacientom je v rámci získavania kompletnej ošetrovateľskej anamnézy veľmi dôležitým fenoménom zistenie ich psychosociálnej anamnézy (Hudáková, Zajacová 2014). ňou môže sestra zistiť a dokumentovať ako pacient zmenu svojho celkového stavu prežíva a ako táto zmena ovplyvňuje jeho sociálnu situáciu. Pre prax to znamená nepodceňovať psychosociálne

súvislosti, ktoré sú v starobe vysoko významné pre motivačnú schopnosť seniora chcieť dosiahnuť zlepšenie fyzického stavu, ak je to možné (Procházková 2019). Aj mnohé výskumné štúdie (D'Onofrio 2016, ; Berg, Weger, Stewart 2017; Ijaopo 2017) potvrdzujú, že intervencie zamerané na uspokojenie psychosociálnych potrieb, pri využití životného príbehu, vedú k aktivizácii psychiky a zmierneniu psychologických a behaviorálnych symptómov. Preto sme aj v našom výskume chceli zistiť **ako je využívaná biografia v ošetrovateľskej starostlivosti o seniorov**. Prostredníctvom triangulácie metód sme získali údaje o jej uplatnení v dlhodobej starostlivosti v ZSS alebo v domovoch pre seniorov. Hlavným výskumným súborom boli sestry, ktoré mali s biografiou skúsenosti. Na základe zozbieraných údajov môžeme konštatovať, že s biografickou anamnézou pracujú v zariadeniach, kde používajú aktivizačné metódy. Formuláre na jej spracovanie sú rôzne, najprepracovanejšie boli v zariadeniach, ktoré využívali Psychobiografický model Erwina Böhma. Smutnou skutočnosťou je, že v zdravotníckych zariadeniach sa s biografiou pracuje minimálne, iba pri aplikácii Bazálnej stimulácie.

Druhým výskumným cieľom bolo zistiť, pri ktorých nefarmakologických metódach sa biografia využíva. Z odbornej literatúry aj vedeckých štúdií vyplynulo, že sa využíva predovšetkým pri holistických metódach ako je validácia a reminiscencia. Validácia je založená na rôznych princípoch psychológie, terapeutických prístupov a biografie. Hlavným princípom je úcta k človeku (Fertaľová, Ondriová 2019). Reminiscenčná terapia sa zvyčajne vzťahuje na rozhovor terapeuta so staršou osobou (alebo skupinou) o ich doterajšom živote, ich minulých aktivitách, udalostiach a skúsenostiach, často s použitím vhodných nástrojov staré fotografie, predmety, nástroje, domáce spotrebiče, staré pracovné náradie, módné doplnky, filmy, ľudová alebo tanečná hudba a pod. (Cotelli, et al 2012). V našom výskume boli obe metódy realizované a boli udané ako najčastejšie nefarmakologické intervencie u klientov s demenciou.

#### 7.4.8 Návrhy pre prax

Prostredníctvom návrhov autor vyberá/predkladá možnosti zlepšenia zistenej situácie. Návrhy sa píše heslovito, počet je individuálny, vychádza z aktuálnych požiadaviek praxe. Realizácia návrhov môže významnou mierou prispieť k zvýšeniu kvality zdravotníckej starostlivosti. Zostavenie návrhov si vyžaduje čas a veľa premýšľania. Dôležité je zosumarizovať zistenia a navrhnúť reálny spôsob odstránenia alebo eliminovania problému, prípadne zostaviť návod realizácie návrhu na zlepšenie praxe. Návrhom môže byť aj vytvorenie edukačného materiálu alebo pomôcky - napríklad brožúra, ktorá bude obsahovať základné

informácie pre pacientov (ak sme zistili, že pacienti sú nedostatočne informovaní). Pomôcka môže byť v printovej i v elektronickej podobe.

### **Odporúčania pre zostavovanie návrhov**

Do návrhov nedávajte činnosti, ktoré sa už realizujú, napr. používanie plánov starostlivosti, posudzovacích nástrojov, realizovanie seminárov... Návrh je potrebné konkretizovať nie zovšeobecniť. Ak dávate napríklad realizovať školenia pre sestry - tak dajte návrhy, ako by sa mali realizovať, ako financovať...

Rovnako, ak uvádzate návrh - *Vytvoriť edukačný materiál*- tu tiež je vhodné uviesť konkrétne činnosti alebo odkázať na vlastnou iniciatívou spracovaný materiál<sup>19</sup>. Edukačné pomôcky môžete so sebou priniesť na obhajobu práce, resp. vložiť do záložky v obale práce.

#### **7.4.9 Záver**

Záver práce nadväzuje na výklady, úvahy, popis a argumenty v hlavnom texte. Obsahuje vecné závery, vlastný prínos, sumarizáciu zistení v práci a splnenie cieľov.

Záver ma byť vyčerpávajúci, stručný a jasný. Rozsah záveru nie je štandardne určený, predpokladá sa jedna maximálne dve strany.

Pri príprave práce je potrebné utriediť si, aké informácie z literatúry použijeme v úvode a závere. Oba súčasti textu patria medzi najdôležitejšie a zároveň najťažšie časti práce. Zostavujeme ich až po skompletizovaní textu, keď je spracovaná konečná verzia práce (Kapitola 3).

#### **7.4.10 Zoznam bibliografických odkazov**

Zoznam bibliografických odkazov je poslednou povinnou časťou práce. Podobne ako záver nie je označovaný poradovým číslom.

Ako už bolo v predchádzajúcom texte uvedené (Kapitola 5) do zoznamu bibliografických odkazov zaraďujeme všetky dokumenty, ktoré sme citovali, parafrázovali alebo zhrnuli v teoretickej alebo empirickej časti práce. Patria sem aj tie, ktoré sme využili pri obrázkoch, tabuľkách a grafoch.

---

<sup>19</sup> Ak spracujete ako edukačný materiál brožúru, musíte dbať na jej obsah i formálnu stránku. Štruktúra by mala byť podobná ako pri hromadne spracovaných brožúrach, ktoré ponúka úrad verejného zdravotníctva alebo zdravotníckej firmy. Text musí obsahovať vedecky podložené údaje. Ak sú súčasťou obrázky alebo tabuľky musia mať svoj názov, poradové číslo a uvedený zdroj. Dôležitý je aj zoznam bibliografických odkazov, ktoré potvrdia relevantnosť zdrojov a nesmiete zabudnúť na recenzenta, ktorým môže byť vedúci záverečnej práce alebo významný odborník z praxe. Po formálnej stránke je dôležité vybrať vhodnú veľkosť, farbu písma a podklad textu. Odporúča sa svetlý podklad a tmavé písmo, aby bol text prehľadný a čitateľný.

Je dôležité, aby bibliografický odkaz obsahoval všetky povinné údaje, ktoré uvádza Norma ISO 690. Najčastejšie sú to: priezvisko a meno autora/ov, rok publikovania dokumentu/zverejnenia na internete, názov<sup>20</sup>, vydanie, miesto vydania, vydavateľstvo, rok, rozsah strán (od- do), ISBN. A podobne je to i pri časopisoch a iných zdrojoch.

Jednotlivé bibliografické odkazy zoradíme v abecednom poradí, najčastejšie podľa priezviska autora alebo názvu dokumentu, legislatívnej normy. Neoznačujú sa poradovým číslom.

Počet použitých zdrojov nie je určený normou, ale predpokladá sa, že autor záverečnej práce spracuje údaje z minimálne 30 zdrojov. Použije **aktuálnu**<sup>21</sup> printovú i elektronickú literatúru a minimálne 3 zahraničné zdroje (nie v českom jazyku). V diplomových prácach sa odporúča i viac.

Zoznam bibliografických odkazov je predmetom hodnotenia pri posudzovaní práce, ale zároveň ponúka i rýchlu informáciu o tvorivom úsilí autora práce.

## PRÍKLAD

### ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ODKAZOV

BERÁNKOVÁ, Katarína, 2017. Aktuální pohled na léčbu astmatu u dětí nejnižších věkových skupin. In: *Pediatric pro praxi*. Roč. 12, č. 5, s. 306-308. ISSN 1213-0494.

BURDA, Patrik, ŠOLCOVÁ, Lenka, 2016. *Ošetrovateľská péče 2. diel* pre odbor ošetrovateľstvo. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5334-8.

FRIEDMAN, Tamara, 2020. Diagnosing Asthma in Young Children: Current Research & Recommendations. In: *Journal of Pediatric Health Care*. Vol. 24, n. 5, p. 305-311. ISSN 0891-5245.

KOČÍ, Tomáš, 2018. Chronický kašel - diferenciální diagnostika a léčba. In: *Časopis praktických lékařů pro děti a dorost*. Roč. 8, č. 1, s. 16-18. ISSN 1213- 2241.

KRČMOVÁ, Irena, NOVOSAD, Jakub, 2017. Bronchiální astma - praktické aspekty. In: *Interní medicína pro praxi* [online]. Roč. 12, č. 4, s. 196–199 [cit.18.7.2021]. ISSN 1803-5256. Dostupné z: <http://www.internimedicina.cz/pdfs/int/2010/04/06.p>

<sup>20</sup> Názov knihy, učebnice, článku ale príspevku.

<sup>21</sup> Knižná literatúra by mala byť 10 maximálne 15 rokov stará, časopisecká 5 max. 10 rokov. Čím je literatúra aktuálnejšia, znižuje sa pravdepodobnosť zhody pri kontrole práce v Centrálnom registri záverečných prác.

## 7.5 Resumé v slovenskom jazyku

Ak je záverečná práca napísaná v cudzom jazyku, musí obsahovať resumé v slovenskom jazyku. Obsah resumé tvorí spravidla 10 % z rozsahu záverečnej práce (presný rozsah je určený smernicou príslušnej vysokej školy/univerzity). Resumé sa nezapočítava do počtu znakov záverečnej práce. Autor v ňom uvádza najdôležitejšie zistenia práce - stručný teoretický vstup, metodológiu a výsledky prieskumu/výskumu.

Pri písaní resumé je dôležitá vhodná skladba viet. Súvetia by mali byť skôr kratšie, jasné a stručné. Podstatné je zrozumiteľne charakterizovať o čo v práci ide a nezaoberať sa podrobnosťami.

## 7.6 Prílohy v záverečnej práci

Príloha/y sú nepovinnou súčasťou práce, nerátajú sa do rozsahu práce, rozsah/počet strán príloh ani celkový počet príloh nie je v odbornej literatúre ani v smerniciach presne definovaný. Môžete mať 1 prílohu, ale aj viac príloh.

Prílohy obsahujú materiály/informácie, ktoré neboli zaradené priamo do textu práce, ale text môžu dopĺňať. Ak sú to údaje, ktoré by zvyšovali rozsah práce (napríklad vyplnené meracie a hodnotiace nástroje) v texte na ne odkážeme. Napr. *U pacienta sme posúdili stav výživy prostredníctvom MNA, úroveň sebestačnosti ADL testom a stav kognitívnych funkcií pomocou MMSE, zistené údaje sú uvedené v Prílohe A.*

Prílohou môže byť obrazový materiál, fotografie (fotodokumentácia, napríklad chronická rana v priebehu starostlivosti, realizácia nefarmakologických metód u pacientov), dotazník vlastnej konštrukcie alebo štandardizovaný dotazník<sup>22</sup> prípadne iný doplňujúci materiál k praktickej časti práce.

Do príloh nevkladáme informovaný súhlas od pacienta ani súhlas etickej komisie, sú tu osobné údaje respondenta a autora práce, čo by bolo v rozpore s etickými princípmi (Kapitola 9).

---

<sup>22</sup> Ak je v prílohe uvedený dotazník môžu členovia štátnicovej komisie alebo oponent zhodnotiť prepojenosť položiek k cieľom práce, u dotazníka vlastnej konštrukcie zhodnotiť aj formuláciu položiek, štylistické, gramatické chyby, celkovú štruktúru...

### 7.6.1 Formálna úprava príloh

Pred prílohami sa umiestňuje **ZOZNAM PRÍLOH**, kde je uvedené číslo strany (používame arabské čísla). Ostatné strany príloh sa číslujú iným formátom čísel ako záverečná práca (napr. rímskymi číslicami).

Každá príloha sa začína na novej strane a je označená samostatným veľkým písmenom abecedy (napr. Príloha A, Príloha B...) alebo číslom (Príloha 1, Príloha 2 ...), pričom skratka č. (číslo) sa do názvu neudáva.

V prílohách je dôležité uviesť zdroj, ak boli prevzaté z printového alebo elektronického dokumentu. Musia byť dostatočne čitateľné, v dobrej kvalite a rovnako pamätáme na dôvernosť a anonymitu informácii (dávame pozor, aby na obrázku, fotografii sa nedal identifikovať pacient, rovnako, aby v žiadnych materiáloch neboli identifikačné údaje pacienta).

## 7.7 Sprievodný materiál

Sprievodný materiál nie je obsahovo identický s prílohami. *Je to materiál, ktorý môže mať odlišnú fyzickú formu alebo formát.* K sprievodnému materiálu zaradíme napr. edukačné pomôcky vytvorené autorom práce- letáky, brožúry a pod.

Pri vytváraní edukačného materiálu je dôležité dodržiavať odporúčania uvedené v podkapitole 7.4.8.

## 8 OBHAJOBA ZÁVEREČNEJ PRÁCE

Obhajoba záverečnej práce je posledným krokom/etapou pri písaní bakalárskej resp. diplomovej práce a kritériom hodnotenia. Patrí medzi štátne skúšky. Uskutočňuje sa pred komisiou pre štátne skúšky, ktorú menuje dekan fakulty. Jednotlivých členov komisie schvaľuje Vedecká rada fakulty<sup>23</sup>. Autor práce si v časovom predstihu pripraví jej prezentáciu (v PowerPoint-e) a pripraví sa aj na diskusiu k otázkam oponenta, niekedy aj vedúceho záverečnej práce. Otázky sú súčasťou posudkov práce. S posudkami práce sa má jej autor právo oboznámiť v dostatočnom predstihu, minimálne 2 pracovné dni (48 hodín) pred obhajobou. Vygenerované PDF posudky sú vložené v Akademickom informačnom systéme<sup>24</sup>.

Posudky obsahujú zhodnotenie:

- Celkovej štruktúry, primeranosti k téme a cieľu, rozsahu, vyváženosti, vnútornej nadväznosti častí práce.
- Teoretických vedomostí, spracovania teoretickej časti práce.
- Metodologickej stránky práce - definovanie problémov, cieľov práce, opis súboru, výberu a charakteristiky metódy.
- Analýzy spracovaných výsledkov. Kvality spracovania a prehľadnosti výsledkov kvantitatívnych i kvalitatívnych metód, spracovania diskusie.
- Praktického prínosu práce pre teóriu a prax.
- Práce s literatúrou - rozsah (počet zdrojov), štruktúra, reprezentatívnosť, typ dokumentov, dodržiavanie citačnej normy.
- Grafickej a estetickej úpravy.
- Jazykovej stránky práce - štylistika, gramatika, interpunkcia.

Oponent i vedúci záverečnej práce priradia body k uvedeným oblastiam a získa sa celkový súčet (najvyšší je 100 bodov). Na základe počtu bodov sa práca hodnotí klasifikačnými stupňami A, B, C, D, E, Fx (stupňom Fx sa hodnotí práca, ak získa menej ako 59 bodov).

---

<sup>23</sup> Právo skúšať na štátnej skúške majú vysokoškolskí učitelia pôsobiaci vo funkciách profesorov a docentov a ďalší odborníci schválení Vedeckou radou FZ KU. Ak ide o bakalárske študijné programy, právo skúšať na štátnej skúške majú aj vysokoškolskí učitelia vo funkcii odborného asistenta s vysokoškolským vzdelaním tretieho stupňa, najmenej jeden člen skúšobnej komisie pre štátne skúšky v bakalárskych študijných programoch musí byť vysokoškolský učiteľ vo funkcii profesora alebo docenta. Skúšobná komisia pre štátne skúšky je najmenej štvorčlenná a na návrh vedúceho katedry ju vymenúva dekan fakulty. Jeden člen komisie je spravidla významný odborník v danom študijnom odbore z inej vzdelávacej inštitúcie alebo výskumnej inštitúcie alebo z praxe.

<sup>24</sup> Vytlačený posudok s vlastnoručným podpisom odovzdá vedúci záverečnej práce aj oponent na študijnom oddelení.



Súčasťou posudku sú aj pripomienky k práci, prípadne vyjadrenie vedúceho práce o aktivite študenta a úrovni spolupráce. Vedúci záverečnej práce v posudku uvedie či práca má alebo nemá znaky plagiátu. Oponent aj vedúci záverečnej práce ju odporúčajú/neodporúčajú k obhajobe.

Študent pristupuje k obhajobe záverečnej práce, ak prácu odporučí na prezentovanie aspoň jeden z posudzovateľov (vedúci záverečnej práce, oponent). Študent nemôže vykonať obhajobu práce, ak obaja posudzovatelia prácu neodporúčali. V takom prípade musí prácu prepracovať a znovu odovzdať v termíne stanovenom harmonogramom fakulty (Harmonogram akademického roku).

## 8.1 Príprava prezentácie

Príprave prezentácie práce treba venovať náležitú pozornosť a treba si na ňu vyhradiť dostatok času. Predchádza jej opätovné posúdenie, prečítanie záverečnej práce s výberom vhodného textu.

Vo všeobecnosti sa odporúča:

- roztriediť informácie do troch skupín: informácie, ktoré musíme povedať. Informácie, ktoré by sme mali povedať, informácie, ktoré by sme mohli povedať. Pri takomto rozdelení by sa študentovi nemalo stať, že pri prezentácii zabudne na dôležité skutočnosti, ktoré komisia očakáva.
- Nepodceňovať ani obsah ani formu prezentácie. Obsah prezentácie musí predstaviť prácu komplexne a výstižne. Autor by mal do prezentácie uviesť názov práce, stručný úvod, obsah, metodologický úvod, výsledky prieskumu/výskumu (hlavne tie, ktoré sa viažu k cieľom práce)<sup>25</sup>, v prípade kazuistiky aj záverečné zhrnutie starostlivosti, návrhy pre prax<sup>26</sup> a stručný záver.
- **Do prezentácie naopak nedávať informácie z teoretickej časti práce !!!** (členmi komisie sú vysokoškolskí pedagógovia a odborníci z praxe, pre ktorých sú tieto údaje nezaujímavé).
- Počet snímkov (slaidov) by mal byť 15 max. 20, aby bol dodržaný časový **limit prezentácie- 10 minút**<sup>27</sup>.

---

<sup>25</sup> Výsledky dotazníka alebo inej kvantitatívnej metódy je vhodnejšie prezentovať v grafoch alebo v tabuľkách.

<sup>26</sup> Návrhy/odporúčania pre prax udávať heslovito a v primeranom množstve, aby sa dodržala prehľadnosť textu.

<sup>27</sup> Je vhodné, keď si študent prezentáciu niekoľkokrát prečíta nahlas a stopne si čas, aby si bol istý, že časový limit dodrží, prípadne môže ešte skorigovať počet slaidov alebo písaný text.

## 8.2 Formálna úprava prezentácie

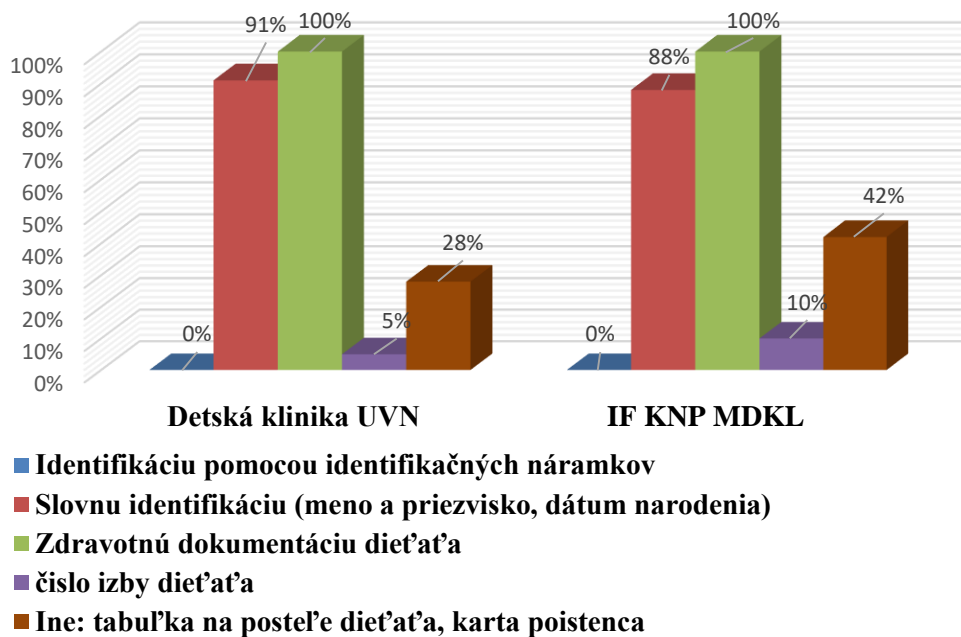
Pri príprave prezentácie si vyberieme vhodný návrh prezentácie a nezabúdame ani na formálnu úpravu.

Pri formálnej úprave dbáme na výber:

- vhodného podkladu práce, mal by byť bledší voči písmu (biely, svetlo modrý, žltý... podľa témy práce). Ako podklad nevyberáme obrázky, ktoré farebnosťou znížia čitateľnosť niektorých častí prezentácie. *Nevhodné pozadia sú také, ktoré majú zrnitú štruktúru, napríklad štvorčeky, kamienky alebo trsy trávy. Nevhodné je tiež tónovanie od bledého po tmavý odtieň, lebo sa k nemu ťažko vyberá písmo, ktoré by bolo dostatočne kontrastné.*
- Veľkosti písma - aby bolo čitateľné pre členov komisie (min. 28, 32 b)<sup>28</sup>. Primeraná veľkosť písma zredukuje počet nepodstatných údajov v prezentácii.
- Farby písma - ideálne je tmavé, čierne, tmavo modré. Nevhodné je svetlé písmo, hlavne žltej farby, ktoré je takmer neviditeľné pri prezentovaní práce pri dennom svetle v miestnosti. Pre zdôraznenie textu používať Bold.
- Obrazového materiálu - ak do prezentácie umiestňujeme obrázky, grafy, tabuľky musia byť čitateľné, pri grafoch sú dôležité aj číselné hodnoty získaných údajov, v absolútnych číslach alebo percentách a čitateľná legenda s farebným rozlíšením (Obr. 6).

---

<sup>28</sup> Študent musí myslieť na to, že text sa premieta pomocou dataprojektoru a komisia sedí v určitej vzdialenosti. Písmo, ktoré je menšie ako 20 bodov je ťažko čitateľné.



**Obr. 6** *Prezentácia grafov*

Okrem uvedených bodov je dôležité pamätať, že všetky slidy musia mať pomenovanie - presne vymedzený názov - Úvod, Cieľ, Výsledky... (Obr. 7).

## METÓDA PRIESKUMU

Na dosiahnutie cieľa sme zvolili v bakalárskej práci vhodnú metódu – komplexnú **kazuistiku**.

Okrem hlavnej metódy sme použili aj doplňujúce výskumné metódy:

- ▶ neštruktúrovaný rozhovor,
- ▶ pozorovanie pacienta,
- ▶ analýza zdravotnej dokumentácie pacienta.

**Obr. 7** *Spracovanie slaidu*

Každý obrázok, snímok, by mal mať primerané množstvo textu. Ideálne je 7 riadkov na slaid, takto si zabezpečíme prehľadnosť a dobrú čitateľnosť textu. Členovia komisie stihnú prečítať celý obsah snímku. Pri tvorbe viet uprednostňujeme jednoduché vety pred rozvinutými súvetiami.

Pri zostavovaní prezentácie dodržať vyvážené zastúpenie textu, obrázkov a tabuliek. U prevzatých obrázkov uvádzať zdroj.

Súčasťou formálnej úpravy je aj kontrola štylistiky a gramatiky. **Text by nemal obsahovať štylistické a gramatické chyby, resp. preklepy<sup>29</sup>.**

### 8.3 Prezentovanie záverečnej práce

Pred prezentáciou je dôležité mať čas na kontrolu prezentácie. Zistíme si, či sa dá prezentácia nahráť, otvoriť v notebooku, alebo počítači, ktorý je k dispozícii. Zistíme aké pomôcky k ovládaniu prezentácie sú k dispozícii. Vyskúšame si spustenie prezentácie a prácu s technikou a pomôckami.

#### 8.3.1 Priebeh obhajoby záverečnej práce

Predseda komisie vyzve študenta k prezentovaniu práce. Na začiatku prezentácie je dôležité oslovenie komisie a predstavenie sa. Nasleduje vlastné prezentovanie pripraveného textu. Ako sme už uviedli, prezentácia by mala obsahovať stručný úvod, prezentovanie členenia a výsledkov práce.

V prezentácii by naopak nemali byť **otázky od oponenta. Tie prečíta člen komisie alebo oponent sám** (ak je prítomný na obhajobe práce).

#### 8.3.2 Technika prezentácie

Pre zvládnutie prezentácie ako aj celkové hodnotenie záverečnej práce je dôležité:

- Správne ovládanie prístroja.
- Vhodná úprava zovňajšku. Obhajoba záverečnej práce je spoločenská udalosť, ktorá si vyžaduje spoločenské oblečenie (muži spoločenský oblek- košeľa, viazanka a topánky. Ženy blúzka, sukňa alebo šaty, prípadne spoločenské nohavice, kostým<sup>30</sup>).

---

<sup>29</sup>Gramatické chyby a preklepy môžu zhoršiť hodnotenie obhajoby záverečnej práce.

<sup>30</sup> Športové, rifľové oblečenie nie je vhodné, rovnako ani módné výstrelky, obnažené ramená a priesvitné oblečenie.

- Kontakt s komisiou, nerozprávať sa s obrázkami alebo s obrazovkou. Nevhodné je aj čítanie textu z papiera.
- Pri prezentovaní stáť.
- Rozprávať nahlas, jasne, zrozumiteľne, gramaticky a štylisticky správne.
- Ovládať manažment stresu.
- V diskusii odpovedať jasne, stručne a vecne. Pripraviť sa na otázky od oponenta.

### **Praktické rady pre prezentovanie práce**

Pre prípravu prezentácie a jej zvládnutie by sme sa mali riadiť týmito odporúčaniami:

- Krátke vety sú účinnejšie. Prednášajúci má odfiltrovať z prezentovaného textu všetky nepodstatné informácie, nemá komisiu zahltiť nadmierou údajov.
- Nelistovať v záverečnej práci, pôsobí to chaoticky a evokuje dojem nedostatočnej pripravenosti na obhajobu práce.
- Nacvičiť si prezentáciu niekoľko krát doma.
- Rešpektovať technické parametre a štruktúru prezentácie.
- Pamätať si obsah, prípadne si pripraviť na kancelársky papier veľkosti A4 doplňujúce informácie. Venovať pozornosť estetike pripravených materiálov (nepoužívať ručne písaný text, pokrčený papier...).
- Prezentáciu zostaviť jednoducho, nedávať dlhý text, zložité vety.
- Výsledky prieskumu/výskumu prezentovať v prehľadných tabuľkách alebo grafoch.
- Dostatočne veľké písmo textu, primeraná farba a podklad.
- Kontrola textu, aby sa odstránili gramatické chyby. Gramatické chyby uberajú na kvalite práce.
- Dodržiavať pravidlá slušného správania a akademickej úcty. Vyvarovať sa hlasitému hovoru, smiechu alebo neprimeraným komentárom.

## **8.4 Hodnotenie obhajoby záverečnej práce**

Podklad pre rozhodovanie komisie tvoria posudky vedúceho záverečnej práce a oponenta, protokol o kontrole originality, obhajoba záverečnej práce študentom a jeho odpovede na otázky v diskusii.

O výsledku obhajoby záverečnej práce rozhoduje skúšobná komisia neverejným hlasovaním. V prípade rovnosti počtu hlasov je rozhodujúci hlas predsedu skúšobnej komisie.

*Výsledok obhajoby záverečnej práce sa hodnotí klasifikačnými stupňami A až Fx. V prípade, že výsledok obhajoby je Fx a študent mal hodnotenie vedúceho záverečnej práce a oponenta v rozsahu kvalifikačných stupňov A – E, môže v opravnom termíne uvedenú prácu znovu obhajovať.*

## 9 ETIKA A ZÁVEREČNÉ PRÁCE

Pri písaní záverečnej práce aj pri aplikovaní jednotlivých krokov výskumného procesu (práca s literatúrou, aplikácia metód, spracovanie výsledkov, publikovanie...) je veľmi dôležité dodržiavať etické princípy.

Neakceptovanie základných etických princípov, autorských práv a zásad súvisiacich s realizáciou klinického výskumu, prácou s osobnými údajmi respondentov, manipulácia s výsledkami výskumu/prieskumu môže byť dôvodom neobhájenia práce, nepripustenia ku štátnym skúškam alebo i vylúčenia zo štúdia. Študent sa tak dopúšťa akademického podvodu, ktorý rieši disciplinárna komisia fakulty prípadne vzdelávacej ustanovizne. Ak sa na prehrešok príde až po obhájení práce môže byť odobratý titul.

V nasledujúcom texte sú preto spracované odporúčania, zásady, ktoré je potrebné dodržať, aby záverečná práca bola obhájiteľná a prešla kontrolou v CRZP.

### 9.1 Etické zásady a princípy pri práci s literatúrou

Pri práci s literatúrou je dôležité dodržiavať autorské práva, etiku a techniku citovania.

#### **Autorské práva a etika- copyright**

Zákony copyrightu garantujú autorovi ako držiteľovi exkluzívne práva na reprodukciu, vytvorenie odvodených prác, predaj a distribúciu, zapožičanie a zverejnenie práce. Zákony zahrňujúce oblasť copyrightu sa v jednotlivých krajinách odlišujú. Vlastníkom každého originálneho textu je jeho autor. Autorské práva sú chránené takzvaným autorským zákonom ako medzinárodnými, tak aj národnými legislatívami. **Vlastníkom práv je autor alebo autorom poverené nakladateľstvo.**

Ochrana autorských práv sa vzťahuje na dokument v hmatateľnej podobe- počítačová produkcia, rukopis knihy, vytlačená kniha/časopis.

**Myšlienky autora, výsledky jeho práce, skúsenosti, môže ďalší autor citovať, môže s nimi polemizovať, alebo nesúhlasit', avšak s uvedením jeho mena a zdroja, z ktorého tieto informácie čerpá.** Autorské práva ochraňujú text autora pred odcudzením, že ho niekto iný vydá pod svojim menom alebo ho použije bez toho, aby autora uviedol. Autorské práva trvajú minimálne počas života autora, alebo minimálne 50 rokov po jeho smrti.

V súčasnosti je právna otázka súvisiaca s pripísaním autorstva za dielo jedine jeho tvorcovi zakotvená v legislatívnych právnych úpravách, či už na úrovni štátu, alebo jednotlivých inštitúcií - Autorský zákon z roku 2015 alebo vnútorné predpisy jednotlivých vysokých škôl na písanie záverečných prác, etické kódexy, disciplinárne a študijné poriadky.

V záverečnej práci je preto veľmi dôležité, aby boli v texte zvýraznené všetky doslovne citované alebo parafrázované údaje. K etike citovania patrí i nepresné a neúplné citovanie, uvádzanie citácií nezodpovedajúce norme, nesúlad medzi dokumentami v texte a v zozname použitej literatúry<sup>31</sup>. Autor práce musí ovládať techniku citovania (pozri kapitola 5).

### **Najčastejšie prehrešky voči autorskému zákonu**

Najčastejším prehreškom voči autorskému zákonu je plagiát alebo tzv. vytunelovanie, vykradnutie obsahu práce.

#### **Plagiát**

Plagiát je použitie cudzej výtvarnej, literárnej alebo vedeckej práce a jej prezentovanie ako vlastnej (vedomé či nevedomé) bez odvolania sa na zdroj. Ide o nedovolené používanie cudzích publikovaných i nepublikovaných myšlienok, formulácií, poznatkov, výsledkov bádania alebo iných výsledkov tvorivej práce, ako aj ilustrácií, tabuliek, fotografií a podobne, bez referencie.

Za plagiátorstvo v najzávažnejšej forme sa pokladá predloženie kompletnej práce podpísanej „novými autormi“, niekedy v inom jazyku. Týka sa to ktoréhokoľvek štádia výskumu, písania alebo zverejnenia práce, tlačenej aj elektronickej verzie.

Ak sa chce autor vyhnúť plagiátorstvu (resp. nechce byť z neho obvinený), všetky zdroje musí zverejniť (správne uviesť do úvodzoviek, správne citovať zdroj) a pri použití cudzieho písomného alebo grafického materiálu väčšieho rozsahu si dokonca vyžiadať povolenie. Zámena slov v originálnej práci nie je postačujúca na prevenciu plagiátorstva.

Plagiátorstvo má za následok nielen znižovanie kvality a originality odborných prác. Negatívne tiež ovplyvňuje výkony a výstupy vysokoškolských študentov, rozvoj ich kognitívnych schopností, rozširovanie vedomostnej bázy a odborných kompetencií, akademických zručností tvorby a písania odborných prác.

Ako plagiát sa označuje text, ktorý:

- je odcitovaný, ale ako celok alebo vo väčšej časti prináleží inému autorovi,

---

<sup>31</sup> dielo je uvedené v zozname, ale nie je citované v texte



- obsahuje falšované (v nízkej miere upravené) neodcitované parafrázy z pôvodného zdroja, napr. nahradením slov synonymami,
- prináleží autorovi, ale bol už predtým publikovaný, ide teda o redundantnú (podstatne sa zhodujúcu) publikáciu autora<sup>32</sup>,
- je uvedený v úvodzovkách ako citát, ale chýba naň citácia a bibliografický odkaz,
- je len syntézou viacerých zdrojov (s citovaním alebo bez citovania) bez vlastného originálneho prínosu,
- cituje len niektoré, ale nie všetky pasáže, ktoré by mali byť citované,
- nepresne cituje zdroje.

Proti plagiátorstvu bojujú aj samotné inštitúcie. Mnohé univerzity odhaľujú plagiáty pomocou softvérov na detekciu plagiátorstva a zároveň tak, predchádzajú nečestnému zachádzaniu s dokumentmi zo strany študentov. V pedagogickej praxi sa využívajú rôzne antiplagiátorské systémy (APS), najčastejší je CRZP, využíva sa aj systém iThenticate, Theses.cz alebo aj platená služba Plag.sk.

### **Vytunelovanie, vykradnutie obsahu**

Knižná publikácia je zostavená z textov rôznych autorov, rôznych publikácií. Samotný zostavovateľ prispel minimálne alebo vôbec, ale uvádza sa ako autor.

## **9.2 Etické zásady pri vlastnej výskumnej činnosti a aplikácii metód**

Pri prácach, ktorých témou je starostlivosť o pacienta so špecifickým problémom alebo klinickou diagnózou je nevyhnutné dodržiavať **základné etické princípy**- benefienciu, maleficienciu, autonómiu a spravodlivosť ako aj Etický kódex zdravotníckeho pacienta, Práva pacientov.

**Benefiencia** - zodpovednosť zdravotníckeho pracovníka za to, že pacient bude mať z rozhodnutia o inovovanom spôsobe starostlivosti prospech. Princíp benefiencie je dôležité akceptovať pri realizácii klinického výskumu alebo pri realizácii ošetrovateľskej starostlivosti, ak je hlavnou výskumnou metódou kazuistika.

**Maleficiencia** - zodpovednosť za svoje činy pri ošetrovaní a realizácii výskumných stratégií tak, aby sme neuškodili pacientom. Dôležité je pamätať na skutočnosť, že uškodiť pacientovi

---

<sup>32</sup> Pozor si musia dávať študenti v magisterskom študijnom programe, keď nadväzujú na tému, ktorú mali v bakalárskej práci, aby sa text neopakoval a nezistila sa zhoda.

môžeme nielen pri realizácii rôznych terapeutických alebo diagnostických intervencií, ale aj prejavom ageizmu alebo neadekvátnou komunikáciou.

**Autonómia** - rešpektovanie práv pacientov v rozhodovaní. Každý respondent má právo rozhodnúť sa, či sa výskumu zúčastní a rovnako má právo v prípade osobného presvedčenia v spolupráci na výskume/prieskume nepokračovať.

**Spravodlivosť** - poskytnúť všetkým zúčastneným primeranú, dostatočnú starostlivosť. Rovnaké podmienky pri výskume.

Ďalej je dôležité:

- **rešpektovanie hodnôt života** - chrániť život a jeho ľudskú podobu, mať úctu k ľudskému životu vo všetkých situáciách, výskumného procesu, zabezpečenie čo najplnohodnotnejšieho života a ľudského blaha všetkým, ktorí sú na starostlivosť odkázaní. Profesionálne zvládnutie starostlivosti tak, aby nevedomosť a neschopnosť neboli príčinou nedostatočnej starostlivosti.
- **Rešpektovať etické aspekty starostlivosti:** pacient je najdôležitejšia osoba, nie je v našej starostlivosti kvôli nám, ale my sme kvôli nemu. Pacient nie je ošetrovaný prípad, ale človek. Má nárok na najvyššiu kvalitu starostlivosti, na starostlivý a láskavý prístup, porozumenie jeho bio- psycho- sociálnym potrebám.
- **Rešpektovať práva pacientov, práva dieťaťa a chartu práv umierajúcich pacientov.**
- **Zabezpečiť ochranu zraniteľných jedincov:** osoby, ktoré nie sú kompetentné právoplatne sa rozhodnúť o spolupráci na výskume.
- **Pri komunikácii s pacientom/respondentom (získavanie subjektívnych údajov alebo informácii pri spracovaní jednotlivých častí kazuistiky, prípadne pri realizovaní neštruktúrovaného, polo štruktúrovaného rozhovoru) dodržiavať zásady efektívnej komunikácie, zachovanie dôvernosti informácii a anonymity.**
- Pri spracovaní údajov je dôležité informovanie zodpovedných pracovníkov, samotného respondenta alebo pacienta, neuvádzanie údajov, ktoré by mohli odhaliť jeho identitu.

### 9.2.1 Dodržiavanie etických zásad pri aplikácii metód

V záverečných prácach sú najčastejšie využívané empirické metódy- dotazník, kazuistika, rozhovor, pozorovanie a analýza dokumentu. Pri všetkých je dôležité dodržať určité etické zásady, ktoré vyplývajú zo spôsobu administrácie, kontaktu s respondentom, objektom štúdie a spracovania údajov.

## Etické zásady pri aplikácii metódy- dotazník

Pri realizovaní výskumu/prieskumu, kde na zber údajov použijeme empirickú metódu dotazník je dôležité dodržiavať:

- Pri štandardizovanom dotazníku, ktorý bol vytvorený autorom, organizáciou..., aj napriek tomu, že je verejne dostupný napr. online, je dôležité mať súhlas autora a uvádza sa i zdroj odkiaľ bol získaný.
- Ak je dotazník spracovaný v inom jazyku, musí byť jeho preklad čo najviac identický s originálom, ide o odborný **spätný preklad**. *Pri tomto spôsobe prekladu sa postupuje tak, že napr. anglický dotazník preloží expert v danej oblasti do slovenčiny, a potom tento slovenský text iný expert preloží naspäť do angličtiny. Pôvodný a preložený text sa porovná, v prípade správneho prekladu by sa mali tieto dve verzie zhodovať.*
- V bakalárskych prácach, môžu študenti využívať aj dotazníky vlastnej konštrukcie. Ich zostavovaniu rovnako treba venovať náležitú pozornosť. Položky v dotazníku musia byť formulované taktne a v zásadách morálky. Zároveň je dôležité sa vyhýbať testujúcim a sugestívnym položkám. Pri zostavovaní demografických položiek treba dbať na to, aby sme prostredníctvom nich neodhalili identitu osoby/respondenta.
- Pred administráciou dotazníka, predovšetkým do zdravotníckych zariadení je dôležitý súhlas etickej komisie daného zdravotníckeho zariadenia. Tlačivo so žiadosťou k posúdeniu dotazníka a povolením realizácie výskumu/prieskumu je dostupné na stránkach zdravotníckeho zariadenia.
- Ak chce študent realizovať prieskum alebo výskum v komunitnej starostlivosti alebo v zariadeniach sociálnych služieb tu je potrebné informovať kompetentné osoby o spôsobe jeho realizácie a využití výsledkov a mať ich súhlas.
- Ak realizuje študent dotazníkový výskum/prieskum vo vzdelávacej inštitúcii mal by mať súhlas etickej komisie danej inštitúcie.
- Po zozbieraní a analýze údajov je dôležité ich korektné spracovanie. To znamená, že študent nemanipuluje s výsledkami, uvádza pravdivé údaje a zachová tak dôveryhodnosť údajov.
- Pred disemináciou údajov, by mal poskytnúť informácie o výsledkoch respondentom, ak si to priali, alebo inštitúcií, kde zber údajov prebiehal.

## Etické zásady pri aplikácii metódy - kazuistika

Kazuistika patrí medzi kvalitatívne metódy, kedy prichádzame priamo do kontaktu s pacientom - klinickým prípadom, niekedy i s jeho príbuznými.

Preto je potrebné:

- adekvátne informovanie pacienta alebo jeho zákonného zástupcu o priebehu realizácie výskumu/ prieskumu, spôsobe získavania a spracovávaní informácií a ako budú údaje prezentované.
- Nevyhnutnou podmienkou je získanie **informovaného súhlasu pacienta**<sup>33</sup> alebo jeho zákonného zástupcu. Súhlas je písomne spracovaný, sú tu uvedené všetky spomínané kritéria a pomôcky, ktoré využívame pri realizácii starostlivosti, dokumentovaní údajov - fotodokumentácii, nahrávaní informácií (diktafón, mobilný telefón, fotoaparát...) a so všetkým musí pacient/zákonný zástupca súhlasiť, čo potvrdí podpisom.
- Informovaný súhlas však nesmie byť súčasťou záverečnej práce, pretože sa tam nachádzajú údaje o pacientovi - zverejnili by sme jeho identitu. V prípade potreby ho môže budúci absolvent priniesť k obhajobe záverečnej práce.
- Pri spracovaní údajov je dôležité akceptovať dôvernosť informácií - rozhovor s pacientom, analýza dokumentácie.
- Pri realizovaní starostlivosti, spolupráci na starostlivosti dodržiavať základné etické princípy, Kódex zdravotníckeho pracovníka a Práva pacientov, prípadne Práva dieťaťa, Práva nevyliciteľne chorých a zomierajúcich.

### **Etické zásady pri aplikácii metódy - rozhovor**

Rozhovor je priama interakčná metóda, ktorá prebieha medzi výskumníkom a respondentom /komunikantom. Ak je rozhovor používaný na výskumné účely musí mať svoj zámer (cieľ). Pri rozhovore musíme dodržiavať etické princípy a zásady ku ktorým patrí:

- pravdivé informovanie komunikanta/ov o zámere rozhovoru.
- Získanie súhlasu s realizáciou rozhovoru aj súhlasu s využívaním pomôcok, ktoré uľahčia registráciu údajov- registračný hárok, diktafón, mobilný telefón, kamera. Pri online rozhovore je dôležité, aby odsúhlasil použitie notebooku, počítača alebo mobilného telefónu, kde tiež môžeme archivovať údaje.
- Počas realizácie rozhovoru dodržiavať stanovené podmienky - čas, miesto, dĺžka trvania.

---

<sup>33</sup> Informovaný súhlas má určité náležitosti ku ktorým patrí - 1. subjekt sa má informovať o tom, ktoré údaje sa budú používať na vedecké účely, 2. cieľ štúdie sa má vysvetliť zrozumiteľne, u laikov nepoužívať odbornú terminológiu, 3. účastníci výskumu sa oboznámia o type údajov, ktoré sa budú zisťovať, ako aj dĺžke trvania výskumu, štúdie a počte stretnutí, 4. prísľub dôvernosti a utajenia informácií (Žiaková a kol. 2009).

- Viest' rozhovor nenásilne, neovplyvňovať odpovede komunikanta, spôsob komunikácie prispôbiť vzdelaniu, veku, profesii, zdravotným obmedzeniam... komunikanta.
- Pristupovať taktne pri intímnych alebo osobných otázkach.
- Nezradiť dôveru komunikanta.
- Pri realizácii skupinových rozhovorov dbať na dôvernosť informácii a organizáciu, ktorá sa týka registrácie výpovedí všetkých zúčastnených, aby nedošlo ku skresleniu údajov a nepravdivej interpretácii.
- Po skončení rozhovoru a jeho prepise ukázať komunikantovi, ako sú spracované jeho odpovede a akceptovať jeho pripomienky, resp. korekcie.

### **Etické zásady pri aplikácii metódy- pozorovanie**

Pozorovanie je metóda výskumu, ktorá je zameraná na priame sledovanie, registrovanie určitého javu, činnosti alebo osoby. Je zameraná na získanie objektívnych informácií.

Aj pri jej realizovaní je nutné dodržiavanie zásad:

- informovanie osoby o zámere pozorovania a podmienkach realizácie - čo sledujeme, prečo, ako dlho, v akých intervaloch a aké očakávame výsledky.
- Ak pri pozorovaní používame kameru, mali by sme o nej pozorovanú osobu/osoby informovať.
- Ak realizujeme štruktúrované pozorovanie (máme určené oblasti pozorovania, napríklad príznaky ochorenia počas liečby, stav chronickej rany...) aj o tom je potrebné pozorovanú osobu informovať.
- Ak je realizované účastnícke pozorovanie je dôležité o ňom pozorovanú skupinu informovať a snažiť sa, čo najviac prijať zásady fungovania a spolužitia danej skupiny (vyhýbať sa prejavu nesúhlasu, haló efektu, čo vedie ku skresleniu údajov).

### **Etické zásady pri aplikácii metódy- analýza dokumentu**

Analýza dokumentu ako už bolo spomenuté patrí medzi hlavné i doplňujúce metódy výskumu. Vždy je však dôležité pri jej realizácii a hodnotení obsahu i kvality príslušných dokumentov dodržiavať:

- Anonymitu a dôveryhodnosť pri zbere a prezentovaní údajov.
- Mať súhlas pacienta i zdravotníckeho zariadenia na nahliadnutie do dokumentácie.
- Vždy pri práci so zdravotnou dokumentáciou informovať pracovníkov príslušného oddelenia/kliniky, aby vedeli, kde ju môžu hľadať.
- V prípade potreby požiadať aj etickú komisiu o súhlas s realizáciou výskumu.

- Informovať pravdivo o obsahu spracovaných informácií, cieľoch výskumu, organizácii analýzy a spôsobe spracovania výsledkov.
- Pred prezentovaním výsledkov, najskôr o nich informovať zdravotnícke zaradenie.
- Ak ide o iný druh analýzy - internetové stránky zariadení, dokumenty súvisiace s realizáciou edukačného procesu i tu je dôležitá pravdivosť údajov a akceptovanie autorských práv.

### 9.3 Všeobecné etické princípy, týkajúce sa vedecko - výskumného procesu

Pri realizovaní vedecko-výskumného procesu, ktorý môže súvisieť s procesom realizácie záverečnej práce - predovšetkým diplomovej, dizertačnej je nevyhnutné dodržiavať etické princípy:

- uviesť už zistené skutočnosti a vlastné výsledky včleniť v nadväznosti na ne.
- Priznať prioritu inému výskumníkovi, ak sa pred nami dopracoval k rovnakému výsledku.
- Nevydávať myšlienky iných za svoje. Korektne uvádzať všetky zdroje, z ktorých autor čerpá.
- Uvádzať skutočné údaje, nemanipulovať s výsledkami.
- Nezamlčovať negatívne fakty.
- Integrovať objektívne získané fakty.
- Priznať prípadné chyby a omyly.
- Poznatky získané biomedicínskym výskumom musia byť dôležité a nemožno ich získať iným spôsobom, musia ho realizovať kvalifikované osoby.
- Riziko utrpenia alebo poškodenia musí byť minimálne a primerané prínosu výskumu.
- Subjekty zúčastnené na výskume musia byť zaradené do výskumu tak, aby riziká a prínos nepripadali nespravodlivo.
- Potrebné je získať **informovaný súhlas k účasti na výskume**.
- V ktoromkoľvek čase v priebehu výskumu môže subjekt ukončiť slobodne svoju účasť na výskume.
- Výskumný pracovník musí získať subjekt pre spoluprácu, musí ho primerane informovať o priebehu výskumu.
- Výskumník musí pristupovať čestne k subjektu výskumu, nesmie riskovať v dôsledku výskumu obmedzenie schopnosti subjektu vnímať realitu.

## 9.4 Závěrečné odporúčania pre autorov prác

V Tabuľke 6 sú uvedené všetky nevyhnutné zásady, ktoré by mal autor pri písaní a spracovaní záverečnej práce dodržať. Ich akceptovanie zaručí, že práca bude kvalitná, pozitívne hodnotená a bude vhodne prezentovať autora, vedúceho práce i samotnú vzdelávaciu inštitúciu.

**Tab. 6** Zásady pre napísanie kvalitnej záverečnej práce

1. vyhýbať sa plagiátorstvu
2. dodržiavať správnu techniku citovania a zápisu bibliografického odkazu (Smernica rektora o záverečných prácach)
3. pri používaní údajov z iných prác, hlavne získaných z internetu, správne uvádzať zdroj
4. siahajte po primárnych zdrojoch – ak vo svojej práci chcete použiť myšlienku iného autora, ktorého cituje autor textu, ktorý máte v ruke, pokúste sa vychádzať priamo z jeho myšlienok – z primárneho zdroja. Nie vždy sa to dá, najmä ak je sekundárna citácia zo starého zdroja či zo zdroja, ku ktorému je náročné sa dostať. Myslite však na to, že aj autor, ktorý myšlienku parafrázoval ju upravil, čo môže viesť k nepresnostiam a dezinterpretáciám
5. získať súhlas s realizáciou výskumu na príslušnom pracovisku a primerane informovať respondentov
6. nemanipulovať s výsledkami výskumu a uvádzať reálne údaje- predovšetkým pri spracovaní prípadovej štúdie, dotazníka (napr. uvedenie vyššieho počtu respondentov)
7. nevymýšľať a falšovať dáta - správne charakterizovať a opísať pracovisku (môže sa odhaliť, že pracovisko nedisponuje uvedeným vybavením, nerealizujú sa tam opísané činnosti). Inštitúcia či respondenti potvrdia, že zber dát prebehol na menšej výskumnej vzorke, prípadne neprebehol vôbec

## 10 ZÁVEREČNÉ ŠPECIALIZAČNÉ PRÁCE

Napísanie špecializačnej práce a jej obhajoba je súčasťou celkového hodnotenia špecializačného štúdia. Obhajoba špecializačnej práce je jednou z troch dôležitých súčastí záverečnej špecializačnej skúšky<sup>34</sup> a podmienkou získania diplomu o špecializácii.

Absolvent špecializačného štúdia by mal pri jej písaní dodržiavať pokyny a normy, ktoré sú definované v smerniciach o ukončení štúdia, v študijnom poriadku a akreditačnom spise príslušného špecializačného štúdia.

### 10.1 Pravidlá písania špecializačnej práce

Dôležitým predpokladom napísania práce je výber témy, ktorú bude absolvent spracovávať. Odporúča sa téma, oblasť, ktorej sa autor práce venuje, a ktorá je v súlade so zameraním špecializačného štúdia. Téma práce sa schvaľuje v prvom polroku/semestri štúdia. Schvaľuje ju vedúci katedry na základe prijatia písomnej žiadosti od absolventa štúdia.

Pri písaní špecializačnej práce je rovnako dôležité venovať pozornosť obsahovej aj formálnej stránke ako aj etickým normám súvisiacich s prácou s literatúrou, spracovaním zdravotnej dokumentácie, práce s pacientom alebo získavaním informácií o respondentoch respektíve o zdravotníckom zariadení a jeho súčastiach.

V teoretickej časti práce by mal jej autor spracovať najnovšie poznatky o téme<sup>35</sup>, ktoré doplní vlastnými postrehmi z klinickej praxe.

V praktickej časti práce preukáže zručnosť v spracovaní praktickej alebo empirickej metódy.

Pri písaní práce a jej záverečnej korektúre je dôležité dodržať odporúčaný rozsah práce - **30 strán**. Do rozsahu sa počítajú strany od úvodu po zoznam použitej literatúry (bibliografických zdrojov). Rozsah plánu starostlivosti, edukačného plánu alebo spracovanie iných praktických/empirických metód nie je stanovený. Rovnako nie je povinné mať väčší rozsah praktickej časti práce.

---

<sup>34</sup> Špecializačná skúška sa skladá z praktickej a teoretickej časti. Praktickú časť tvorí spracovanie kompletnej ošetrovateľskej dokumentácie u pacienta. Teoretická časť pozostáva z ústnej časti skúšky pred skúšobnou komisiou pre špecializačnú skúšku a **obhajoby záverečnej práce**.

<sup>35</sup> Pri spracovaní témy je vhodné pracovať s literatúrou, ktorá nie je staršia ako 10 rokov, v niektorých odborných publikáciách je uvedené, že polovica použitých zdrojov/citácií by mala byť za ostatných 5 rokov.



## 10.2 Povinné súčasti záverečnej špecializačnej práce

Špecializačná práca musí obsahovať:

- Titulný list (Príloha G).
- Zadanie záverečnej práce, vygeneruje sa v Akademickom informačnom systéme dáva sa do každej práce a skenované aj do práce v PDF (Portable Document Format) s možnosťou prevodu na čistý text.
- Abstrakt (spracovaný podľa smernice rektora, pokyny sú uvedené v kapitole 7), stačí len v slovenskom jazyku (Príloha D).
- Zoznam skratiek, zoznam tabuliek alebo grafov (ak v práci sú), každé na samostatnej strane (formálna úprava bola uvedená v podkapitole 7.1.9).
- Obsah (podkapitola 7.1.8).
- Úvod (podkapitola 7.1.10).
- **Teoretickú časť**- 2,3 kapitoly, dôležité, aby v nich bola **zacomponovaná aj ošetrovateľská starostlivosť o pacienta s ochorením**, alebo špecifiká vyplývajúce z názvu práce (záťaž sestier, komunikácia s pacientom, syndróm vyhorenia u sestier...).
- **Praktickú časť**, ktorá je spracovaná podľa vybranej metódy. V špecializačnej práci sa môže spracovať plán ošetrovateľskej starostlivosti, edukačný plán, kazuistika, dotazník, rozhovor, analýza dokumentu alebo štandard prípadne mapa starostlivosti.
- Ak sa použijú praktické metódy, musia obsahovať všetky náležitosti, ktoré boli prezentované počas teoretickej výučby.
- Ak sú používané empirické metódy - dotazník, kazuistika, rozhovor, analýza dokumentu, treba ku praktickej časti uviesť **i diskusiu** (kapitola 7).
- Ak použijete praktické metódy - plán ošetrovateľskej starostlivosti, edukačný plán, štandard, mapu starostlivosti, postačia len **návrhy pre prax** (pri koncipovaní návrhov pre prax postupujte podľa odporúčaní v podkapitole 7.4.8) .
- Záver (1 strana).
- Zoznam použitej literatúry (zapísaný podľa ISO normy- uvedenej v podkapitole 5.8). V zozname sú uvedené všetky citované a parafrázované zdroje, rovnako aj zdroje k obrázkom, tabuľkám alebo prevzatých grafov. **Počet zdrojov je minimálne 20**. Pozitívne sa hodnotia zahraničné zdroje a aktuálnosť (ak čerpáte informácie z rokov 2018-2023).
- Prílohy ako aj čestné prehlásenie, prípadne poďakovanie sú nepovinné. Ak sú súčasťou špecializačnej práce prílohy, postupujeme rovnako ako aj v iných typoch prác. Pred

prílohami je zoznam príloh a každá príloha je na samostatnej strane. V prípade, že je prevzatá z iného zdroja, je dôležité uviesť povinné údaje (autor, rok, strana), prípadne sa môže uviesť interný zdroj príslušného zdravotníckeho zariadenia, oddelenia, kliniky.

### 10.3 Formálna úprava práce

Je veľmi dôležité, aby bola práca vhodne upravená. Podstatné je, aby obsahovala všetky povinné časti, ktoré sú uvedené v texte vyššie. ale autor musí dodržiavať aj úpravu textu- nastavenie strany, veľkosť písma, zvýrazňovanie podstatných údajov, číslovanie, tlač práce (kvalita tlačiarne, aby bol text čitateľný) a samozrejme musí sa skontrolovať aj gramatika a štylistika, používanie vhodných odborných termínov. Všetky odporúčania platia aj pre prácu v elektronickej podobe.

#### Pravidlá pre úpravu špecializačnej práce

- Nastavenie strany- všade 2,5 cm (hore, dolu, vpravo, vľavo).
- Riadkovanie 1,5 riadka<sup>36</sup>.
- Zarovnanie do bloku (podľa okrajov).
- Veľkosť písma - hlavný text 12 rovnako aj čísla strán. Názvy kapitol 14 bodové písmo, titulný list 18 a 16 bodové - podľa vzoru.
- Odporúčané písmo - Times New Roman, Arial, prípadne Palatino Linotype.
- Číslovanie strán - od úvodu, ale uvedie sa číslo podľa počtu predchádzajúcich strán (zadanie, abstrakt, zoznam skratiek...). Číslo strany sa umiestňuje dole, buď v strede alebo v pravom rohu, aby bol text prehľadnejší.
- Číslovanie kapitol. Pri kapitole sa číslo dáva bez bodky, napr. **1 DIABETES MELLITUS**, pri podkapitole sa medzi čísla dáva bodka **1.1 Diagnostika Diabetes mellitus**.
- Každá časť práce je na samostatnej strane, názvy sa dávajú veľkými písmenami a 14 bodovým písmom, tučným - napr. **ÚVOD, ABSTRAKT**. Aj pri kapitolách dávame novú kapitolu na samostatnú stranu. Snažíme sa, aby na jednotlivých stranách bolo

---

<sup>36</sup> **Poznámka**, ak si kliknete na lište „Odsek“ musíte mať na zarážky - v pravo, v ľavo 0 cm a podobne i riadkovanie pred, za 0 pt. Takto docielite rovnaké vzdialenosti riadkov.

dostatok textu. Nevhodne pôsobí text, ktorý je heslovitý (len v odrážkach) alebo podkapitola obsahuje len 3-4 riadky.

- Pod nadpisom sa vynecháva riadok a aj pod koncom podkapitoly (Príloha H). Pri písaní teoretickej časti striedame súvislý text s odrážkami. Pri odrážkach používame maximálne dva typy (pomlčky, bodky). Uprednostňujeme písmená (a., b., c.) pred číslami, keďže čísla používame na označenie kapitol. Nesmieme však dávať odrážky hneď pod názov podkapitoly, rovnako názov nikdy neukončujeme interpunkčným znamienkom- bodkou, dvojbodkou (**2 OŠETROVATEĽSKÁ STAROSTLIVOSŤ O SENIOROV.**) .
- **Ďalším pravidlom je nedávať podkapitolu bez textu.** Ak máme v texte členenie na podkapitoly, každá musí mať aspoň 5 riadkov. Príliš veľa podkapitol znižuje prehľadnosť obsahu práce.
- Používame len čiernu farbu písma. Farebné môžu byť iba obrázky, grafy. Ak sú obrázky kopírované musia byť čitateľné, rovnako i legenda k nim.
- Prácu tlačíme iba na jednu stranu.
- Viaže sa do hrebeňovej väzby.

#### 10.4 Odovzdanie špecializačnej práce

Špecializačná práca sa odovzdáva na študijnom oddelení v dvoch vyhotoveniach, v hrebeňovej väzbe (1. pre archiváciu práce, 2. pre oponenta). Pred odovzdaním práce je dôležité vložiť ju v PDF do Akademického informačného systému. Obe verzie práce- vytlačená i elektronická musia byť totožné a obsahujú všetky uvedené časti. K záverečnej skúške je absolvent pripustený po dodržaní všetkých termínov<sup>37</sup> a odovzdaní dohodnutých materiálov.

#### 10.5 Prezentovanie špecializačnej práce

Pri prezentovaní špecializačnej práce je dôležité dodržať pravidlá, ktoré boli uvedené v kapitole 8. Odlišnosť môže byť v častiach prezentácie, nakoľko v špecializačnej práci môže jej autor použiť aj praktické metódy. Jednotlivé časti sú uvedené v tabuľke 7.

---

<sup>37</sup> Práca musí byť odovzdaná a nahratá najneskôr 1 mesiac pred konaním záverečnej skúšky, rovnako aj všetky súčasti - Záznamník zdravotných výkonov, Index odbornosti. V prípade potreby (veľký počet absolventov) aj skôr.

**Tab. 7** Časti prezentácie špecializačnej práce

<b>Časti prezentácie pri použití empirickej metódy</b>	<b>Časti prezentácie pri použití praktickej metódy</b>
Názov práce, meno, priezvisko, prípadne titul autora	Názov práce, meno, priezvisko, prípadne titul autora
Úvod	Úvod
Členenie práce, názvy kapitol	Členenie práce, názvy kapitol
Problémy a ciele prieskumu	Opis prípadu
Materiál a metodika	Diagnózy (ošetrovateľské, edukačné)
Výsledky, diskusia	Stručná prezentácia jednej diagnózy ošetrovateľskej/edukačnej
Návrhy pre prax	Zhrnutie starostlivosti/vyhodnotenie edukácie
Záver	Návrhy pre prax
	Záver

## ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY

- BALÁŽOVÁ, Františka, 2019. *Viem napísať záverečnú prácu?* Viedeň: Františka Balážová. ISBN 978-80-972958-2-0.
- BARTOŠOVÁ, Petra, 2020. Využitie nefarmakologickej liečby pri ošetrovaní gerontopsychiatrických pacientov. Bakalárska práca. Ružomberok: Katolícka univerzita.
- FARKAŠOVÁ, Dana, PADYŠÁKOVÁ, Hana, REPKOVÁ, Adriana, 2017. *Záverečné práce. Metodický návod písania školských, záverečných a kvalifikačných prác.* Martin: Osveta. ISBN 978-80-8063-453-7.
- HANÁČEK, Ján, JAVORKA, Kamil a kol., 2010. *Vedecká príprava.* Martin: Osveta. 220 s. ISBN 978-80-8063-328-8.
- HOVORKA, Dušan, KOMÁREK, Karel, CHRAPAN, Ján, BARTKO, Daniel, 2015. *Ako úspešne zvládať vedeckú prácu.* Martin: Osveta. ISBN 978-80-8063-439-1.
- KATUŠČÁK, Dušan, 2013. *Ako písať záverečné a kvalifikačné práce.* Nitra: Enigma. ISBN 978-80-89132-45-4.
- KADLUBEKOVÁ, Dominika, 2016. Etika publikovania v záverečných prácach – niekoľko rád pre vysokoškolských študentov. In: *Prohuman* [online]. 8.9.2016 [cit. 18.11.2022]. ISSN 1338-1415. Dostupné na internete: <https://www.prohuman.sk/pedagogika/etika-publikovania-v-zaverecnych-pracach-niekolko-rad-pre-vysokoskolskych-studentov>
- KIMLIČKA, Štefan, 2002. *Ako citovať a vytvárať zoznamy bibliografických odkazov podľa noriem ISO 690 pre „klasické“ aj elektronické zdroje.* Bratislava : Stimul. ISBN 80-88982-57-X.
- KNECHT, Petr, DVOŘÁK, Dominik, 2013. Etika vedecké práce a publikování pro mírně pokročilé. In: *Pedagogická orientace*. Roč. 23, č. 4. s. 554-578. ISSN 1805-9511.
- KRATOCHVÍL, Jiří, 2010. Metodika tvorby bibliografických citácií [online]. Elportál Brno: Masarykova univerzita. ISSN 1802-128X. Dostupné na internete: <http://elportal.cz/publikace/bibliograficke-citace>
- KUCIANOVÁ, Anna, HALKO, Peter, 2013. Najpodstatnejšie zmeny v norme STN ISO 690: 2012 pri citovaní podľa harvardského systému [online]. 25. 10. 2013. Dostupné na internete: [publib.sk](http://publib.sk).
- LICHNEROVÁ, Lucia, HRDINÁKOVÁ, Ľudmila, 2020. Ako dodržať akademickú etiku pri písaní vedeckých a odborných textov? [online ]. Bratislava: Univerzita Komenského v Bratislave [cit. 17.12.2022]. Dostupné na internete: <https://uniba.sk/detail->

aktuality/back\_to\_page/spravodajsky-portal/article/ako-dodrzat-akademicku-etiku-pri-pisani-vedeckych-a-odbornych-textov/

MALÍKOVÁ, Katarína a kol., 2008. *Príprava a písanie záverečnej práce* (manuál). 2 vyd. Ružomberok : FZ KU. ISBN 978-80-8084-329-8.

MARKECHOVÁ, Dagmar, STEHLÍKOVÁ, Beáta, TIRPÁKOVÁ, Anna, 2011. *Štatistické metódy a ich aplikácie*. Nitra: Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre.

MEŠKO, Dušan, KATUŠČÁK, Dušan, FINDRA, Ján a kol., 2005. *Akademická príručka*. Martin: Osveta. ISBN 978-80-8063-200-6.

Metodické pokyny CREPČ 2 – vykazovacie obdobie 2019 v zmysle zákona č. 270/2018, § 108a, ods. 8, písm. b) vydané dňa 14.2.2019\_Aktualizované dňa 6.11.2019. Dostupné na internete: [https://www.uk.ukf.sk/data/epca/Charakteristika\\_typov\\_dokumentov.pdf](https://www.uk.ukf.sk/data/epca/Charakteristika_typov_dokumentov.pdf)

MÄSIAR, Pavel, KVAPIL. Roman, 2010. *Ako písať záverečné práce*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum [Online]. Dostupné na internete: [https://archiv.mpc-edu.sk/sites/default/files/publikacie/ako\\_pisat\\_zav\\_prace\\_final\\_skratene2\\_6.pdf](https://archiv.mpc-edu.sk/sites/default/files/publikacie/ako_pisat_zav_prace_final_skratene2_6.pdf)

Predmet normy STN ISO 690. Dostupné na internete: <https://www.upjs.sk/public/media/1112/Predmet%20normy%20STN%20ISO%20690.htm>

Smernica rektora č. VP-KU-35 o náležitostiach záverečných, rigorózných a habilitačných prác, ich bibliografickej registrácii, kontrole originality, uchovávaní a sprístupňovaní na Katolíckej univerzite v Ružomberku. 01.10.2020. Dostupné na internete: [http://old.ku.sk/images/dokumenty/tf/dokumenty/studineodd/zp2020/smernica\\_re\\_o\\_zp\\_2020-21.pdf](http://old.ku.sk/images/dokumenty/tf/dokumenty/studineodd/zp2020/smernica_re_o_zp_2020-21.pdf)

RADI, František, BUNDZELOVÁ, Katarína, DUBOVCOVÁ, Martina, GREY, Eva, 2021. *Akademická príručka k tvorbe školských a bakalárskych prác I*. Bratislava: Vysoká škola zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety. ISBN 978-80-8132-234-1

STAROŇOVÁ, Katarína, 2011. *Vedecké písanie*. Martin: Osveta. ISBN 978-80-8063-359-2.

ŠKODOVÁ, Zuzana, 2013. *Praktický úvod do metodológie výskumnej práce*. Martin: Univerzita Komenského v Bratislave, Jesseniova lekárska fakulta v Martine. ISBN 978-80-89544-43-1

Študijný poriadok Katolíckej univerzity v Ružomberku, VP-KU-07, zo dňa 16.04.2019. 35 s. Dostupné na internete: [https://www.ku.sk/images/dokumenty/studijny\\_poriadok\\_ku.pdf](https://www.ku.sk/images/dokumenty/studijny_poriadok_ku.pdf)

TUREK, Ivan, 2005. *Ako písať záverečnú prácu*. Bratislava: Metodicko-pedagogické centrum. ISBN 978- 80-8052-235-9.

VYDRA, Anton, 2010. *Akademické písanie*. Trnava: Filozofická fakulta Trnavskej univerzity. ISBN 978-80-8082-414-3.

Zákon 137 z 23. marca 2022, ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 131/2002 Z. z. o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony, 25. 04. 2022. Zbierka zákonov SR ročník 2022

ŽIAKOVÁ, Katarína a kol., 2009. *Ošetrovatel'stvo teória a vedecký výskum*. Martin: Osveta. ISBN 978-80-8063-304-2.

## **ZOZNAM PRÍLOH**

**Príloha A** Harmonogram konzultácií

**Príloha B** Obal práce

**Príloha C** Titulný list

**Príloha D** Poďakovanie

**Príloha E** Abstrakt

**Príloha F** Obsah práce

**Príloha G** Titulný list špecializačná práca

**Príloha H** Príklad textu v špecializačnej práci



## Príloha A

**KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU**  
**FAKULTA ZDRAVOTNÍCTVA**  
**HARMONOGRAM KONZULTÁCIÍ K ZÁVEREČNEJ PRÁCI**

**Meno a priezvisko:** .....

**Študijný program:** ..... **Stupeň štúdia:** .....

**Akademický rok:** .....

**Téma záverečnej práce:** .....

.....

.....

**Vedúci záverečnej práce:** .....

**Podpis vedúceho záverečnej práce:**.....

### **TERMÍNY KONZULTÁCIÍ**

#### **Do 31. januára predposledného akademického roka štúdia**

v akademickom informačnom systéme si študent vyberie tému záverečnej práce a vyhotoví *Zadanie záverečnej práce.*

#### **Prvá konzultácia do 30. júna predposledného akademického roka štúdia**

študent predloží vedúcemu záverečnej práce na schválenie osnovu záverečnej práce a literárne pramene.

**dátum:** ..... **podpis:** .....

#### **Druhá konzultácia do 31. decembra posledného akademického roka štúdia**

študent predloží vedúcemu záverečnej práce na schválenie teoretickú časť práce.

**dátum:** ..... **podpis:** .....

#### **Tretia konzultácia do 31. januára posledného akademického roka štúdia**

študent predloží vedúcemu záverečnej práce na schválenie praktickú časť práce.

**dátum:** ..... **podpis:** .....

### Štvrtá konzultácia do 28. februára posledného akademického roka štúdia

študent predloží vedúcemu záverečnej práce finálnu verziu práce na schválenie.

**dátum:** ..... **podpis:** .....

### Do 31. marca posledného akademického roka štúdia

študent odovzdá na študijné oddelenie prácu v jednom vyhotovení v pevnej väzbe a v jednom vyhotovení v elektronickej verzii (na označenom CD nosiči /meno študenta, názov a kód práce, rok odovzdania/resp. na USB kľúči) v stanovenom termíne, ktorý je uvedený každoročne v Informáciách o štúdiu. Vedúci záverečnej práce vypracovanú záverečnú prácu ohodnotí a hodnotenie zapíše do akademického informačného systému – predmet *Vypracovanie bakalárskej/diplomovej práce*.

#### Vyjadrenie vedúceho diplomovej práce:

(vyplní len vedúci diplomovej práce)

**Diplomová práca je pokračovaním /nie je pokračovaním bakalárskej práce.**

Nehodiace sa prečiarknite

**Pri pokračovaní potvrdzujem, že diplomová práca obsahuje maximálne 1/3 textu z bakalárskej práce.**

**dátum:**..... **podpis vedúceho diplomovej práce:**.....

#### Odporúčanie vedúceho záverečnej práce:

**Odporúčam/neodporúčam odovzdať záverečnú prácu k obhajobe.**

Nehodiace sa prečiarknite

#### Hodnotenie vedúceho záverečnej práce:

**Premet: Vypracovanie záverečnej práce**

<b>A výborne (1)</b>	<b>B veľmi dobře (1,5)</b>	<b>C dobre (2)</b>	<b>D uspokojivo (2,5)</b>	<b>E dostatočne (3)</b>	<b>FX nedostatočne (4)</b>
--------------------------	--------------------------------	------------------------	-----------------------------------	-----------------------------	------------------------------------

**dátum:**..... **podpis vedúceho záverečnej práce:** .....

**Práca a harmonogram konzultácií musia byť odovzdané na študijné oddelenie do 31.3. daného akademického roka.**

**Príloha B**

**KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU  
FAKULTA ZDRAVOTNÍCTVA**

**NÁZOV ZÁVEREČNEJ PRÁCE**

**Bakalárska práca**

**Rok predloženia**

**Meno Priezvisko, akademické tituly a vedecko-pedagogické tituly  
autora**

## **Príloha C**

# **KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU FAKULTA ZDRAVOTNÍCTVA**

## **NÁZOV ZÁVEREČNEJ PRÁCE**

### **Bakalárska práca**

Študijný program: ošetrovateľstvo  
Študijný odbor: 5602 ošetrovateľstvo  
Školiace pracovisko: Katedra ošetrovateľstva FZ KU  
Vedúci záverečnej práce:

**Ružomberok rok predloženia**

**Meno, priezvisko, akademické tituly a vedecko-  
pedagogické tituly autora**

## **Príloha D**

### **POĎAKOVANIE**

Touto formou by som sa chcela poďakovať mojej vedúcej záverečnej práce za cenné rady, trpezlivosť a odborné vedenie pri písaní mojej bakalárskej práce. Ďalej chcem poďakovať klientke za jej ochotu pri spracovaní kazuistiky a v neposlednom rade moje poďakovanie patrí personálu Zariadenia pre seniorov a domova sociálnych služieb v Dolnom Kubíne.

## Príloha E

### ABSTRAKT

PRIEZVISKO, Meno: *Využitie nefarmakologickej liečby pri ošetrovaní gerontopsychiatrických pacientov.* [Bakalárska práca] / Meno Priezvisko- Katolícka univerzita v Ružomberku. Fakulta zdravotníctva; Katedra ošetrovateľstva. –Vedúci záverečnej práce: meno priezvisko, titul - Stupeň odbornej kvalifikácie: Bakalár - Ružomberok: FZ KU, 2023. 40 s.

Bakalárska práca sa zaoberá využitím nefarmakologickej liečby pri ošetrovaní gerontopsychiatrických pacientov. V teoretickej časti prezentujeme najčastejšie gerontopsychiatrické ochorenia, ich klinické príznaky, diagnostiku a liečbu. Venujeme sa nefarmakologickej liečbe a úlohám sestry pri liečbe týchto ochorení. Cieľom práce je zistiť, aké nefarmakologické postupy sú realizované u seniorov v dlhodobej starostlivosti- zariadeniach sociálnych služieb. Miestom realizácie prieskumu bolo Centrum sociálnych služieb v Likavke a v Domov so zvláštnym režimom v Brne. Cieľom prieskumu bolo prezentovať základné informácie o nemedikamentózných postupoch pri ošetrovaní gerontopsychiatrických pacientov. Metódou v empirickej časti bola kazuistika. U dvoch respondentiek s rôznymi komplikáciami, sme demonštrovali poskytovanie ošetrovateľskej starostlivosti s použitím jednotlivých nefarmakologických postupov.

**Kľúčové slová:** Nefarmakologická liečba. Gerontopsychiatrický pacient. Demencia. Ošetrovateľská starostlivosť o gerontopsychiatrických pacientov

## ABSTRACT

PRIEZVISKO, Meno: *The use of non-pharmacological treatment in the care of gerontopsychiatric patients*. [Bachelor thesis] / Meno Priezvisko - Catholic University in Ružomberok. Faculty of Health; Department of Nursing. - Thesis supervisor: Meno Priezvisko- Academic degree: Bachelor - Ružomberok: FH, 2023. 40 p.

The bachelor thesis deals with the use of non-pharmacological treatment in the treatment of gerontopsychiatric patients. In the theoretical part we presented the most common gerontopsychiatric diseases, their clinical symptoms, diagnosis and treatment. We focused on non-pharmacological treatment and the nurse's role in the treatment of these diseases. The aim of the work is to find out what non-pharmacological procedures are implemented for seniors in long-term care - social service facilities. The place of the implementation survey was the Social Services Center in Likavka and the Home with a Special Regime in Brno. The aim of the survey was to present basic information about non-medicamentous procedures in the treatment of gerontopsychiatric patients. The method in the empirical part was a case report. In two respondents with different complications, we demonstrated the provision of nursing care using individual non-pharmacological procedures.

**Key words:** Non-pharmacological treatment. Gerontopsychiatric patient. Dementia. Nursing care for gerontopsychiatric patients.

## Príloha F

### OBSAH

ÚVOD .....	10
<b>1 DOMÁCA OŠETROVATEĽSKÁ STAROSTLIVOSŤ .....</b>	<b>12</b>
1.1 Domáca ošetrovateľská starostlivosť na Slovensku .....	12
1.2 Domáca ošetrovateľská starostlivosť v krajinách Európskej únie .....	13
1.3 Formy domácej ošetrovateľskej starostlivosti .....	14
1.4 Realizácia domácej ošetrovateľskej starostlivosti u seniora .....	15
<b>2 GERIATRICKÁ KREHKOSŤ (FRAILTY) .....</b>	<b>16</b>
2.1 Výskyt krehkosti .....	17
2.2 Klinický obraz geriatrickej krehkosti .....	18
2.3 Diagnostikovanie geriatrickej krehkosti.....	18
2.4 Prevencia geriatrickej krehkosti .....	19
2.5 Liečba geriatrickej krehkosti .....	20
<b>3 OŠETROVATEĽSKÁ STAROSTLIVOSŤ O KREHKÉHO SENIORA .....</b>	<b>21</b>
3.1.1 Posudzovanie Sebestačnosti .....	23
3.1.2 Posudzovanie Nutričného stavu .....	23
3.1.3 Posudzovanie Kognitívnych funkcií .....	24
3.1.4 Posudzovanie Mobility a tesnej zdatnosti .....	25
3.2 Ošetrovateľské diagnózy a geriatrická krehkosť .....	25
3.3 Ošetrovateľská starostlivosť o krehkého seniora .....	26
3.3.1 Ošetrovateľská starostlivosť o výživu u krehkého seniora .....	27
3.3.2 Ošetrovateľská starostlivosť o pohybovú aktivitu u krehkého seniora .....	29
3.3.3 Ošetrovateľská starostlivosť pri riziku vzniku dekubitov u pacienta s geriatrickou krehkosťou .....	29
3.3.4 Ošetrovateľská starostlivosť v prevencii pádov u pacienta s geriatrickou krehkosťou. ....	30
3.3.5 Ošetrovateľská starostlivosť zameraná na uspokojenie psychických potrieb u krehkého seniora .....	30
<b>4 OŠETROVATEĽSKÁ STAROSTLIVOSŤ O KREHKÉHO SENIORA .....</b>	<b>32</b>
4.1 Problémy a ciele bakalárskej práce .....	32
4.2 Metóda prieskumu .....	33
4.3 Prieskumný súbor .....	33



4.4 Priebeh a realizácia prieskumu .....	33
4.5 Analýza a interpretácia výsledkov prieskumu .....	34
<b>4.6 Diskusia .....</b>	<b>48</b>
<b>4.7 Návrhy pre prax .....</b>	<b>51</b>
<b>ZÁVER.....</b>	<b>53</b>
<b>ZOZNAM POUŽITEJ LITERATÚRY .....</b>	<b>55</b>

## **Príloha G**

# **KATOLÍCKA UNIVERZITA V RUŽOMBERKU FAKULTA ZDRAVOTNÍCTVA**

## **NÁZOV ŠPECIALIZAČNEJ PRÁCE**

**Záverečná špecializačná práca**

Študijný program: špecializačný študijný program

Študijný odbor: Ošetrovateľská starostlivosť o dospelých

Školiace pracovisko: katedra Ošetrovateľstva

**Ružomberok, rok**

**Meno Priezvisko, titul autora**

## Príloha H

# 1 OŠETROVATEĽSKÁ STAROSTLIVOSŤ O SENIOROV V ÚSTAVNÝCH ZARIADENIACH

Ideálnym prostredím pre poskytovanie starostlivosti o seniorov je domáce prostredie. V prípade zhoršenia zdravotného stavu alebo akútneho problému (nehoda, úraz, pád, náhla príhoda...) je nutná ústavná liečba. Pozitívom je, ak môže byť realizovaná v ústavných geriatrických zariadeniach. Akútna starostlivosť je realizovaná na akútnych lôžkach geriatrických oddelení, geriatrickej klinike a na chronických lôžkach v liečebni pre dlhodobo chorých resp. oddelení pre dlhodobo chorých. Medzi ďalšie zariadenia patria: doliečovací oddelenie, geriatrické centrum (Krajčík a kol. 2022).

Ošetrovateľskú starostlivosť realizujú sestry s úplným stredným odborným vzdelaním v študijných odboroch pre zdravotnícke povolanie sestera alebo s vysokoškolským vzdelaním (prvý, druhý stupeň) a špecializáciou z Ošetrovateľskej starostlivosti v odboroch vnútorného lekárstva a v súčasnosti aj Ošetrovateľská starostlivosť o dospelých (Zrubáková 2021).

Osobitným miestom poskytovania ústavnej ošetrovateľskej starostlivosti sú zariadenia sociálnych služieb (ZSS). Sestry v ZSS vykonávajú zdravotné výkony- ošetrovateľskú starostlivosť a jej významnou súčasťou je identifikovanie rizikových faktorov, pomoc pri adaptácii seniora, ale aj realizácia farmakologickej a nefarmakologickej liečby.

**Cieľom ošetrovateľskej starostlivosti** je posilnenie nezávislosti a zlepšenie sebestačnosti starých ľudí (Poledníková 2013).

Sestra pri realizovaní starostlivosti musí v závislosti od pacientovho stavu spolupracovať so zdravotníckymi pracovníkmi v oblasti geriatrickej, chirurgie, psychiatrie, neurológie, ortopedie, fyziatrie, balneológie a liečebnej rehabilitácie. V oblasti farmakoterapie s odborními klinická farmácia a lekárenstvo (Kuberová a kol. 2016).

**Ošetrovateľská starostlivosť o starších ľudí sa snaží rešpektovať zvláštnosti vo vyššom veku ako sú:**

- polymorbidita (výskyt viacerých ochorení súčasne),
- zmenená symptomatológia a priebeh chorôb (ochorenia prebiehajú atypicky, niektoré príznaky chýbajú...),

- sklon ku komplikáciám a adaptačnému zlyhaniu (u hospitalizovaných seniorov, rizikoví sú seniori od 75+),
- rôzna reakcia na lieky, väčší výskyt liekových interakcií, alergií a nežiaducich účinkov liekov, polyfarmácia, polypragmázia,
- psychosociálne symptómy (ochorenie sa môže prejavovať zmenou kognitívnych funkcií, zmätenosťou, dôležitú úlohu zohráva prostredie a sociálne zmeny),
- biologický vek, zmeny v procese starnutia, predchádzajúci vplyv prostredia,
- alebo geriatrické syndrómy, geriatrická krehkosť (Hegyí, Krajčík, 2015).

V starostlivosti o seniora musí sestra disponovať vedomosťami o starnutí a jeho zmenách v jednotlivých orgánoch, systémoch, v oblasti psychickej, sociálnej.

## **1.1 Realizácia ošetrovateľskej starostlivosti o seniora**

Ošetrovateľská starostlivosť o seniora v ústavnej starostlivosti sa realizuje metódou ošetrovateľského procesu. Dôležitou súčasťou realizácie ošetrovateľského procesu je identifikácia a uspokojovanie potrieb geriatrického pacienta. V geriatrickom ošetrovatelstve sa musia zohľadňovať všetky potreby, ktorých uspokojenie sa líši od predchádzajúcich období. U starších ľudí nad 75 rokov dochádza k určitým zmenám v životných potrebách, oproti mladej generácii. Mení sa hodnotová orientácia potrieb, v popredí stoja potreby zdravia, pokoj, bezpečnosť a spokojnosť. *„Zvýraznené sú fyziologické potreby a zo psychosociálnych sú to predovšetkým potreby bezpečia, istoty, lásky a spolupatričnosti. Rovnako najvyššou prioritou seniora je i uspokojovanie spirituálnych potrieb“* (Šupínová 2018, s.48).

Názov: TECHNIKA PÍSANIA ZÁVEREČNÝCH A ŠPECIALIZAČNÝCH  
PRÁC

© Autor: PhDr. Katarína Zrubáková, PhD.

Recenzenti: prof. PhDr. Mária Šupínová, PhD.

doc. PhDr. Jana Boroňová, PhD.

PhDr. Lukáš Kober, PhD.MPH

Vydavateľ: Business Intelligence Club, o.z.

Kladnianska 1, 821 05 Bratislava - Ružinov

Počet strán: 117

Vydanie: prvé

Vydané: 2023

**ISBN 978-80-971388-8-2**